

TÉSA ÚJ TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI ÉS RENDEZÉSI ESZKÖZEINEK KÉSZÍTÉSE

I. KÖTET - MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

Pro Régió Ügynökség

2019. november

Frissítve: 2022. október

MEGBÍZÓ

Tésa Község Önkormányzata

Cím: 2635 Tésa, Petőfi u. 2.

Tel.: (+36-27) 587-520

Fax: (+36-27) 587-520

E-mail: tesafalu1@gmail.com

Honlap: <http://www.tesa.fw.hu/>

GENERÁLTERVEZŐ

Pro Régió Közép-Magyarországi Regionális Fejlesztési és Szolgáltató Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság

Cím: 1071 Budapest, Városligeti Fásor 47-49.

Tel.: (1) 951-1438

E-mail: proregio@proregio.hu

Honlap: <http://www.proregio.hu>

SZAKÁGI TERVEZŐK

Közmű

Közműhely Mérnöki Szolgáltató Kft.

Cím: 1116 Budapest, Kisköre u. 6. 3.l ph. 3/1.

Tel.: 06-20-426-9393

E-mail: kozmuhelykft@gmail.com

Régészet, örökségvédelem

Via Antica Bt.

Cím: 6726 Szeged, Izabella u. 5.

Tel.: 06-20-933-2941

E-mail: csaba.szalontai@gmail.com

Közlekedés

Heckenast & Heckenast Bt.

Cím: 1146 Budapest, Erzsébet királyné útja 2/A.

Tel.: 06-30-964-2618

E-mail: j.heckenast@gmail.com

ALÁÍRÓLAP

MEGRENDELŐ TÉSA KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

Bérci Albertné	polgármester	Tésa Község Önkormányzata
Granát Bernadett	jegyző	Tésa Község Önkormányzata
Kovács Beáta	főépítész	Tésa Község Önkormányzata

GENERÁLTERVEZŐ PRO RÉGIÓ NONPROFIT KFT.

Dr. Gordos Tamás	szakmai igazgató	Pro Régió Nonprofit Kft. gordos.tamas@proregio.hu
------------------	------------------	--

VEZETŐ TERVEZŐ

Gutai Berta településmérnök	 településtervező TT/1 01-4858	Pro Régió Nonprofit Kft. gutai.bertha@proregio.hu
--------------------------------	---	--

TERVEZŐ MUNKATÁRSA

Dr. Mérei András geográfus	 tervező munkatársa	Pro Régió Nonprofit Kft. merai.andras@proregio.hu
Mészáros Dóra okl. településmérnök	 tervező gyakornok	Pro Régió Nonprofit Kft. meszaros.dora@proregio.hu
Szrakity Marianna okl. településmérnök	 tervező gyakornok	Pro Régió Nonprofit Kft. szrakity.marianna@proregio.hu
Kovács Regő Kevin tájrendező és kertépítő mérnök	 tervező munkatársa	Pro Régió Nonprofit Kft. kovacs.rego@proregio.hu
Szekeres Evelin	gyakornok	Pro Régió Nonprofit Kft.

SZAKÁGI TERVEZŐ

Fábián Sára okl. tájépítész mérnök, városépítési-, városgazdálkodási szakmérnök		tájtervezés, zöldfelület, környezetvédelem TK 01-5251	Pro Régió Nonprofit Kft. fabian.sara@proregio.hu
Heckenast Judit okl. közlekedésmérnök		közlekedéstervező K1d-1 01-5295	Heckenast & Heckenast Bt. j.heckenast@gmail.com
Halász Adrienn közlekedésmérnök		energia közmű és víziközmű tervező TV, TE 01-12277	Közműhely Mérnöki Szolgáltató Kft. kozmuhelykft@gmail.com
Orosz István		elektronikus hírközlési tervező , TH 05-1585	Orosz István Péter EV orosz.istvan@gmail.com
Dr. Szalontai Csaba okl. régész		régész, örökségvédelmi szakértő 15-020	Via Antica Bt. csaba.szalontai@gmail.com

TARTALOMJEGYZÉK

I. HELYZETFELTÁRÓ MUNKARÉSZ.....	1
1. Településhálózati összefüggések, a település helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok.....	1
1.1. Térségi elhelyezkedés és kapcsolatrendszer	1
1.2. Közlekedési kapcsolatok.....	2
2. Területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata	3
2.1. Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (OFTK).....	3
2.2. Pest megye területfejlesztési koncepció 2014-2030 (PMTFK).....	8
2.3. Pest Megyei Területfejlesztési Program (2014-2020)	12
2.4. Pest Megyei Duna Stratégia	13
2.5. Pest Megye Környezetvédelmi Programja 2014-2020	13
2.6. Kistérségi Vidékfejlesztési Stratégia (2004) (a kistérség 2012. december 31-ig működött).....	14
2.7. Dunakanyar kiemelt turisztikai fejlesztési térség meghatározásáról szóló 1550/2017. (VIII. 18.) Korm. határozat.....	15
3. A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata	15
3.1. Országos Területrendezési Terv – OTrT – országos területfelhasználási kategóriáinak bemutatása	15
3.2. Pest Megyei Területrendezési Terv (PMTrT) megállapításai.....	18
4. A szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek vonatkozó megállapításai	21
5. Hatályos településfejlesztési döntések bemutatása	22
5.1. A hatályos fejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia vonatkozó megállapításai	22
5.2. Településfejlesztési döntések.....	22
5.3. Településrendezési szerződések.....	23
6. A település településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata.....	23
6.1. A hatályban lévő településrendezési eszközök	23
6.2. A Településkép-védelem eszközei.....	28
7. A település társadalma.....	28
7.1. Demográfia, népesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség	28
7.2. Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok	35
7.3. Települési identitást erősítő tényezők (társadalmi élet, szokások, hagyományok, civil szerveződések, vallási közösségek stb.).....	36

8.	A település humán infrastruktúrája	36
8.1.	Humán közszolgáltatások (oktatás, egészségügy, sport)	36
8.2.	Szociális ellátás	37
8.3.	Esélyegyenlőség biztosítása	37
9.	Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere	37
9.1.	A település gazdasági súlya, szerepköre	37
9.2.	A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői	38
9.3.	A gazdasági szervezetek jellemzői.....	39
9.4.	Fontosabb beruházások, települést érintő fejlesztési elképzelések.....	40
9.5.	A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők, ingatlanpiaci viszonyok.....	40
10.	Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere	40
10.1.	Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program.....	40
10.2.	Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere	41
10.3.	Gazdaságfejlesztési tevékenység.....	41
10.4.	Foglalkoztatáspolitiká.....	41
10.5.	Lakás- és helyiséggazdálkodás.....	42
10.6.	Intézményfenntartás	42
10.7.	Energiagazdálkodás.....	42
11.	Településüzemeltetési szolgáltatások, okos város települési szolgáltatások	42
12.	A TÁJ ÉS TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK VIZSGÁLATA	43
12.1.	Természeti adottságok	43
12.2.	Tájhasználat, tájszerkezet	45
12.3.	Védett és védendő táji-, természeti értékek, területek.....	48
12.4.	Tájhasználati konfliktusok és problémák értékelése.....	50
12.5.	Zöldfelületi rendszer vizsgálata.....	51
12.6.	Zöldfelületi rendszer és zöldfelületi ellátottság.....	51
12.7.	A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái	52
13.	Az épített környezet vizsgálata.....	52
13.1.	Területfelhasználás vizsgálata	53
13.2.	Telekstruktúra vizsgálat	63
13.3.	Tulajdonvizsgálat.....	65
13.4.	Az épületállomány és a környezet geodéziai felmérése	66
13.5.	Az építmények vizsgálata	69

13.6.	Az épített környezet értékei.....	72
14.	KÖZLEKEDÉSI VIZSGÁLAT.....	78
14.1.	Hálózati kapcsolatok.....	78
14.2.	Közúthálózat.....	79
14.3.	Közösségi közlekedés.....	79
14.4.	Kerékpáros és gyalogos közlekedés.....	80
14.5.	Parkolás.....	80
14.6.	Magasabb rendű tervek, hatályos terv elhatározásai.....	80
15.	Közművesítés.....	81
15.1.	Vízi közművek.....	81
15.2.	Energiaközművek.....	82
15.3.	Elektronikus hírközlés.....	84
16.	Környezetvédelem (és településüzemeltetés) vizsgálata.....	87
16.1.	Talajvédelem.....	87
16.2.	Felszíni és felszín alatti vizek védelme.....	87
16.3.	Levegőtisztaság-védelem.....	89
16.4.	Zaj- és rezgésterhelés.....	89
16.5.	Sugárzás védelem.....	89
16.6.	Hulladékkezelés.....	90
16.7.	Vizuális környezetterhelés.....	90
16.8.	Árvízvédelem.....	91
16.9.	Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák.....	91
17.	Katasztrófavédelem.....	92
17.1.	Építésföldtani korlátok.....	92
17.2.	Vízrajzi veszélyeztetettség.....	93
17.3.	1.18.3. Egyéb korlátozó tényezők.....	94
18.	Ásványi nyersanyag lelőhely.....	94
19.	klíma.....	94
II.	HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ.....	95
1.	A vizsgált tényezők elemzése, egymásra gyakorolt hatásuk összevetése.....	95
1.1.	Társadalom, humáninfrastruktúra.....	95
1.2.	Gazdaság.....	95
1.3.	Épített környezet, régészet.....	95
1.4.	Táj- és természetvédelem.....	96
1.5.	Zöldfelületi rendszer.....	96
1.6.	Környezet-és katasztrófavédelem.....	96

1.7.	Közlekedés.....	97
1.8.	Közművek és elektronikus hírközlés.....	97
III.	HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ.....	99
1.	A folyamatok értékelése	99
2.	Probléma- és értéktérkép	104
3.	A településfejlesztés és rendezés kapcsolata.....	106
4.	ELTÉRŐ JELLEMZŐKKEL RENDELKEZŐ TELEPÜLÉSRESZEK.....	107
4.1.	Településrészek kijelölése, pontos lehatárolása, lehatárolás indoklása, térképi ábrázolása, a lehatárolt településrészek rövid bemutatása	107
4.2.	A településrészek lehatárolása, jellemzői.....	107
5.	Szegregált és szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése	107

Ábrajegyzék

TH1. ábra: Tésa elhelyezkedése a Szobi járásban	1
TF1. ábra: Városhálózat.....	3
TF2. ábra: Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió célrendszere.....	5
TF3. ábra: Nemzeti prioritások és fejlesztési tématerületek 2014-2020	6
TF4. ábra: Pest Megyei Területfejlesztési Konceptió célrendszere	8
TF5. ábra: Kevésbé fejlett térségek fejlesztése	11
TF6. ábra: Ipolymente	12
TR1. ábra: OTrT 2. Melléklet: Az Ország Szerkezeti Terve.....	16
TR2-6. ábra: Trtv. és MvM rendelet mellékleteinek kivonata.....	17
TR7. ábra: PMTrT Szerkezeti Tervlap kivonata	18
TR8. ábra: PMTrT rendelet tervlapjának kivonata	20
SZ1. ábra: Szomszédos települések.....	21
SZ2. ábra: Kemence Településszerkezeti terve (2005).....	22
TT1. ábra: Tésa Településszerkezeti terve (2004) - belterület.....	24
TT2. ábra: Tésa Településszerkezeti terve (2004) - külterület.....	25
TT3. ábra: Tésa Szabályozási terve (2004) - külterület.....	27
TT4. ábra: Tésa Szabályozási terve (2004) - belterület.....	28
T1. ábra: Lakónépesség alakulása 2008-2017	29
T2. ábra: A lakónépesség korcsoportok szerinti megoszlása 2011-ben (%).....	30
T3. ábra: Öregedési mutató: állandó népességből a 100 0-14 évesre jutó 60-x évesek száma	30
T4. ábra: A település korfája	31
T5. ábra: A vándorlási különbözet ezer lakosra vetítve	32
T6. ábra: Regisztrált munkanélküliek Tésán.....	34
T7. ábra: Tartós munkanélküliek Tésán és a vizsgált régiókban	34
T8. ábra: Munkanélküliségi ráta alakulása Tésán és a vizsgált régiókban	34
T9. ábra: Pályakezdő munkanélküliek aránya Tésán és a vizsgált régiókban.....	34
T10. ábra: Egy lakosra jutó összes nettó jövedelem (Ft).....	35
G1. ábra: 1000 lakosra jutó regisztrált gazdasági vállalkozások száma a Szobi járás településein, 2011-től	38
G2. ábra: Regisztrált vállalkozások száma a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás és halászat nemzetgazdasági ágakban a Szobi járás településein, 2011-től	38
G3. ábra: Különböző nemzetgazdasági ágakban tevékenykedő társas és egyéni vállalkozások száma (db) Tésán (2019. szeptember)	39
TV1. ábra: Tésa tájhasználati (felszínborítottsági) térképe.....	47
TV2. ábra: Tésa gyümölcsstermőhelyi kataszteri területek.....	47
TV3. ábra: Tésa védett természeti értékei	48
TV4. ábra: OTrT 3./1. melléklet: Ökológiai hálózat magterületének, ökológiai folyosójának és puffterületének övezete	49
TV5. ábra: OTrT 3./3. melléklet: Erdők övezete	50

TV6. ábra: Miniszterelnökséget vezető miniszter 9/2019.....	50
É1. ábra: A település szerkezete.....	53
É2. ábra: Művelési ágak.....	54
É3. ábra: Művelési ágankénti megoszlás.....	54
É4. ábra: Szántó minőségi osztály	56
É5. ábra: Erdő minőségi osztály.....	57
É6. ábra: Gyümölcsös, legelő, kivett minőségi osztály	58
É7. ábra: Beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek	59
É8-11. ábra: Beépítésre szánt területek.....	61
É12-15. ábra: Beépítésre nem szánt területek.....	62
É16. ábra: Első katonai felmérés (1763-1787)	63
É17. ábra: Második katonai felmérés (1806-1869)	63
É18. ábra: Kataszteri térkép, 19. század.....	63
É19. ábra: Telekméterek alakulása.....	65
É20. ábra: Tulajdonvizsgálat.....	66
É21. ábra: Tésa épületállománya	67
É22. ábra: A település szintvonalai.....	67
É23-24. ábra: Jellemző beépítési módok.....	68
É25. ábra: Funkciók vizsgálata.....	69
É26. ábra: Beépítettség teljes terület és belterület	70
É27. ábra: Településkarakterek.....	71
É28. ábra: Régészet és műemlékvédelem.....	75
É29. ábra: Műemlék és műemléki környezet.....	77
K1. ábra: Részlet a KIRA útnyilvántartási térképből.....	79
K2. ábra: Kötőtpályás közösségi közlekedés	80
K3. ábra: Közlekedés vizsgálata	81
KÖZ1. ábra: Ivóvíz hálózat	82
KÖZ2. ábra: Elektromos hálózat	83
KÖZ3. ábra: Energiaellátás	84
KÖZ4. ábra: Nyilvános telefon (Invitel), Tésa park	85
KÖZ5. ábra: Távközlési hálózat.....	86
KÖR1. ábra: Tésa térségének felszíni földtani adottságai	87
KÖR2. ábra: Talajvízszint alakulása Tésa térségében	88
KÖR3. ábra: Magyarország potenciális hulladék-lerakóhelyei.....	90
KÖR4. ábra: Magyarország településeinek árvízi kockázati besorolása.....	91
KÖR5. ábra: Magyarország mozgásveszélyes területei	92
KAT1. ábra: PMTrT rendelettervezet 4.sz. melléklete: Nagyvízi meder övezete	93
PÉ1 ábra: Problématérkép	104
PÉ2 ábra: Értéktérkép.....	105

Táblázatok jegyzéke

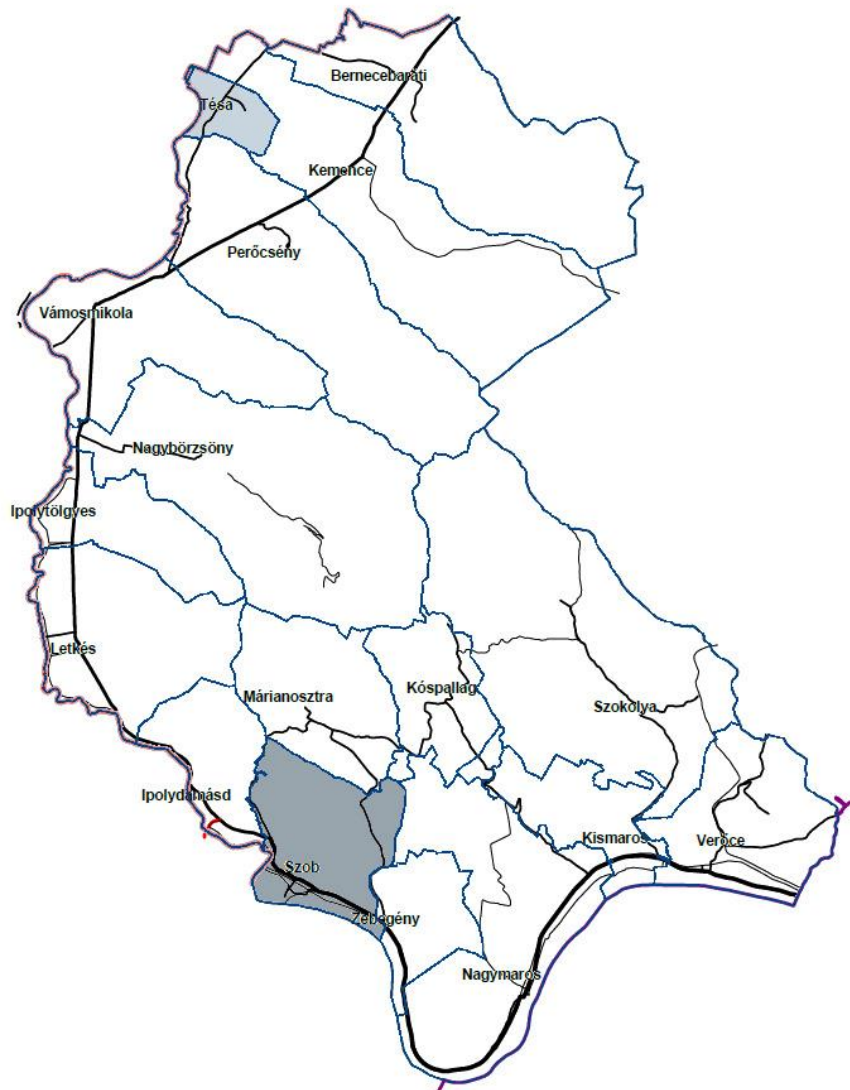
TT1. táblázat: 20/2004. (XII. 17) sz. rendelettel elfogadott HÉSZ szerkezeti felépítése	27
T1. táblázat: A lakónépesség vizsgálata (fő) (%).....	29
T2. táblázat: A természetes szaporodás és vándorlási egyenleg hosszabb távú trendjének vizsgálata Tésán	31
T3. táblázat: Családszerkezet alakulása (2011) (fő)	33
T4. táblázat: Nemzetiség, anyanyelv, vagy családban használt nyelv (2011) (fő).....	33
T5. táblázat: Iskolázottság vizsgálata Tésán (2011).....	33
T6. táblázat: Gazdasági aktivitás alakulása (2011) (%)	34
G1. táblázat: Ingatlanpiaci adatok Tésáról (2019 IV. negyedév)	40
G2. táblázat: Az önkormányzat adóbevételei adónemenként (Ft)	40
G3. táblázat: Az önkormányzat költségvetésének kiadásai és bevételei (Ft).....	41
G4. táblázat: Közfoglalkoztatásban részt vevők havi átlagos száma Tésán	42
G5. táblázat: Tésa energiahatékonyságot érintő fejlesztései a 2014-2020 közötti időszakban	42
É1. táblázat: Földrészlet statisztikai művelési áganként	54
É2. táblázat: Minőségi osztály szántó.....	55
É3. táblázat: Minőségi osztály erdő.....	56
É4. táblázat: Minőségi osztály fásított terület.....	57
É5. táblázat: Minőségi osztály legelő	58
É6. táblázat: Minőségi osztály gyümölcsös	58
É7. táblázat: Minőségi osztály kivett	59
É8. táblázat: Telekméret-vizsgálat	64
É9. táblázat: Telekterület-vizsgálat	64
É10. táblázat: Önkormányzati tulajdon kataszter	65
É11. táblázat: Beépítettség vizsgálata a településen	70
É12. táblázat: Résészeti lelőhelyek a településen.....	76

I. HELYZETFELTÁRO MUNKARÉSZ

1. TELEPÜLÉSHÁLÓZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK, A TELEPÜLÉS HELYE A TELEPÜLÉSHÁLÓZATBAN, TÉRSÉGI KAPCSOLATOK

1.1. Térségi elhelyezkedés és kapcsolatrendszer

A Közép-magyarországi régióban elhelyezkedő Tésa Pest megye északi részén fekszik. A megyében, a 2013. január 1-től bevezetett új járási rendszer kialakításával 18 járás jött létre. A járasok kialakítása során a megyék határaihoz igazodó alapelv mellett figyelembe vették az államigazgatási szolgáltatások és ügyintézési helyszínek elérhetőségét is. A Szobi járás a járasok 1983-as megszüntetése előtt is létezett, 1886-tól 1970-ig. Területe 1907-ben jelentősen csökkent, amikor északi részéből megszervezték a Vámosmikolai járást. A következő területváltozásnál, 1932-ben a Vámosmikolai járás beolvadt a Szobi járásba, melynek székhelyétől, Szobtól 22 km-re fekszik.

TH1. ábra: Tésa elhelyezkedése a Szobi járásban
Szerk.: Pro Regio Nonprofit Kft.

A Szobi járás területe 438 km², teljes népessége 24.413 fő. Összesen tizenhét település tartozik hozzá, melyből kettő visel városi rangot, Szob és Nagymaros.¹ A járás megyeszéli, periférikus elhelyezkedésű, Budapest és agglomerációja 78 kilométerre található. A járásban nem található 10.000 főnél népesebb település, közülük a 2587 lakosú Szob a legnagyobb.

A Szobi járás megyeszéli, periférikus elhelyezkedésű, az ország fővárosától a járás települései 55-100 km-re helyezkednek el. A járás településeinek társadalmi-gazdasági fejlődését az elhelyezkedése (határ menti és megyeszéli fekvés) és táji adottságaiból (Börzsöny) adódó erősen korlátozott észak-déli irányú közlekedési kapcsolatai nagyban befolyásolják. A járásban a természetes fogyás 2010-2016. évi átlaga ezer lakosra tekintve jóval magasabb (-5,6), mint a megye többi járásában, valamint Pest megyén belül (átlagban -1,6) a legmagasabb értéket mutatja. A megye járásai közül a Szobi járásban a legalacsonyabb az épített lakások száma és a vezetékes gázt fogyasztó háztartások aránya a lakásállomány százalékában.²

A járáshoz legközelebb eső városok Esztergom, Dorog és Tát (mindhárom Szlovákián keresztül), továbbá Visegrád (komppal közelíthető meg), valamint Vác és Rétság. Kórház a járáshoz legközelebb Esztergomban, Vácon, valamint Visegrádon található. Tésa nem rendelkezik önálló oktatási intézménnyel, óvodai nevelésben a gyermekek Vámosmikolán vagy Perőcsényben, alapfokú oktatásban Vámosmikolán vehetnek részt. Középfokú oktatást a járásban egyedüli településként Szob nyújt. A járáshoz legközelebbi települések magasabb szintű közigazgatási-, kulturális- és oktatási szolgáltatást tudnak biztosítani a járás települései számára, valamint munkalehetőséget nyújtanak az itt élők számára.

1.2. Közlekedési kapcsolatok

Fővárostól közel 80-100 km-re található Tésát az M2-es autópályán, majd 2. számú főúton, vagy a legrövidebb megtett út szerint a 10-es számú főúton haladva Esztergomon és Szlovákián át haladva lehet megközelíteni. A község a Duna északi oldalán fekszik, így a folyó túloldaláról az átkelést Budapesten az M0-Megyeri híd, Esztergomban a Mária Valéria híd teszik lehetővé. Kompátkelésre az időszakosan üzemelő Szob-Pilismarót között, valamint a Visegrád-Nagymaros között közlekedő személy- teher-, valamint túlméretes gépjármű szerelvények szállítására alkalmas járatokon van lehetőség. Tésa belterületének nyugati határán húzódik a 12114-es Vámosmikola-Bernecebaráti bekötő út. A 12114-es úthoz Tésa irányából a 12116-os számú bekötő út csatlakozik, mely Tésa főutcája is egyben.

A település perifériára szorult, térségi kapcsolatai hiányosak, tömegközlekedéssel ritkán közelíthető meg, hétköznapokon a Volánbusz Zrt. járatai napjában mindössze kétszer érintik Tésát: a reggeli órákban, valamint kora délután indul egy-egy járat Vámosmikoláról Tésa célállomásra. Hétfégi napokon a településen nem közlekedik autóbuszjárat. Vasútvonal nem érinti a települést, a lakosok legközelebb a Tésától északkeletre fekvő Drégelypalánkon vehetik igénybe a tömegközlekedés e formáját, mely 19 kilométer távolságra található a községtől. A járatok 2-3 órás gyakorisággal közlekednek. Vonattal történő közlekedésre ad még lehetőséget a településtől 31 kilométerre fekvő szobi vasúti megállóhely. Innen Szlovákiát is érintő nemzetközi járatok indulnak, melyek végállomásai Csehországban, Németországban és Lengyelországban találhatóak. Tömegközlekedés szempontjából így ez a település az egyik legelzártabb Pest megyében.

¹ Forrás: KSH 2016-os Pest megyei évkönyv

² Forrás: KSH 2016-os Pest megyei évkönyv

2. TERÜLETFEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOKKAL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA

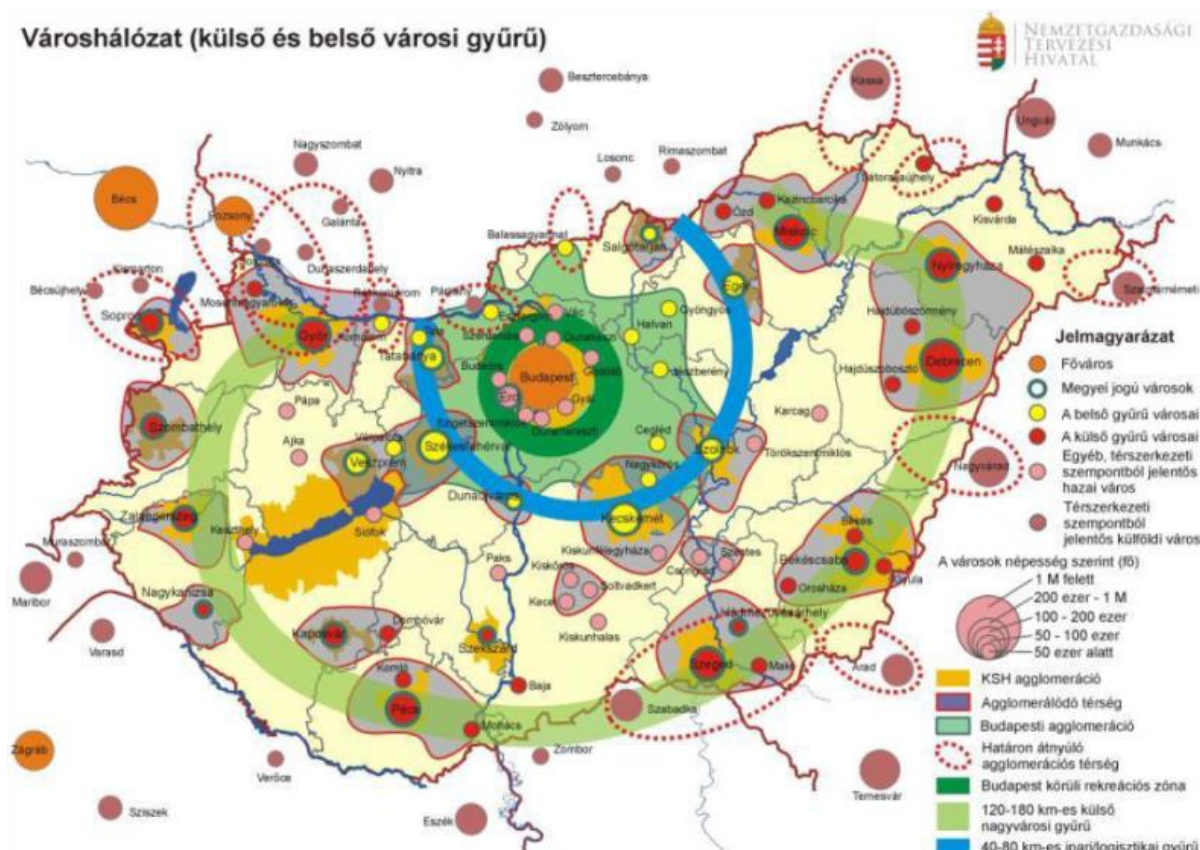
Tésát az alábbi területfejlesztési dokumentumok érintik:

- Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (a továbbiakban: OFTK), ami a 1/2014. (I.3.) OGY határozat mellékleteként került elfogadásra,
- Pest Megyei Területfejlesztési Konceptió (2014-2030) a Pest Megyei Közgyűlésének 12/2013. (XII.10.) PMÖ rendelettel elfogadva,
- Pest megye területfejlesztési stratégiája és operatív programja, a Pest Megyei Önkormányzatának Közgyűlése 29/2014. (VIII.22.) PMÖ határozatával elfogadva,
- Pest Megyei Duna Stratégia,
- Pest Megye Környezetvédelmi Programja 2014-2020,
- Kistérségi vidékfejlesztési Stratégia (2004) – a kistérség 2012. december 31-ig működött,
- Dunakanyar kiemelt turisztikai fejlesztési térség meghatározásáról szóló 1550/2017. (VIII. 18.) Korm. határozat.

2.1. Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (OFTK)

A 2014-2020 közötti európai uniós fejlesztési időszakra való felkészülés idején hazánkban alapvetően megváltoztak a terület- és településfejlesztés törvényi és szervezeti keretei. Az Országgyűlés 2014. január 3-án elfogadva a Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptióról szóló határozatot, új irányt szabott az ország, a térségek és a települések fejlesztéséhez.

Városhálózat (külső és belső városi gyűrű)

TF1. ábra: Városhálózat

Forrás: OFTK

Az **országos városhálózatot** bemutató ábrán Tésa két úgynevezett belső gyűrűs város (Esztergom és Balassagyarmat) között, illetve a Budapest körül kialakuló agglomerálódó térség peremén található.

A belső gyűrű városai figyelemre méltó dinamikus fejlődést felmutató gazdasági központoknak tekinthetők, melyek között, Esztergomtól 35 km-re, Balassagyarmattól 41 km-re található a település.

A koncepció a további tervezés során figyelembe veendő horizontális szempontként határozta meg:

- a) a befogadást – a társadalmi felzárkózás támogatását,
- b) az esélyegyenlőség megteremtését, a nemzetiségi identitás erősítését,
- c) a fenntartható fejlődést – fenntartható növekedést,
- d) az értékmegőrzést és az intelligens növekedést.

A fejlesztési források felhasználásának a Nemzeti Fejlesztés 2030 koncepcióban rögzített alapelvei:

- a) nemzeti fejlesztési célok és prioritások érvényesítése,
- b) a közpénzfelhasználás közhasznú eredményezése,
- c) partnerség és közösségi részvétel,
- d) foglalkoztatáshoz való hozzájárulás,
- e) a természeti erőforrások mennyiségi és minőségi megőrzése, a környezet állapotának és értékeinek megőrzése, javítása,
- f) a megtermelt értékek hasznosulása a helyi közösség javára, kedvezményezettség,
- g) a területfejlesztési szempontból kedvezményezett, ezen belül a leghátrányosabb helyzetű kistérségek és települések fejlesztésére rendelkezésre álló forrásokat meghatározott támogatási szabályok alapján indokolt felhasználni,
- h) a területfejlesztési szempontból kedvezményezett, ezen belül a leghátrányosabb helyzetű kistérségekből és településekről benyújtott pályázatokat a pályázatok értékelése során a felzárkóztatás elősegítése érdekében indokolt előnyben részesíteni.

A nemzeti jövőkép elérése érdekében az országgyűlési határozat négy hosszú távú, 2030-ig szóló átfogó fejlesztési célt jelölt ki:

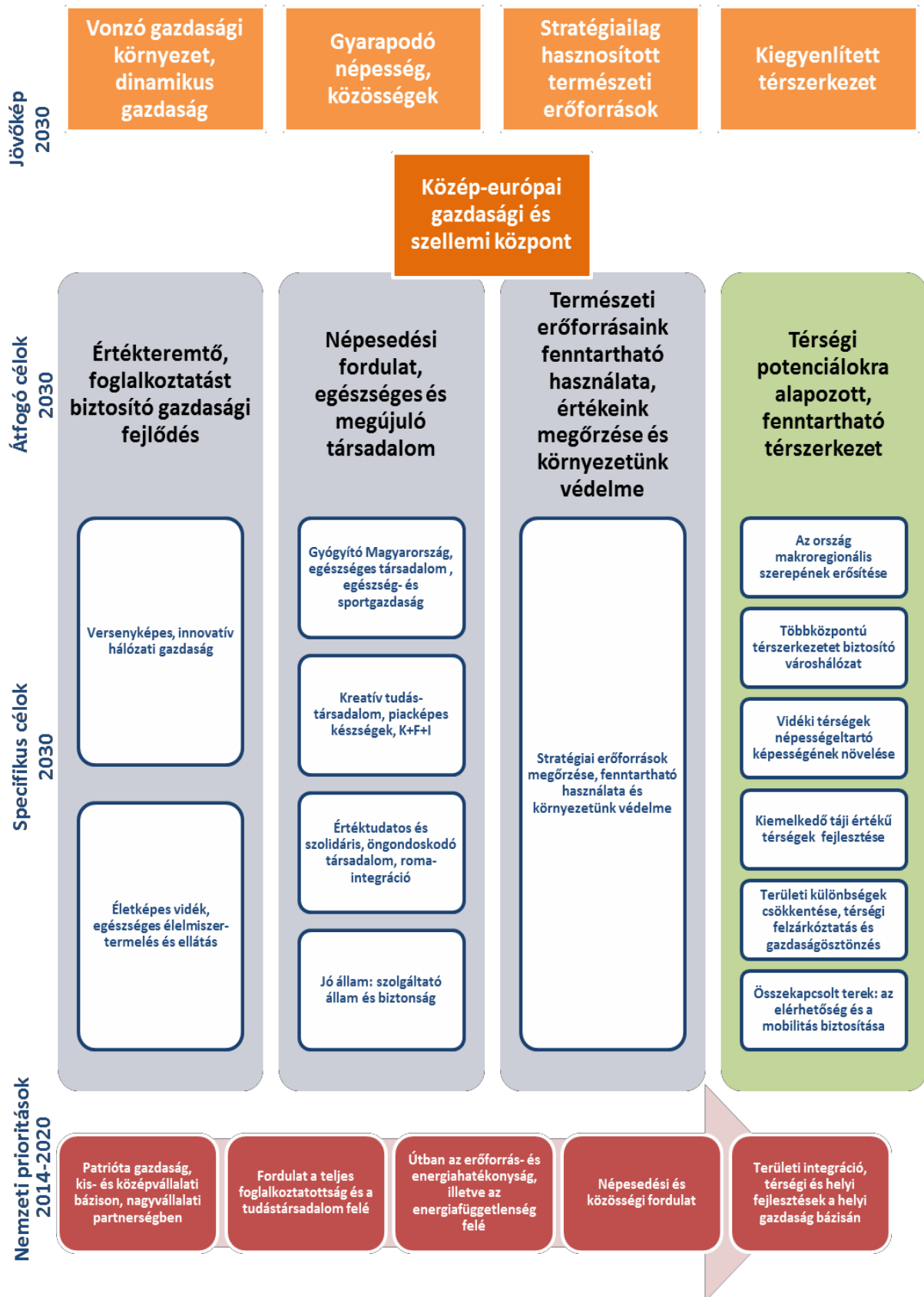
- a) értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés,
- b) népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom,
- c) természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme,
- d) térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet.

Az ország jövőképe és fejlesztési célrendszere a Nemzeti Fejlesztés 2030 koncepcióban

Az átfogó, közép- és hosszú távú célok megvalósulása érdekében specifikus és területi célkitűzések kerültek meghatározásra: a célok a társadalom és a gazdaság egészének, valamint minden ágazatnak, térségi és helyi szereplőnek egyaránt szólnak, így Tésa község számára is láthatóvá teszik azokat a fejlesztési súlypontokat, amelyekre a középtávra fókuszált fejlesztési feladatok épülhetnek.

A szakpolitikában érvényesítendő specifikus célok:

- a) versenyképes, innovatív gazdaság,
- b) gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság,
- c) életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és ellátás,
- d) kreatív tudástársadalom, piacképes készségek, K+F+I,
- e) érték tudatos és szolidáris öngondoskodó társadalom,
- f) jó állam, szolgáltató állam és biztonság,
- g) stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata, környezetünk védelme.

TF2. ábra: Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció célrendszere
Forrás: Nemzeti fejlesztés 2030 koncepció

A magyar fejlesztéspolitika elsődleges keretét az Európai Unió kohéziós és vidékfejlesztési politikája, illetve a 2014–2020-as programozási és fejlesztési időszakban rendelkezésre álló uniós fejlesztési források képezik. A Konceptió a nemzeti szükségletekből és sajátosságokból kiindulva középtávon (2014–2020 között) kijelöli azokat a stratégiai fókuszokat, amelyek az ország hosszú távú céljainak megvalósulását szolgálhatják.

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió célrendszerének kapcsolata az EU2020 stratégiához

NEMZETI PRIORITÁSOK 2014-2020	• FEJLESZTÉSI TÉMATERÜLETEK
Patrióta gazdaság, kis- és középvállalati bázison, nagyvállalati partnerségben	<ul style="list-style-type: none"> Innovatív gazdaságfejlesztés, kis- és középvállalkozások, stratégiai ágazatok, versenyképesség Elérhetőség, megújuló közösségi közlekedés és tranzitgazdaság Életképes vidék, bővülő agrár- és élelmiszer-gazdaság, halászat
Fordulat a teljes foglalkoztatottság és a tudástársadalom felé	<ul style="list-style-type: none"> Foglalkoztatás növelése Tudástársadalom megalapozása
Útban az erőforrás- és energiahatékonyság, illetve az energiafüggetlenség felé	<ul style="list-style-type: none"> Energia-hatékonyság, fenntartható erőforrás-gazdálkodás Klíma- és környezetvédelem
Népesedési és közösségi fordulat	<ul style="list-style-type: none"> Befogadó és gyarapodó társadalom Gyermekvállalás ösztönzése, népesedési kihívások kezelése
Területi integráció, térségi és helyi fejlesztések a helyi gazdaság bázisán	<ul style="list-style-type: none"> Területi integráció, területfejlesztés Vidéki térségek, vidéki gazdaság és közösségek Budapest és térsége vezető makro-regionális szerepkörben Kiteljesedő Kárpát-medencei, Duna menti nemzeti és európai területi együttműködés

TF3. ábra: Nemzeti prioritások és fejlesztési tématerületek 2014-2020

Forrás: OFTK

- Teret kell nyerniük a várostérségi települések által közösen kialakított és megvalósított fejlesztéseknek, és csökkennie kell a települési szinten kiosztott és a pályázati úton elérhető fejlesztési közpénzek jelentőségének.
- A városi fejlesztések is a térség egészének javát szolgálják, az erőforrások települések közötti funkcionális és harmonikus elosztásával. Mindez dedikált forráskereteken, térségi együttműködésben kialakított helyi-térségi projektcsomagok vagy programok formájában nyilvánulhat meg, különösen az uniós fejlesztési források felhasználásakor.
- A nagyobb városainkban – különösen a húszezer fő feletti városainkban – külön erőforrásokat kell fordítani a városi központok fejlesztését szolgáló sajátos akciókra is.
- Ugyanakkor kialakítandók a vidékies települések sajátosságainak megfelelő fejlesztések is, és a kettőnek szinergiában kell lennie egymással.

- A várostérségek fejlesztéseit központilag orientálni kell, összhangban a kormányzati és megyei szintű fejlesztésekkel. Fontos, hogy e tárgykör sokszínű legyen, lehetőséget adva a komplex és integrált megközelítések alkalmazására, kiterjedve a települési infrastruktúrára, a közösségi és közúti közlekedésre, a gazdaságra és helyi gazdaságra, a foglalkoztatásra, a közszolgáltatásra, a társadalmi felzárkózásra, a tudatformálásra vagy akár a képzésekre.
- Minden területi alapú tematikus fejlesztés esetében törekedni kell arra, hogy a beavatkozás terei itt is egy vagy több várostérségből épüljenek fel (pl. a területpolitika vagy egyes ágazati politikák kiemelt térségei). Így válhat a fejlesztések területi „építőelemévé” e valós helyi szintű térszerveződés.
- Együtt-tervezés: nemcsak a közpénzekből megvalósuló térségi fejlesztésekben, de a települések gazdálkodásában és tervezésében is a térségi, a várost és a vonzáskörzetét szerves egységben kezelő szemléletet, gyakorlatot kell alkalmazni.
- Törekedni kell a természeti környezet értékeinek megőrzésére, a belső városi zöldfelületek és a várost övező ökológiai értékes területek közti kapcsolatok erősítésére.

Stratégiai várostérség-fejlesztés követelményei a Nemzeti Fejlesztés 2030 dokumentum szerint

- Nemzeti szinten összehangolt, reális adottságokra alapozott, városgazdasági szempontokat is integráló várostérség fejlesztési, és különösen várostérségi gazdaságfejlesztési stratégiák kidolgozása és végrehajtása szükséges a nemzetgazdasági növekedés élénkítése érdekében;
- Olyan városi jövőképek kialakítására van szükség, melyek egységes koordináció révén elősegítik, hogy a városok térségi és gazdasági szempontoknak is megfelelő integrált stratégiai szemléletet képviselhessenek, melyekben a térségalkotó, hasonló adottságokkal rendelkező települések egymás fejlesztési intézkedéseit nem kioltva, hanem összehangolt tervezésük és fejlesztéseik révén hatékonyabb és fenntarthatóbb rendszereket alakítanak ki, egyeztetve a helyi társadalom képviselőivel, a települést használó csoportok preferenciáival.

Pest megye pozicionálása a Nemzeti Fejlesztés 2030 dokumentumban

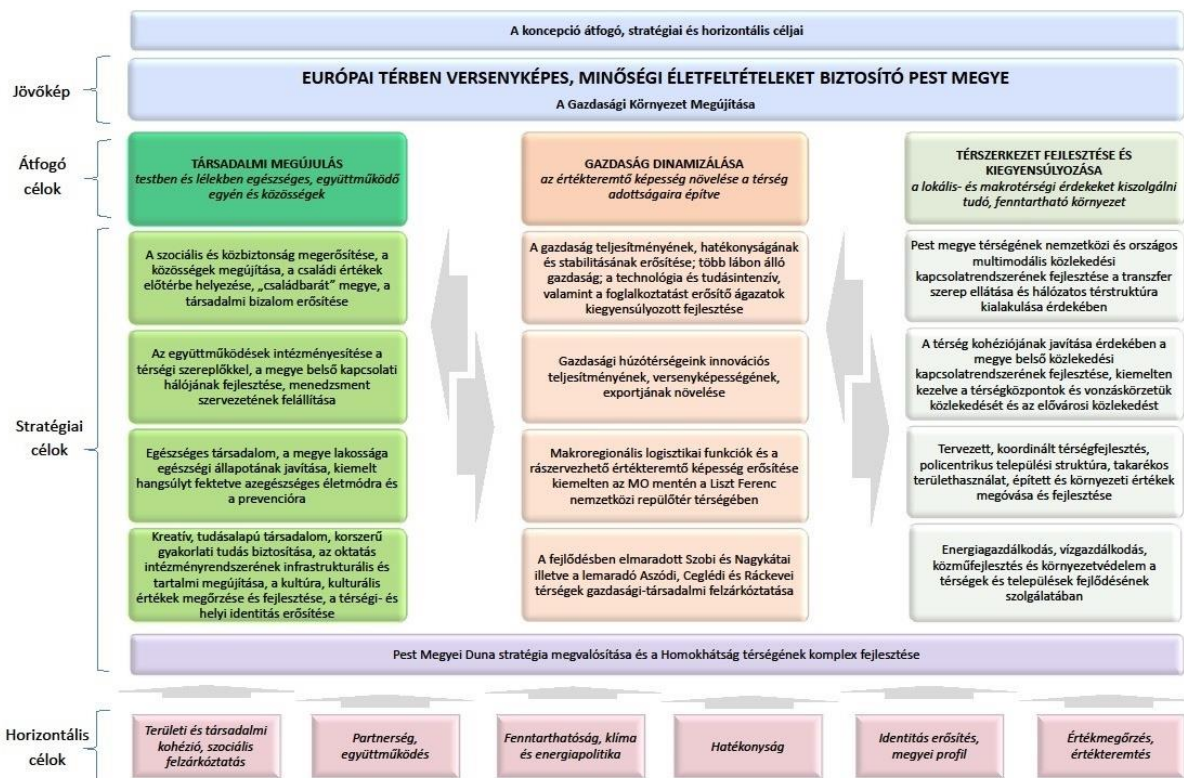
Hazánk legnépesebb, legsűrűbben lakott, és legnagyobb gazdasági teljesítményű megyéje. Kelet-Közép-Európa egyik legjobb adottságokkal rendelkező térsége természeti-, térszerkezeti- és társadalmi erőforrásai, azok sokszínűsége, a gazdag diverzitása, a lakosság mobilitása, valamint a községek által nyújtott életminőség miatt dinamikusan fejlődő városhálózata szerves része a Budapest környezetében fejlődő metropolisztérségnek. Térszerkezete egyedülálló az országban: a Főváros központi szerepe, a centrális hálózati elemek, az M0-as körgyűrű a nemzetközi repülőtér jelenléte, a Duna, a kisvárosokkal átszőtt tér nagy fejlődési lehetőséget hordoznak. A további fejlődés, valamint a közép-európai régiós központok - nagytérségi csomópontok - közötti pozícióverseny tekintetében azonban komoly kockázatot jelentenek a megyén belüli területi különbségek növekedése, a peremvidékek lemaradása, a külső és belső közlekedési kapcsolatok hiányosságai. A megye gazdasága szorosan összekapcsolódik a Fővárossal - a javak, a tudás, a szakképzett munkaerő kétirányú áramlásával -, a vállalkozások, tudásközpontok, intézmények közötti együttműködéssel. A megyében jelen vannak a gazdaság exportorientált tudás és technológia intenzív feldolgozóipari ágazata, valamint az ezek tevékenységét támogató szolgáltatások is. A gazdaság összteljesítményét különösen a feldolgozóipar, a kereskedelem és a logisztika, az információs technológiák, a turisztika, a kulturális- és kreatív ipar határozzák meg. A mezőgazdasági termelés és az élelmiszer-feldolgozás visszaesése komoly gondot jelent, a leszakadó térségekben a helyi gazdaság teljesítménye jelentősen elmarad a lehetőségektől.

Fejlesztési irányok:

- A gazdaság dinamizálása, több lábon álló gazdaságfejlesztés, egyszerre építve a feldolgozóipari és agrár-tradíciókra, valamint az új iparágak, szolgáltatások fejlesztésére. Befektetés ösztönzés, a tőkevonzó képesség javítása az egyes térségek endogén forrásaira alapozva. A gazdasági húzóterések innovációs-és versenyképességének javítása, az MO-ás körgyűrű és a Ferihegyi Gazdasági Övezet logisztikai-vállalkozási zónáinak fejlesztése, a megye leszakadó térségeinek gazdasági felzárkóztatására kiemelten építve a KKV szektorra.
- Társadalmi megújulás, a közösségek és a bizalom erősítése, az együttműködések ösztönzése és intézményesítése, a családi értékek előtérbe helyezése, a lakosságának egészségi állapotának javítása, az oktatás intézményi-és tartalmi megújítása, kiemelt figyelmet fordítva a gazdaság igényeire. Területi és társadalmi kohézió, az esélyegyenlőtlenség javítása.
- A térszerkezet fejlesztése és kiegyensúlyozása, a metropolisz térség, benne Pest megye hálózatos térstruktúrájának kialakítása, a térség a geostratégiai adottságainak jobb kihasználása, a belső közlekedési kapcsolatrendszer fejlesztése, kiemelten az elővárosi közlekedés, valamint a térségi központok és vonzaskörzeteik tekintetében. Tervezett, koordinált térségfejlesztéssel, takarékos területhasználattal a metropolisz régió többi szereplőjével együttműködő, emellett vonzó, kiemelkedő környezeti feltételeket és életminőséget biztosító tér kialakítása.

2.2. Pest megye területfejlesztési koncepció 2014-2030 (PMTFK)

Pest Megye Területfejlesztési Koncepciójának átfogó célkitűzései:

TF4. ábra: Pest Megyei Területfejlesztési Koncepció célrendszere

Forrás: PMTFK

Társadalmi megújulás – testben és lélekben egészséges, önmaga sorsáért felelős egyén, együttműködés a közösségek, valamint az egyén és közösségek között:

- Gazdaság dinamizálása; az értékteremtő képesség növelése a térség adottságaira építve;
- Térszerkezet fejlesztése és kiegyensúlyozása; a lokális és makrotérségi érdekeket kiszorgálni tudó, fenntartható környezet.

A célrendszer struktúrájának felépítése során három nagy átfogó célt határoz meg a koncepció, melyeken belül ágazati és területi stratégiai célok kerültek kitűzésre. A stratégiai célok teremtik meg a Programalkotás fázisának gerincét. A horizontális célok olyan jellegű kitűzések, melyeknek jellegüknél fogva szükséges valamennyi stratégiai célt áthatniuk, hatásuk nem korlátozódhat egyetlen szegmensre sem önállóan.

Pest megye fejlesztésének horizontális céljai

A területi- és az ágazati stratégiai célok mellett a koncepció meghatároz néhány olyan horizontális célt is, amelyek folyamatos szem előtt tartása, és a bennük megfogalmazott célkitűzések megvalósítására történő folyamatos „odafigyelés” elengedhetetlenül szükséges.

Ezek a horizontális célok olyan értékvalasztásbeli-, gazdasági-, környezeti- és szemléletbeli szempontokat jelenítenek meg, amelyeket a megye fejlesztéspolitikájában, a programozásban és majd a megvalósítások során is következetesen érvényre kell juttatni:

Területi kohézió

- Társadalmi kohézió, szociális felzárkóztatás;
- Fenntarthatóság, klíma és energiapolitika;
- Partnerség, együttműködés;
- A térségi identitás és Pest megye profiljának erősítése;
- Hatékonyság;
- Értékmegőrzés, értékteremtés.

Pest megye fejlesztésének stratégiai céljai

Átfogó cél: társadalmi megújulás testben és lélekben egészséges, együttműködő egyén és közösségek

- A szociális és közbiztonság megerősítése, a közösségek megújítása, a családi értékek előtérbe helyezése, „családbarát” megye, a társadalmi bizalom erősítése.
- Az együttműködések intézményesítése a térségi szereplőkkel, a megye belső intézményfejlesztése, menedzsment szervezetének felállítása.
- Egészséges társadalom, a megye lakossága egészségi állapotának javítása, kiemelt hangsúlyt fektetve az egészséges életmódra és a prevencióra.
- Kreatív, tudásalapú társadalom, korszerű gyakorlati tudás biztosítása, az oktatás intézményrendszerének infrastrukturális és tartalmi megújítása, a kultúra, kulturális értékek megőrzése és fejlesztése, a térségi és helyi identitás erősítése.

Átfogó cél: térszerkezet fejlesztése és kiegyensúlyozása a lokális- és makrotérségi érdekeket kiszorgálni tudó, fenntartható környezet

- Pest megye térségének nemzetközi és országos multimodális közlekedési kapcsolatrendszerének fejlesztése a transzfer szerep ellátása és hálózatos térstruktúra kialakulása érdekében.

- A térség kohéziójának javítása érdekében a megye belső közlekedési kapcsolatrendszerének fejlesztése, kiemelten kezelve a térségközpontok és vonzáskörzetük közlekedését és az elővárosi közlekedést.
- Tervezett, koordinált térségfejlesztés, policentrikus települési struktúra, takarékos területhasználat, az épített és a környezet értékeinek megóvása és fejlesztése.
- Energiagazdálkodás, vízgazdálkodás, közműfejlesztés és környezetvédelem a térségek és települések fejlődésének szolgálatában.

Városok és térségük együtt tervezése, a várostérségi tervezés meghonosítása Pest megyében:

Az OFTK tervezetének megfogalmazása szerint a jövőben a várostérségek (a közigazgatási határokhoz kevésbé ragaszkodó), a valós gazdasági és társadalmi kapcsolatokat érvényre juttató „funkcionális várostérségek” válnak a magyar területfejlesztési gyakorlat alapegységeivé. Pest megye fejlesztésének célja e vonatkozásban a fenntartható várostérségi fejlődés biztosítása a megye minden térségében.

Pest megye központjai:

- térségi központok: Budaörs, Dabas, Nagykáta, Monor, Ráckeve (- Kiskunlacháza),
- kistérségi és agglomerációs központok: Aszód, Gyál, Dunakeszi, Fót, Nagykőrös, Pilisvörösvár, Szigetszentmiklós, Veresegyház, Zsámbék.

Stratégiai célként került meghatározásra a fejlődésben elmaradott, illetve a lemaradó térségek gazdasági, társadalmi felzárkóztatása, melyek között a Szobi térség is említésre került. A Szobi térségbe az alábbi települések tartoznak: Bernecebaráti, Ipolydamásd, Ipolytölgyes, Kemence, Kóspallag, Letkés, Márianosztra, Nagybörzsöny, Perőcsény, Szob, Tésa, Vámosmikola, Zebegény.³

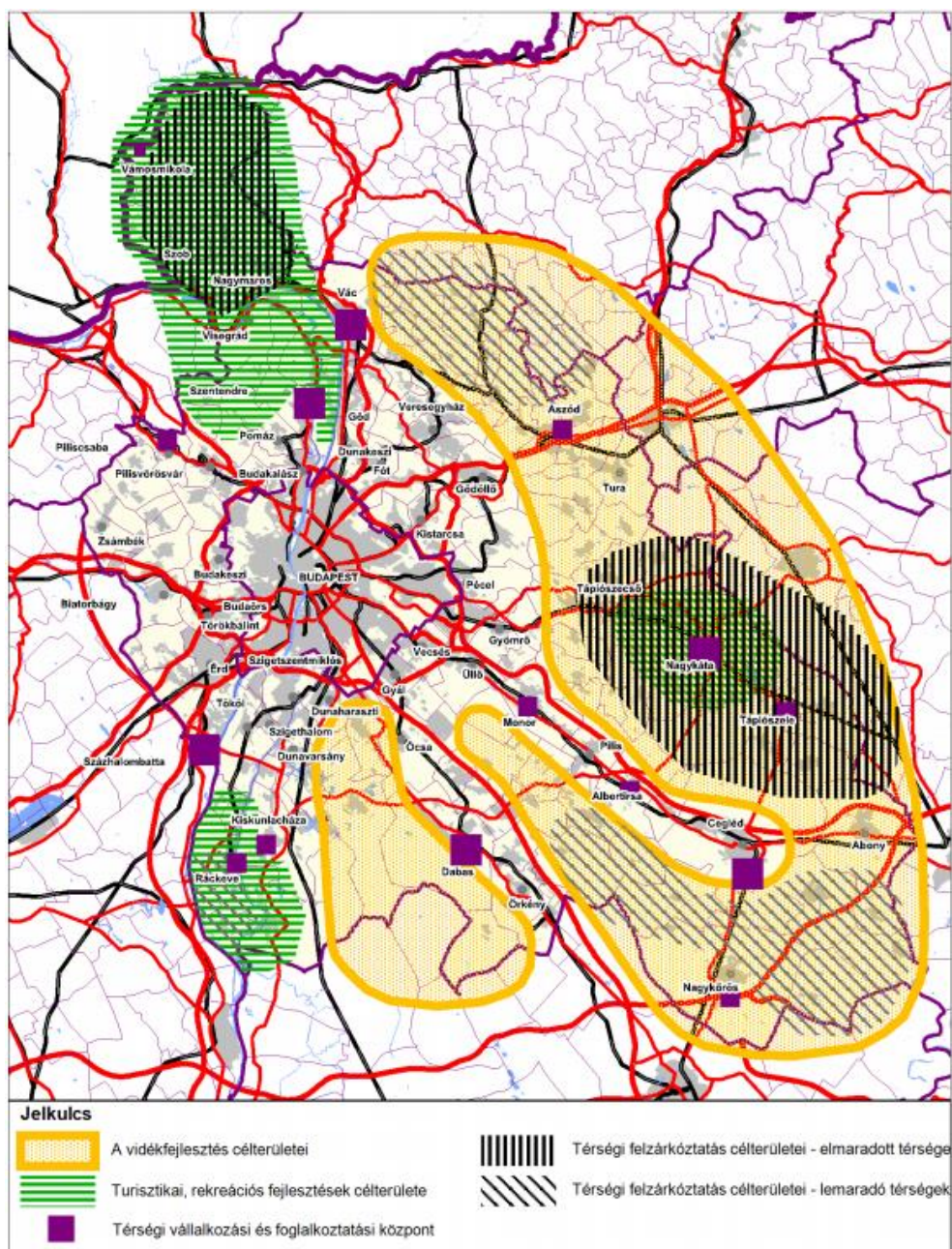
A Szobi kistérség Pest megye határ menti, fejlődésében elmaradott, régóta hátrányos helyzetű térsége. A megye egyetlen olyan kistérsége, amelynek van országhatára, gazdaságilag a legkevésbé fejlettek közé tartozik. Lehetőségeit a határon túli területekkel való szorosabb kapcsolat jelentősen javíthatná. A helyi társadalmakban korábban indult kedvezőtlen irányú változásokat csak mérsékelni sikerült, megállítani és megfordítani nem. A járási székhely, Szob térségi foglalkoztatási központként került kijelölésre. Szob és Tésa is a térségi felzárkóztatás célterületei. Az érintett térségekben alapvető cél a gazdaság és a növekedés beindítása.

Operatív célok:

- „A Börzsöny program”, mint komplex felzárkóztatási akció-csomag célkitűzéseinek megvalósítása együttműködve Nógrád megyével és a határon túli területekkel is.
- A felértékelendő táji-, természeti potenciálok megőrzése és fejlesztése.
- A határmenteségből adódó hátrányok felszámolása.
- A tervezett Ipoly hidak megépítése, ezzel a térség zártságának oldása.
- A térségi közösségi közlekedési kapcsolatok fejlesztését akadályozó adminisztratív korlátok lebontása, Esztergom és Párkány közösségi közlekedéssel való elérhetőségének biztosítása.
- A határon átnyúló gazdasági kapcsolatok bővítése a foglalkoztatás növelése érdekében.
- A táji potenciálok kihasználása a tájgazdálkodás lehetőségeire építve.
- Az erdőgazdálkodásban lévő potenciálok fokozott kihasználása.
- A bogyós gyümölcsök termesztési hagyományainak felélesztése és a termelésre épített feldolgozó vertikum összehangolt fejlesztése (a foglalkoztatottság és a megélhetés lehetőségeinek bővítése, a megtermelt jövedelem mind nagyobb arányának helyben tartása érdekében).

3 Forrás: http://www.szobikisterseg.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=1&Itemid=3

- A térségi gazdaság megerősítése.
- Szob térségi foglalkoztató központ szerepének erősítése.
- A turizmus, a szabadidő eltöltés (Börzsönyi Kisvasút), a rekreáció sajátos formáinak fejlesztése, a szálláshelyek bővítése, minőségük javítása.
- A turizmus fejlesztését indokolatlanul akadályozó építési korlátozások felszámolása (a táji értékek megőrzésének és fejlesztésének fenntartása mellett).
- A helyi társadalmak közösségi tradícióinak fejlesztése a népesség megtartása érdekében.
- Az idősödő népesség ellátását szolgáló speciális ellátó rendszerek fejlesztése.
- A térség népességvonzó képességének növelése, a tájfenntartáshoz, a táji turisztikai potenciálok kihasználásához nélkülözhetetlen fiatalabb, aktívabb és képzettebb rétegek betelepülésének, vállalkozásainak támogatásával.

TF5. ábra: Kevésbé fejlett térségek fejlesztése

Forrás: PMTFK

2.3. Pest Megyei Területfejlesztési Program (2014-2020)

Pest Megyei Területfejlesztési Programját 29/2014. (08.22.) PMÖ határozatával fogadta el Pest Megye Önkormányzatának Közgyűlése. A célrendszer struktúrájának felépítése során az alábbi három nagy átfogó célt határozza meg a dokumentum:

- Gazdaság dinamizálása (Az értékteremtő képesség növelése a térség adottságaira építve);
- Társadalmi megújulás (Testben és lélekben egészséges, együttműködő egyén és közösségek);
- Térszerkezet fejlesztése és kiegyensúlyozása (A lokális és makrotérségi érdekeket kiszolgáló, fenntartható környezet).

Figyelembe véve a fenti célrendszert, törekedve az európai uniós tematikus célkitűzésekhez és a hazai operatív programokhoz (elsősorban a VEKOP-hoz) való illeszkedésre, nyolc fő beavatkozási területet lett azonosítva az alábbiak szerint:

- Pest megye több lábon álló gazdaságának dinamizálása – [I. Prioritás];
- Pest megye fejlődésben lemaradó térségeinek komplex fejlesztése (CLLD) – [II. Prioritás];
- Közlekedésfejlesztés Pest megye nemzetközi, regionális és térségi kapcsolatainak javítása érdekében – [III. Prioritás];
- Települési infrastruktúrafejlesztés az élhetőbb, fenntarthatóbb lakókörnyezetért – [IV. Prioritás];
- Fenntartható hatékonyan működő, a klímaváltozáshoz alkalmazkodó épített és természeti környezet kialakítása – [V. Prioritás];
- Társadalmi innováció-, megújulás-, a társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem – [VI. Prioritás];
- Testben és lélekben egészséges Pest megye – [VII. Prioritás];
- Integrált Területi Beruházások Pest megyében – [VIII. Prioritás].

A Program Szobi (Ipolymente) kistérség komplex fejlesztésére projektsomagot fogalmaz meg, mely hat program egy időben történő alkalmazásával kíván jelentős hatást elérni:

- Térségi szintű, foglalkoztatás-bővítési célú turizmusfejlesztés;
- Alternatív helyi, térségi és hálózati gazdaságfejlesztés;
- Határ mentiségből adódó hátrányok felszámolása;
- Települések energia önellátó képességének fokozása;
- Alkonygazdaság (Silver economy) megtelepedésének elősegítése;
- Helyi kultúra-, és közösségek fejlesztése;

TF6. ábra: Ipolymente
 Forrás: PMTFK

2.4. Pest Megyei Duna Stratégia

A Dunakanyar területét is érintő egyik legjelentősebb stratégiai cél a Pest Megyei Duna Stratégia megvalósítása. A Duna nemzetközi jelentősége – víziút, turisztikai-rekreációs tevékenységek – révén Pest megye számára is kiemelt fejlesztési terület. A megyei szintű Duna Stratégia megvalósításának célja, hogy nemzetközi programokhoz kapcsolódva a térség ökológiai, közlekedési, kulturális, turisztikai súlya növekedjen. A Duna menti együttműködések szorosabbá válásával a Duna-mente társadalmi-gazdasági és térszerkezeti megújulása is bekövetkezhet.

A Pest Megyei Duna Stratégia Pest megye középtávú (7-8 év) fejlesztési dokumentuma az Európai Unió Duna Régió Stratégia (EUDRS) Pest megyére történő területi és projektorientált leképezése. Az EUDRS a Duna Régió közlekedési kapcsolatainak javítását, informatikai szolgáltatásokhoz való elérhetőségének fejlesztését, olcsóbb és biztonságos energiát és a környezetvédelmi szempontok előtérbe helyezését tűzte ki célul (Európai Bizottság 2010. 12. 08. közleménye). A területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény a területfejlesztés a megyei önkormányzatok legfontosabb feladata, mely alapján készített Pest Megyei Területfejlesztési Koncepció stratégiai céljai között szerepel a Pest Megyei Duna Stratégia elkészítése a 2014-2020-as uniós költségvetési időszakra. A Stratégia keretében kiemelten kell kezelni:

- a Duna közlekedési lehetőségeinek kihasználását,
- a Dunában rejlő turisztikai potenciál feltárását,
- a vízgazdálkodási lehetőségek kihasználását,
- a Duna és a Duna menti területek természetvédelmét,
- a Duna Pest megyei szakaszának árvíz- és belvízvédelmi, katasztrófavédelmi helyzetének javítását,
- a Duna, mint lehetséges energia- és ivóvízforrás kihasználását,
- a Duna, mint a kulturális fejlődés inspirációját, tematikus utak kidolgozását a Pest megyei Duna és vízgyűjtője szakaszának mentén, valamint
- a lakófunkciók kialakítását a Duna mentén.

2.5. Pest Megye Környezetvédelmi Programja 2014-2020

Pest Megye Környezetvédelmi Programja a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény, illetve a 4. Nemzeti Környezetvédelmi Program alapján készült. A Program célja kettős:

- Hatékony eszközrendszert kell kidolgozni Pest megye (önkormányzatok, lakosok, civil és gazdálkodó szervezetek) által kiemelt fontosságúnak ítélt helyi környezetvédelmi problémák koordinálására,
- Olyan cselekvési programot kell készíteni, amelynek megvalósításával a megye koordinációs feladatait alapul véve tevékenyen hozzájárul az országos, a regionális és a megyei szinten prioritásnak tekintett környezeti problémák megoldásához, különös tekintettel a klímaváltozásra, mindezzel elősegítve a fenntartható fejlődést.

Pest megye környezetvédelmi jövőképe:

Pest megye elkötelezett a fenntartható fejlődés megvalósítása mellett, ösztönzi a helyi adottságokon alapuló megújuló-energia hasznosítást, megóvja természeti környezetét, és kiegyensúlyozott térszerkezet, valamint jó minőségű települési környezet kialakítására törekszik.

- Térszerkezet fejlesztése és kiegyensúlyozása; a lokális és makro térségi érdekeket kiszolgáló tudó, fenntartható környezet megvalósítása.
- A Pest Megyei Duna Stratégia megvalósítása és a Homokhátság térségének komplex fejlesztése.
- Fenntarthatóság, klíma és energiapolitika - a rendelkezésre álló erőforrások és a fogyasztás egyensúlyának megteremtése; az „ökológiai lábnyom” csökkentése, hulladékszegény illetve újrahasznosításra épülő technológiák alkalmazása és fejlesztése, felkészülés és alkalmazkodás a klimatikus változások kezelésére, a környezet állapotának megőrzése, javítása. A megújuló energiahordozók használatának növelése, gyors és rugalmas alkalmazkodásra képes térszerkezet, gazdasági és közösségi aktivitás fejlesztése.
- Értékmegőrzés, értékteremtés - Pest megye határozottan állást foglal amellett, hogy a meglévő, táji, természeti-, épített környezeti-, kulturális-, közösségi- és gazdasági értékeit meg kívánja védeni, a térség jövőbeni fejlődését azokra építi.
- Egészséges társadalom, a megye lakossága egészségi állapotának javítása
- Térszerkezet fejlesztése és kiegyensúlyozása a lokális- és makro térségi érdekeket kiszolgáló tudó, fenntartható környezet.
- A térség kohéziójának javítása érdekében a megye belső közlekedési kapcsolatrendszerének fejlesztése, kiemelten kezelve a térségközpontok és vonzáskörzetük közlekedését és az elővárosi közlekedést.
- Tervezett, koordinált térségfejlesztés, policentrikus települési struktúra, takarékos területhasználat, az épített és a környezet értékeinek megóvása és fejlesztése.
- A területi (területfejlesztési- és rendezési) tervezés megújítása, eszközrendszerének összehangolása a koordinált, komplex térségfejlesztés és területhasználat megteremtése érdekében.
- Hatékony energiagazdálkodás, vízgazdálkodás, közműfejlesztés és környezetvédelem a térségek és települések fejlődésének szolgálatában.
- A még biológiailag aktív felületek és a védett területek hálózatosságának erősítése.
- A megye ökológiai térszerkezetének fejlesztése.

2.6. Kistérségi Vidékfejlesztési Stratégia (2004) (a kistérség 2012. december 31-ig működött)

A statisztikai kistérségi rendszert felváltva, 2013. január 1-től járásrendszer bevezetésére került sor, azonban a dokumentumban szereplő adatok a mai napig helytállóak.

A Kistérségi Vidékfejlesztési Stratégia az Ipolymente kistérség, tervezési-statisztikai körzetet tekintve Szobi kistérség területfejlesztési dokumentuma. A 13 települést magába foglaló kistérség jövőképe, hogy felzárkózzon a megyei és regionális átlaghoz a gazdaságfejlesztésen és a helyi társadalom fejlődésén keresztül.

Fejlesztést meghatározó területek hosszú távon:

- Gazdaságfejlesztés: a mezőgazdaságban minőségi termelés irányában, az ökológiai és agrár-ökológiai gazdálkodás fejlesztésén keresztül, valamint az erdőgazdálkodás korszerűsítésén keresztül;
- Turizmus-fejlesztés: egyedi szolgáltatások fejlesztése;
- Helyi társadalom fejlesztése;
- Humánerőforrás-fejlesztés, kohézió erősítés.

Sajátos célok:

- A helyi gazdaság fejlesztése, versenyképesség és, a piaci pozíciók erősítése;
- Humánerőforrás fejlesztése és a környezetvédelem erősítése;
- A vidéki társadalom felzárkóztatásának elősegítése.

Prioritások:

- A helyben élők mezőgazdasági, és alternatív gazdasági tevékenységének, versenyképességének erősítése;
- A kistérség vonzerejét jelentő épített és természeti környezet megóvása és a falusi turizmus fejlesztése;
- A helyi társadalom felzárkózásának erősítése, az esélyegyenlőség támogatása.

2.7. Dunakanyar kiemelt turisztikai fejlesztési térség meghatározásáról szóló 1550/2017. (VIII. 18.) Korm. határozat

A dokumentum a Dunakanyar kiemelt turisztikai fejlesztési térség meghatározásáról, valamint a térségben megvalósítandó egyes fejlesztésekről szóló, 2017-2030 időszakra vonatkozó stratégiai fejlesztési programot tartalmazza. A fejlesztések finanszírozása hazai forrásból történik. A határozatban foglalt feladatok megvalósítását a nemzeti fejlesztési miniszter a Magyar Turisztikai Ügynökség Zrt. bevonásával koordinálja.

A meghatározott fejlesztések konkrét településre vagy kis- és középtájakra vonatkoznak, melyek közül a Börzsöny aktív turizmusának, valamint turisztikai vonzerejének fejlesztése Tésát is érintheti, és pozitív hatást gyakorolhat rá.

3. A TERÜLETRENDEZÉSI TERVEKKEL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA**3.1. Országos Területrendezési Terv - OTrT - országos területfelhasználási kategóriáinak bemutatása**

Magyarország és kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. Törvény (a továbbiakban: Trtv.) 2019. január 2-án lépett hatályba. A törvény rendelkezéseit alkalmazni kell a megyei területrendezési terv, a településfejlesztési koncepció, az integrált településfejlesztési stratégia, a településrendezési eszközök és a településképi rendelet készítése és elfogadása során. A törvény második része foglalja magába az Országos Területrendezési Tervet (OTrT), melyet figyelembe kell venni Tésa vonatkozásában.

Az **Ország Szerkezeti terve** meghatározza az országos területfelhasználás rendszerét, a települések térbeli rendjét, az országos műszaki infrastruktúra-hálózatok és egyedi építmények térbeli rendjét, és ezek összefüggéseit.

A Trtv. 2. melléklete szerint Tésa területét érintő országos területfelhasználási kategóriák a következők: erdőgazdálkodási térség, mezőgazdasági térség, vízgazdálkodási térség, települési térség.

A Trtv. 2. melléklete szerint Tésa területét érintő szerkezeti elem egyedül az Országos kerékpárútvonal Északkeleti határmenté kerékpárút: (Szlovákia) – Szob – Kемence – Balassagyarmat).

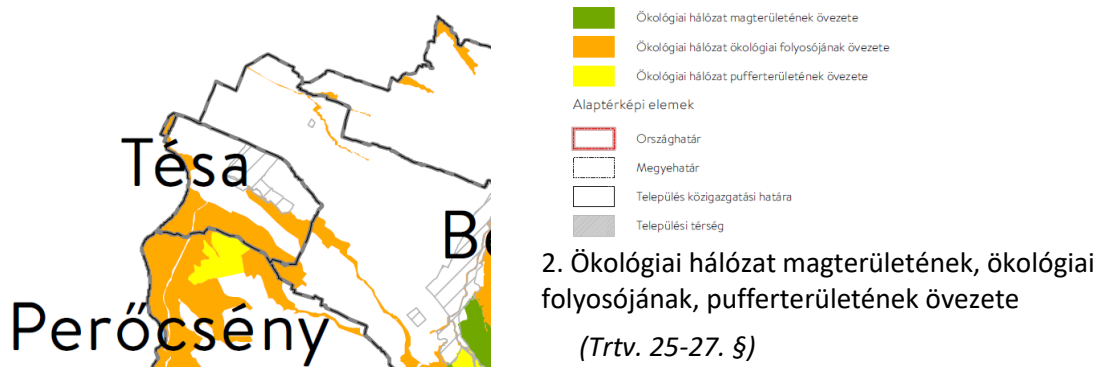
TR1. ábra: OTrT 2. Melléklet: Az Ország Szerkezeti Terve
Forrás: Lechner Tudásközpont

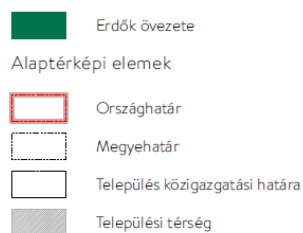
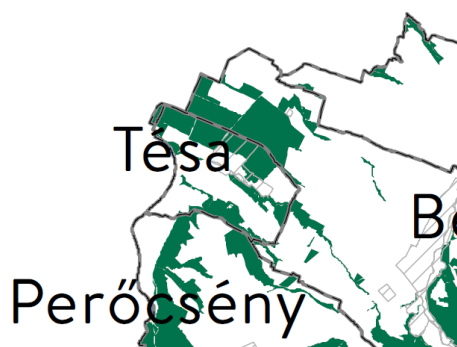
3.1./1 Országos Területrendezési Terv – OTrT – országos övezetei

A Trtv. részeként az Országos Területrendezési Terv országos övezetei és a Trtv. 19.§ (4) bekezdése alapján a területrendezési tervek készítésének és alkalmazásának kiegészítő szabályozásáról szóló 9/2019. (VI. 14.) MvM rendelet (a továbbiakban: MvM rendelet) által megállapított országos övezetek közül az alábbiak nem érintik Tésa közigazgatási határát:

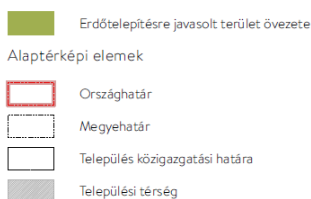
- 1., 3. Ökológiai hálózat magterületének, pufferterületének övezete
- 4. Kiváló termőhelyi adottságú szántók övezete
- 5. Jó termőhelyi adottságú szántók övezete
- 9. Világörökségi és világörökségi várományos területek övezete
- 12. VTT-tározók övezete
- 13. Honvédelmi és katonai célú terület övezete

Tésa települést az alábbi országos övezetek érintik:

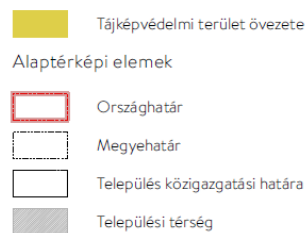
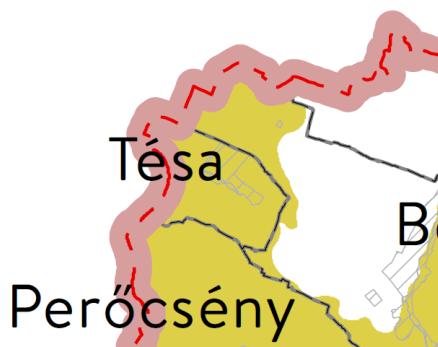

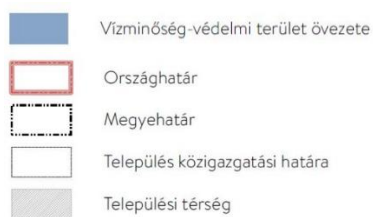
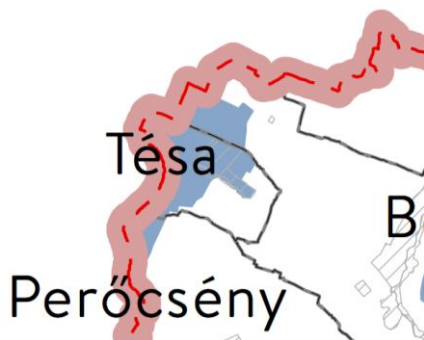
6. Erdők övezete
(Trtv. 29-30. §)

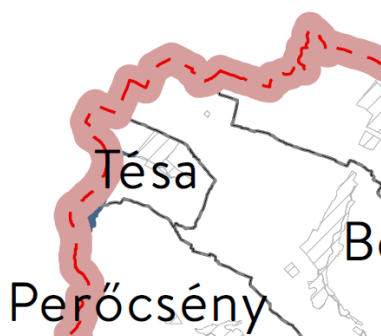
7. Erdőtelepítésre javasolt terület övezete
(MvM rendelet 3. §)

8. Tájképvédelmi terület övezete
(MvM rendelet 4. §)

10. Vízminőség-védelmi terület övezete
(MvM rendelet 5. §)

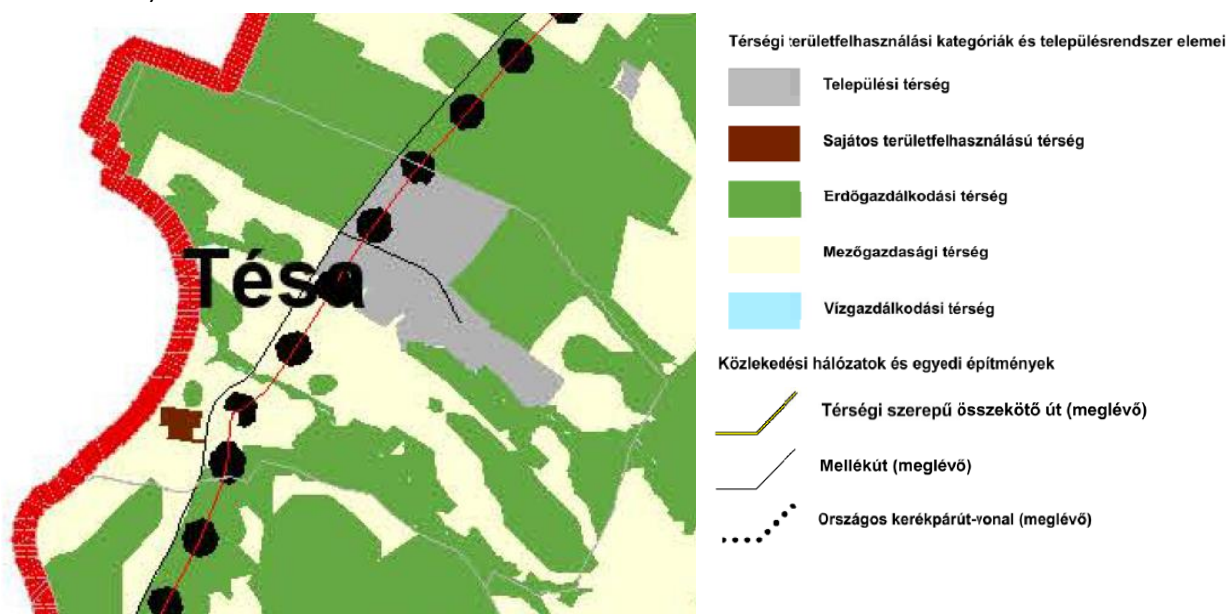
11. Nagyvízi meder övezete
(MvM rendelet 6. §)

TR2-6. ábra: Trtv. és MvM rendelet mellékleteinek kivonata
Forrás: Lechner Tudásközpont

3.2. Pest Megyei Területrendezési Terv (PMTrT) megállapításai

Pest megye területrendezési tervéről a Pest Megyei Önkormányzat Közgyűlésének Pest Megyei Területrendezési Tervéről szóló 10/2020. (VI.30.) önkormányzati rendelete rendelkezik. A megyei területrendezési terv alapvető célja, hogy meghatározza a megye egyes térségei területfelhasználásának feltételeit, a műszaki infrastruktúra-hálózatok és egyedi építmények összehangolt térbeli rendjét, tekintettel a fenntartható fejlődésre, valamint a térség területi, táji, természeti adottságaira. Az OTrT előírásait alapvetően a Pest Megyei Területrendezési Terv (PMTrT) hivatott értelmezni, pontosítani.

A település nem része egyik kiemelt térségnek (Budapesti Agglomeráció, Balaton Kiemelt Üdülőkörzet) sem.

TR7. ábra: PMTrT Szerkezeti Tevlap kivonata

Forrás: <http://www.pestmegye.hu>

A PMTrT 2. melléklete szerint a Tésa területét érintő megyei területfelhasználási kategóriák a következők:

- települési térség,
- sajátos területfelhasználású térség,
- erdőgazdálkodási térség,
- mezőgazdasági térség,
- vízgazdálkodási térség.

Tésa területét érintő szerkezeti elemek:

- Országos kerékpár törzhálózat szakasza (Északkeleti határmente kerékpárút: (Szlovákia) – Szob – Kemence – Balassagyarmat),
- 12114. számú mellékút,
- 12116. számú mellékút.

3.2./1 PMTrT övezetek

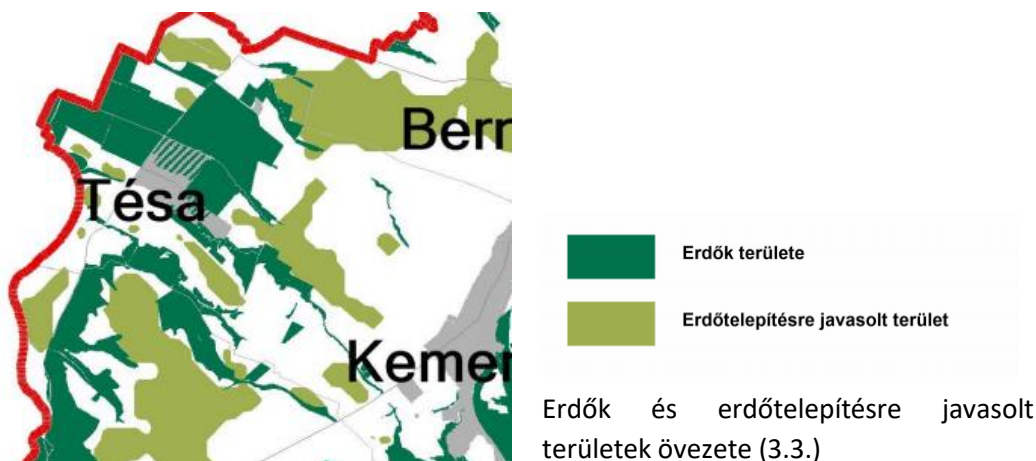
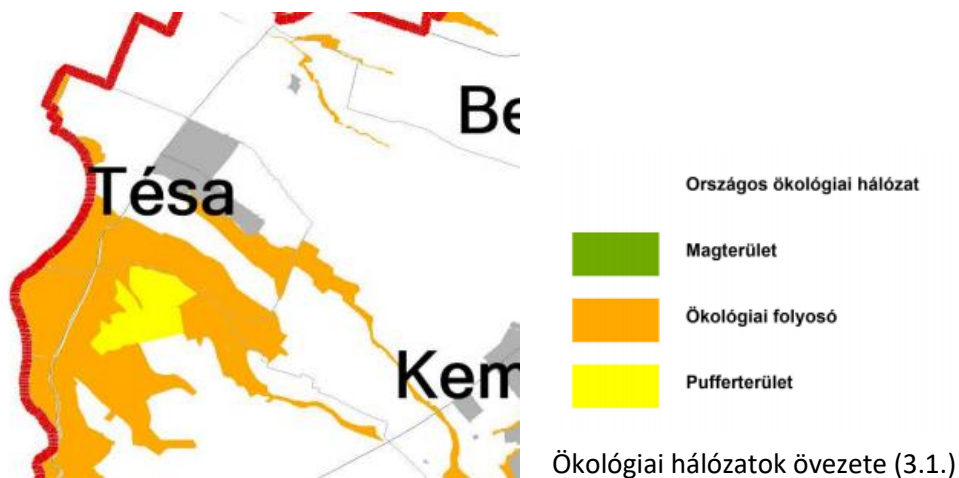
Az övezeti terveket Pest Megye Közgyűlésének 10/2020.(VI.30.) önkormányzati rendelete Pest megye területrendezési tervéről mellékletei tartalmazzák (PMTrT).

A megyei övezetekre vonatkozó általános előírásokat a 9/2019. (VI. 14.) MvM rendelet állapítja meg.

A megyei övezetek az alábbiak nem érintik Tésa község közigazgatási területét:

- kiváló és jó termőhelyi adottságú szántók övezete (3.2. melléklet)
- világörökségi és világörökségi várományos területek övezete (3.5. melléklet)
- ásványi nyersanyagvagyon övezete (3.9. melléklet)
- rendszeresen belvízjárta terület övezete (3.10. melléklet)
- tanyás területek övezete (3.11. melléklet)
- földtani veszélyforrás terület övezete (3.12. melléklet)
- egyedileg meghatározott megyei övezetek (3.13. melléklet):
 - innovációs-technológiai fejlesztés támogatott célterület övezete (3.13.1. melléklet)
 - logisztikai fejlesztések támogatott célterület övezete (3.13.2. melléklet)
 - kertés mezőgazdasági területek övezete (3.13.4. melléklet)
 - klímaváltozásnak fokozottan kitett területek övezete (3.13.6. melléklet)

Tésa települést az alábbi országos övezet érinti:

 Tájképvédelmi terület

Tájképvédelmi terület övezete (3.4.)

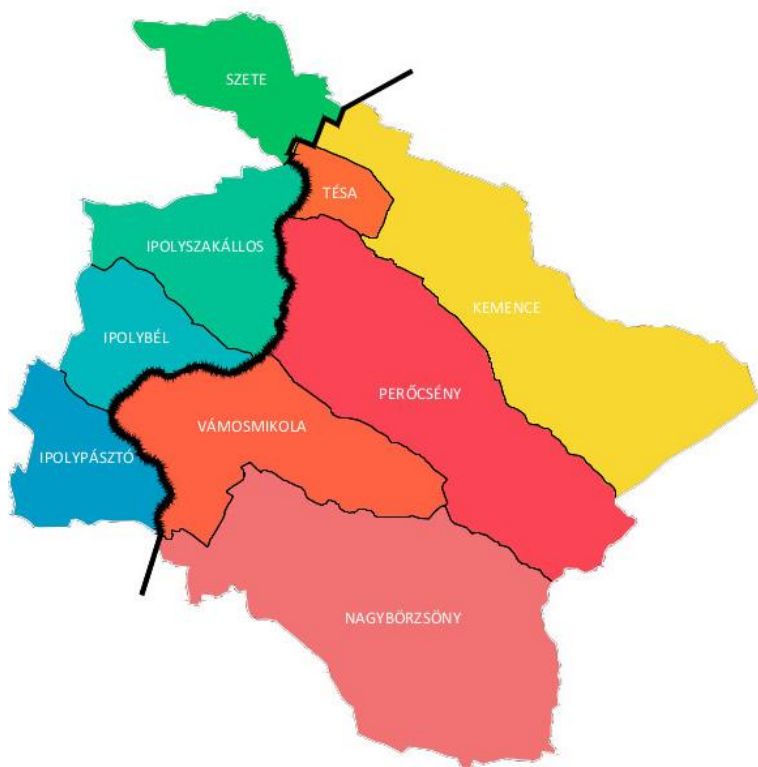
 Turisztikai fejlesztések
támogatott célterülete
által érintett település

Turisztikai fejlesztések támogatott
célterület övezete (3.13.3.)

(PMTrT rendelet 10. §)

TR8. ábra: PMTrT rendelet tervlapjának kivonata
Forrás: <http://www.pestmegye.hu>

4. A SZOMSZÉDOS TELEPÜLÉSEK HATÁLYOS TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERVEINEK VONATKOZÓ MEGÁLLAPÍTÁSAI

Tésa szomszédos települései:

- Kemence
- Perőcsény (jelenleg nem rendelkezik településrendezési eszközökkel)
- Szete és Ipolyszakállos (Szlovákia)

SZ1. ábra: Szomszédos települések
Szerk.: Pro Régió Nonprofit Kft.

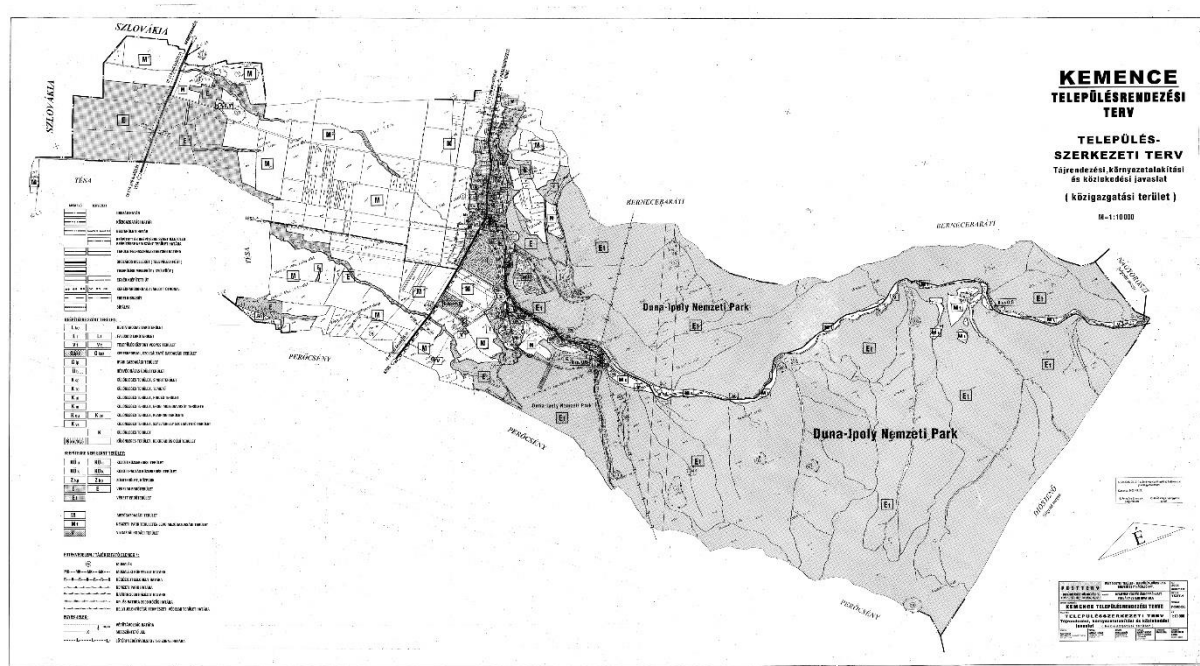
Kemence

100/2005. (XII. 21. számú Kt. határozattal elfogadott Kemence Község Önkormányzatának Településszerkezeti terve, melyet 2009-ben módosítottak

A 2009-es Szerkezeti terv módosítás a belterületet érintette, így az nem kerül bemutatásra jelen dokumentumban.

Északról és keletről Kemence községgel határos Tésa település, mely csatlakozó külterületi területeket erdőterület és mezőgazdasági terület területfelhasználásban határozza meg a terv. Kemencén áthaladva Tésa Bernecebaráti felől közelíthető meg a 12114 jelű bekötő úton. Kiépített úttal jelenleg nem csatlakozik a két település, azonban Kemence Szerkezeti terve egy tervezett „Egyéb kiépített út” közlekedési elemet irányoz elő, mely mellett „kerékpárosoknak ajánlott útvonal” elnevezésű közlekedési elemet is javasol a terv.

Természeti és épített védelem elemei nem érintik a két település határát.

SZ2. ábra: Kemence Településszerkezeti terve (2005)
Forrás: önkormányzati adatszolgáltatás

5. HATÁLYOS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI DÖNTÉSEK BEMUTATÁSA

5.1. A hatályos fejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia vonatkozó megállapításai

Tésa Község jelenleg nem rendelkezik településfejlesztési koncepcióval és integrált településfejlesztési stratégiával. A településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Tr.) 46/A.§ (2) bekezdése alapján:

„E rendelet tartalmi követelményei szerint készült településszerkezeti terv elfogadását megelőzően - amennyiben e bekezdés hatálybalépéséig erre még nem került sor -, a 2012. december 31-én hatályban lévő - e rendelet tartalmi követelményeinek nem megfelelő - koncepciót az e rendeletben foglalt követelmények szerint módosítani kell vagy új koncepciót kell készíteni.”

Az Önkormányzat 2018-ban indította meg új településrendezési eszközeinek a készítését, mely előtt – a felsőbb jogszabályok szerint - kidolgozásra kerül Tésa településfejlesztési koncepciója is.

Jelen megalapozó vizsgálat alapján készítetteti el a község az újonnan kidolgozásra kerülő településfejlesztési koncepcióját és településrendezési eszközeit (településszerkezeti terv és helyi építési szabályzat).

5.2. Településfejlesztési döntések

A települési érdekek érvényre juttatása céljából a településfejlesztési döntések a fejlődési lehetőségeket és irányokat határozzák meg. Ezek a döntések is befolyásolják a településrendezési

tervek készítését/módosítását. A készülő Tésa Településfejlesztési Konceptiója rögzíteni fogja a település fejlesztési irányait.

5.3. Településrendezési szerződések

A településrendezési szerződés a településrendezési feladatok megvalósulását biztosító sajátos jogintézmények egyik formája, melyet az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) 2006-ban vezetett be. Az Étv. 30/A.§ (1) bekezdése alapján:

„A települési önkormányzat egyes településfejlesztési célok megvalósítására településrendezési szerződést (a továbbiakban: szerződés) köthet az érintett telek tulajdonosával, illetve a telken beruházni szándékozóval (a továbbiakban együtt: a cél megvalósítója). A településrendezési szerződés közigazgatási szerződésnek minősül.”

Tésa község jelenleg nem rendelkezik érvényben lévő településrendezési szerződéssel.

6. A TELEPÜLÉS TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVI ELŐZMÉNYEINEK VIZSGÁLATA

6.1. A hatályban lévő településrendezési eszközök

Tésa Község Önkormányzata megbízásából a Pestterv Kft. 2004-ben elkészítette a település Településszerkezeti Tervét és Helyi Építési Szabályzatát. Mindkét terv (szerkezeti tervlapok és szabályozási tervlapok) teljes közigazgatási területre készültek, a belterületre és a külterületre egyaránt. Tésa hatályos településrendezési eszközei a következők:

- Tésa Község Önkormányzata Képviselő-testületének **29/2004. (XII. 16.) számú határozatával megállapított Településszerkezeti Terv,**
- Tésa Község Önkormányzata Képviselő-testületének **20/2004 (XII. 17.) önkormányzati rendeletével elfogadott Tésa község Helyi Építési Szabályzatáról.**

Az Étv. 60.§ (8) bekezdése alapján:

„A településrendezési eszközök 2013. január 1-je és 2021. december 31-e közötti készítésére és módosítására a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló kormányrendelet átmeneti rendelkezéseit kell alkalmazni.”

A Tr. átmeneti rendelkezéseinek 45.§ (1) bekezdése alapján:

„A 2012. december 31-én hatályban lévő, valamint az OTÉK 2012. augusztus 6-án hatályos településrendezési követelményeinek és jelmagyarázatának figyelembevételével elkészített és elfogadott településrendezési eszköz 2019. december 31-ig alkalmazható.”

Továbbá a Tr. 16.§ (1) bekezdése az alábbiakról rendelkezik:

„Az önkormányzat a településszerkezeti tervet legalább 10 évente, a helyi építési szabályzatot legalább 4 évente áttekinti, ellenőrzi és dönt arról, hogy továbbra is változatlan tartalommal alkalmazza, módosítja, vagy újat készít.”

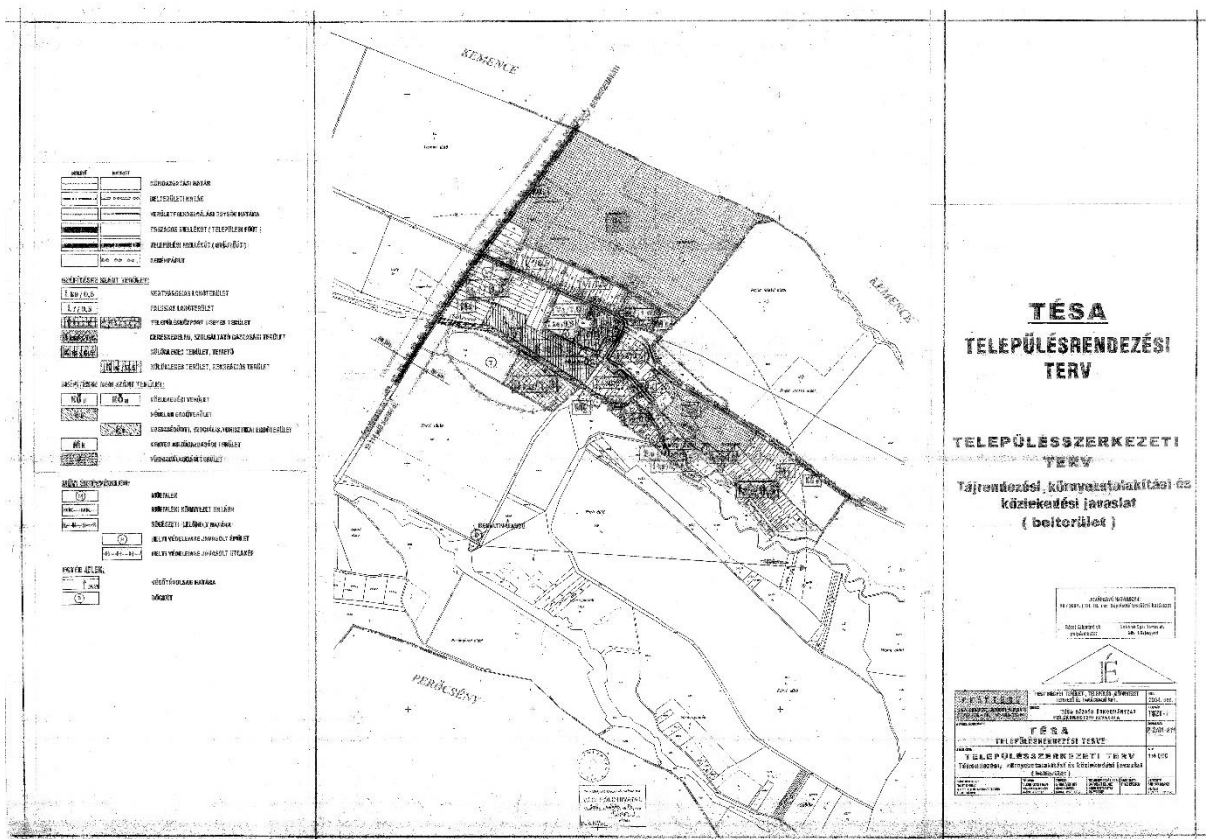
Tésa teljes közigazgatási területére vonatkozó településszerkezeti tervét 2004-ben fogadta el, melynek módosítására az elmúlt időszakban nem került sor. A megváltozott felsőbb jogszabályi

környezet, valamint az elfogadás óta eltelt 15 év távlatában, **a hatályos településrendezési eszközök átfogó felülvizsgálata időszerű.**

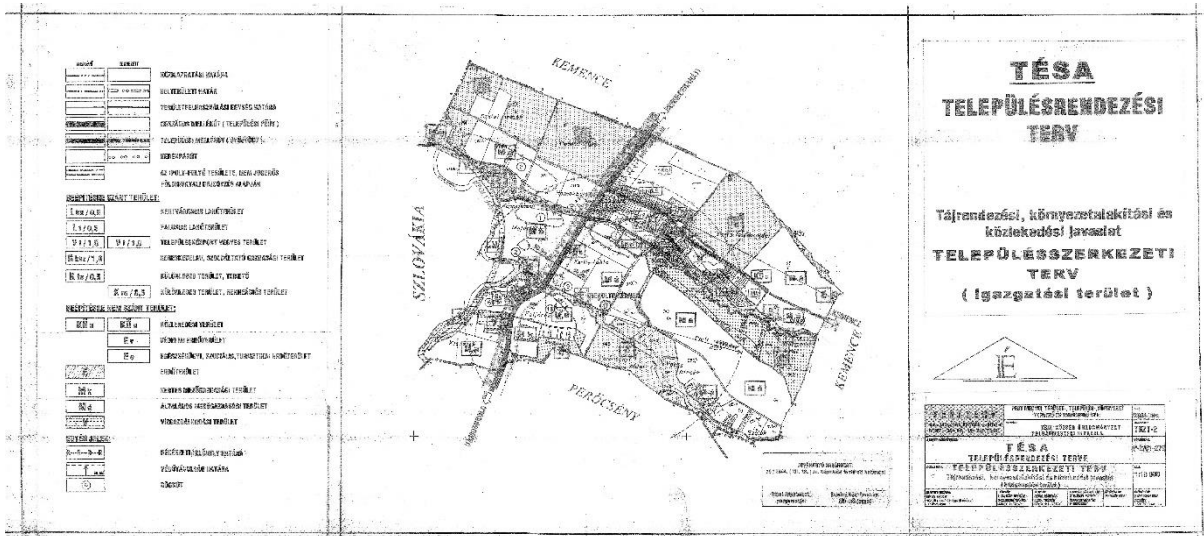
6.1./1 Településszerkezeti Terv

A hatályban lévő 29/2004. (XII. 16.) számú határozatával megállapított Településszerkezeti Terv (a továbbiakban: TSZT) egy leíró munkarészből és két tervlaplóból áll, mely megszabja a település közigazgatási területén a beépített és beépítésre szánt, a beépítésre nem szánt területeket, ezek felhasználási módját, továbbá a település működéséhez szükséges műszaki infrastruktúra elemeinek a település szerkezetét meghatározó térbeli kialakítását és elrendezését a környezet állapotának javítása mellett.

A hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemek

TT1. ábra: Tésa Településszerkezeti terve (2004) - belterület
Forrás: önkormányzati adatszolgáltatás

TT2. ábra: Tésa Településszerkezeti terve (2004) - külterület
Forrás: önkormányzati adatszolgáltatás

A hatályos TSZT a meglévő és tervezett területfelhasználási egységeket és elemeket, objektumokat különbözteti meg. Tésa közigazgatási területén belül a beépítésre szánt területek (kertvárosias és falusias lakóterület, településközpont vegyes terület, gazdasági- és különleges terület területfelhasználás) meglévő és tervezett belterületen találhatóak. A TSZT a település beépítésre nem szánt területeinek legnagyobb részét mezőgazdasági- és erdőterület területfelhasználásként, kisebb részét közlekedési- és közmű-, valamint vízgazdálkodási terület területfelhasználásként határozza meg.

A település területén áthalad a 12114 jelű bekötő út (Vámosmikola – Bernecebaráti irányban), az Ipoly folyó és a Tésai-patak (Hideg patak).

A hatályos településszerkezeti tervet áttekintve a távlati településfejlesztés lehetőségei vonatkozásában az alábbiakat rögzíti:

- A terv új lakóterület céljára kijelölt fejlesztési területe nem jelöl, a jelenlegi falusias és kertvárosias területek még nem épültek be teljesen.
- Gazdasági területfejlesztés céljára kijelölt területet a tervlap nem tartalmaz.
- Tervezett közlekedési elemek:
 - Kossuth Lajos utcával párhuzamosan kiépített kiszolgáló út Kemence irányába,
 - Kerékpárút építése a 12114-es bekötőút mentén.
- Rekreációs célú területet jelöl a terv a település központjához közel, a Tésai-patak mellett, mely terület kialakítása még nem kezdődött meg.

6.1./2 Helyi Építési Szabályzat

Tésa hatályban lévő **Helyi Építési Szabályzatát** (a továbbiakban: HÉSZ) a **20/2004. (XII. 17) sz. rendeletével** fogadta el. A HÉSZ mellékletét képező szabályozási terve két tervlapból áll, melyek a külterületet és a belterületet ábrázolják. A HÉSZ további egy melléklettel és két függelékkel rendelkezik:

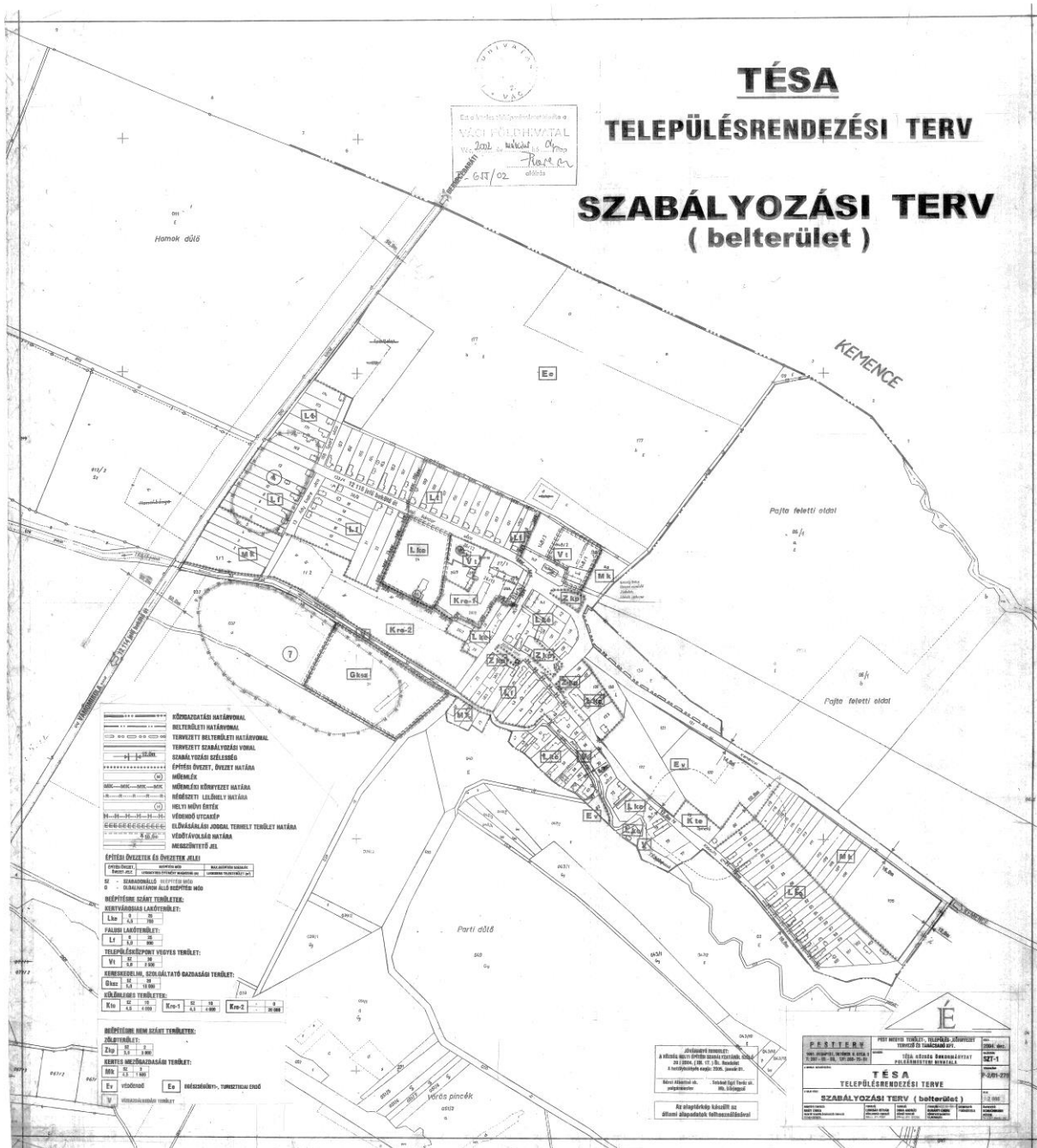
- 1. sz. melléklet: Elővásárlási joggal terhelt telkek,
- 1. sz. függelék: Helyi, egyedi művi értékek,
- 2. sz. függelék: Helyi védelemre javasolt természeti területek.

A hatályos HÉSZ szerkezetét az alábbiakban ismertetjük:

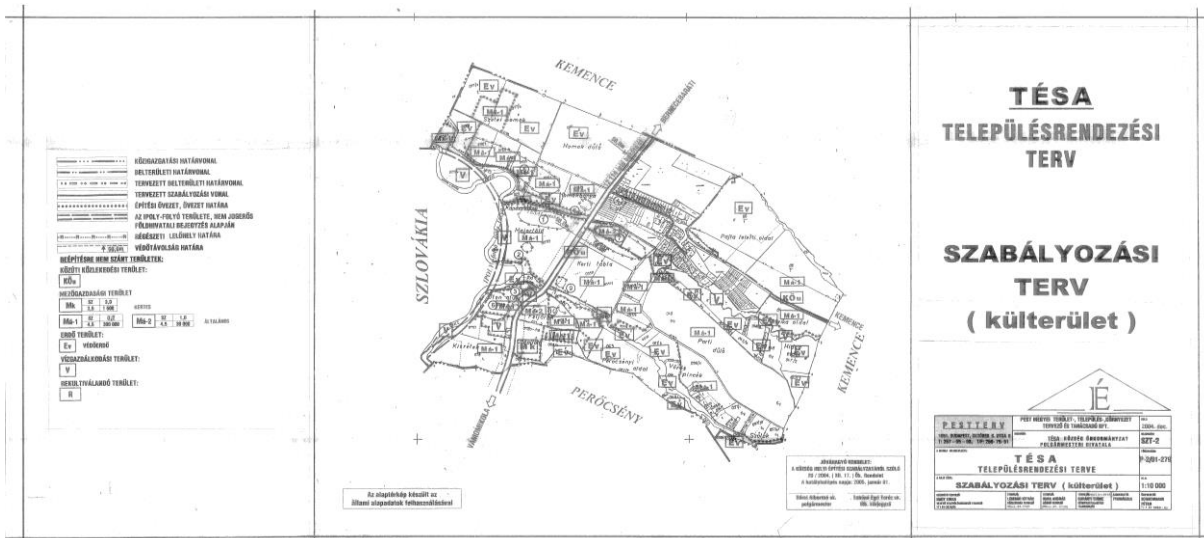
SZERKEZETI ELEM	HATÁLYOS HÉSZ
rész vagy fejezet	rész vagy fejezet címe
	tartalma
I. FEJEZET	ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK rendelet hatálya, alkalmazása, szabályozási elemek
II. FEJEZET	SAJÁTOS JOGINTÉZMÉNYEK elővásárlási jog
III. FEJEZET	AZ ÉPÍTÉS ENGEDÉLYEZÉSÉNEK ÁLTALÁNOSTÓL ELTÉRŐ HELYI SZABÁLYAI elvi építési engedélyezés, az építési engedélykérelmek elbírálásának kiegészítő szabályai
IV. FEJEZET	ÉPÍTÉSI ÖVEZETEK, ÖVEZETEK ELŐÍRÁSAI belterületbe vonás általános telekalakítási előírások általános építési előírások BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETEK, A LAKÓTERÜLETEK ÉPÍTÉSI ÖVEZETEI a lakóterületek építési övezeteinek általános előírásai, a kertvárosias lakóterület építési övezete, Lke jelű építési övezet, a falusias lakóterület építési övezete, Lf jelű építési övezet A TELEPÜLÉSKÖZPONT VEGYES TERÜLET ÉPÍTÉSI ÖVEZETE a településközpont vegyes terület építési övezetének általános előírásai, Vt jelű építési övezet A GAZDASÁGI TERÜLET ÉPÍTÉSI ÖVEZETE a gazdasági terület építési övezetének általános előírásai, Gksz jelű építési övezet, Kereskedelmi, szolgáltató gazdasági terület KÜLÖNLEGES TERÜLETEK ÉPÍTÉSI ÖVEZETEI Kte jelű építési övezet, a temető területe, Kre-1 jelű építési övezet, korlátozottan beépíthető rekreációs terület, Kre-2 jelű építési övezet, be nem építhető rekreációs terület BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK, A KÖZLEKEDÉSI ÉS KÖZMŰTERÜLETEK ÖVEZETE KÖu jelű övezet, közúti közlekedési területek, közműterületek, közművekre vonatkozó előírások ZÖLDTERÜLETEK ÖVEZETE Zkp jelű övezet, közparkok területei ERDŐTERÜLETEK ÖVEZETEI az erdőterületek övezeteinek általános előírásai, Ev jelű övezet, védelmi erdőterületek, véderdők, Ee jelű övezet, egészségügyi –turisztikai célú erdőterületek MEZŐGAZDASÁGI TERÜLETEK ÖVEZETEI a mezőgazdasági területek övezeteinek általános előírásai, Má-1 jelű övezet, általános-1 mezőgazdasági területek, Má-2 jelű övezet, általános-2 mezőgazdasági területek, Mk jelű övezet, kertés mezőgazdasági területek VÍZGAZDÁLKODÁSI TERÜLETEK ÖVEZETE V jelű övezet, vízgazdálkodási területek
V. FEJEZET	ÉRTÉKVÉDELEM országos művi értékvédelem, helyi művi értékvédelem, táj-és természetvédelem
VI. FEJEZET	KÖRNYEZETVÉDELMI ELŐÍRÁSOK általános előírás, földvédelem, vízkészletek minőségvédelme,

	levegőtisztaság-védelem, zaj és rezgés elleni védelem, élővilág, élőhelyek védelme, tájvédelem, hulladékgazdálkodás, -ártalmatlanítás
VII. FEJEZET	ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK
MELLÉKLET	Elővásárlási joggal terhelt telkek
FÜGGELÉK	Helyi, egyedi művi értékek Helyi védelemre javasolt természeti területek

TT1. táblázat: 20/2004. (XII. 17) sz. rendelettel elfogadott HÉSZ szerkezeti felépítése
 Szerk.: Pro Regio Nonprofit Kft.

TT3. ábra: Tésa Szabályozási terve (2004) - külterület
 Forrás: önkormányzati adatszolgáltatás

TT4. ábra: Tésa Szabályozási terve (2004) - belterület
Forrás: önkormányzati adatszolgáltatás

6.2. A Településkép-védelem eszközei

2017-ben a településrendezési eszközök mellett új eszközök kerültek bevezetésre, melyek célja, hogy a települések hatékonyan óvják meg környezeti kultúrájukat. Ehhez a feladathoz a továbbiakban felsorolt két új elemet vezették be.

6.2./1 Település Arculati Kézikönyv (TAK)

A kézikönyv célja, hogy feltárja a településen belül a településrészek arculati jellemzőit és értékeit, javaslatot tegyen a településképhez illeszkedő építészeti elemek alkalmazására, továbbá megalapozza a Településképi Rendeletet.

6.2./2 Településképi Rendelet (TKR)

A TKR célja, hogy a településkép-védelem összes eleme (helyi értékvédelem, településképi követelmények, településkép érvényesítési eszközök) egy önkormányzati rendeletbe kerüljön rögzítésre. Tésa az 5/2018. (IX.25.) önkormányzati rendelettel fogadta el Településképi Rendeletét.

7. A TELEPÜLÉS TÁRSADALMA

7.1. Demográfia, népesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség

Lakónépesség⁴

A település területe 4,38 km², lakónépessége 78 fő (KSH 2018. jan. 1.), népsűrűsége 17,8 fő/km², amely az országos átlag (105 fő/km²) 17%-a.

Tésa lakónépessége az elmúlt három évtizedben folyamatosan csökkent, csökkenésének intenzitása pedig drasztikus. Az 1980. évi népszámlálás 183 főt számolt, ez a szám 2011-ben már csak 73 volt, 110 ember hagyta el a falut vagy hunyt el, ami azt jelenti, hogy a település akkori lakosságának

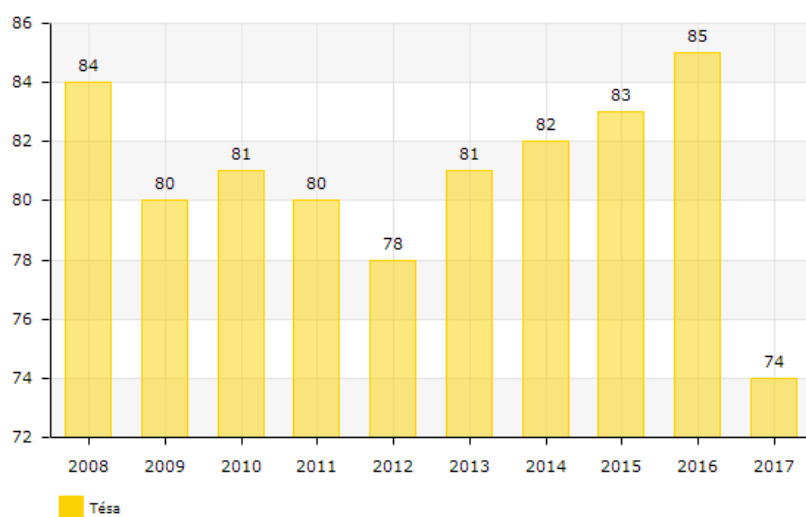
⁴ A lakónépesség az adott területen lakóhellyel rendelkező és másutt tartózkodási hellyel nem rendelkező személyek, valamint az ugyanezen területen tartózkodási hellyel rendelkező személyek együttes száma.

csupán 40%-a él a településen jelenleg is. Ugyan a rendszerváltás és a millennium között a vándorlási különbözetnek hála az azt megelőző évtizedben mért drasztikus csökkenés mérséklődött, de a település folyamatosan fogy.

TERÜLET	1990	2001	2011
Tésa (fő)	130	105	73
Előző időpont arányában (%)	71,0	80,8	69,5
Járasközpont (Szob) (fő)	2746	2958	2847
Előző időpont arányában (%)	-	107,7	96,2
Pest megye (%)	97,5	114,1	112,3
Magyarország (%)	96,9	98,3	97,4

T1. táblázat: A lakónépesség vizsgálata (fő) (%)

Forrás: KSH

A közelebbi évek folyamatairól a Lechner Nonprofit Kft. által készített elemzések szolgáltatnak információt.

A lakónépesség évről évre hektikusan változik, 2011-től 2012-ig csökken, majd 2016-ra 85 főig nő.

T1. ábra: Lakónépesség alakulása 2008-2017

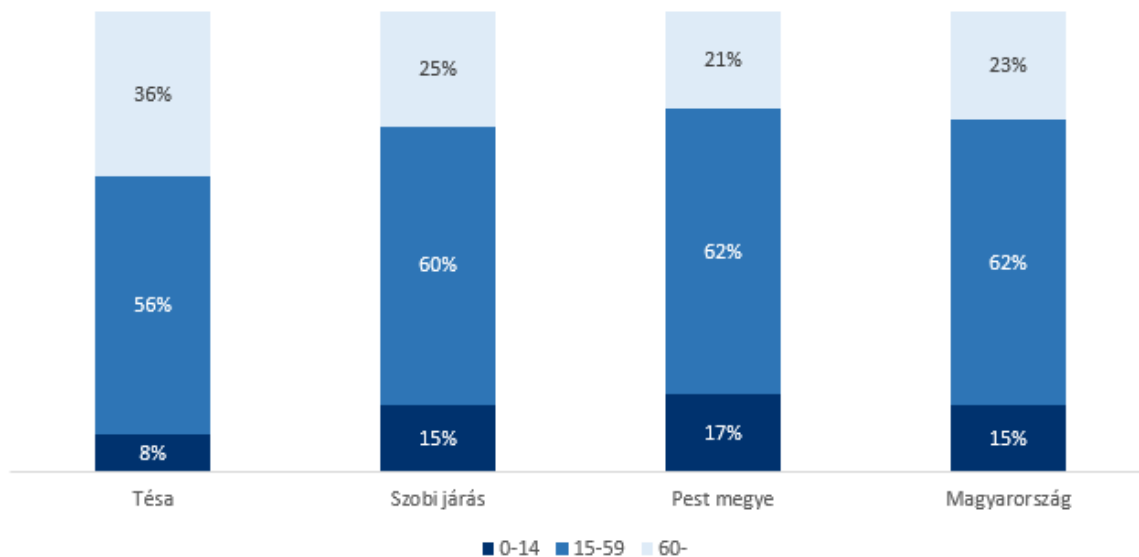
Forrás: Lechner Nonprofit Kft.

Korösszetétel

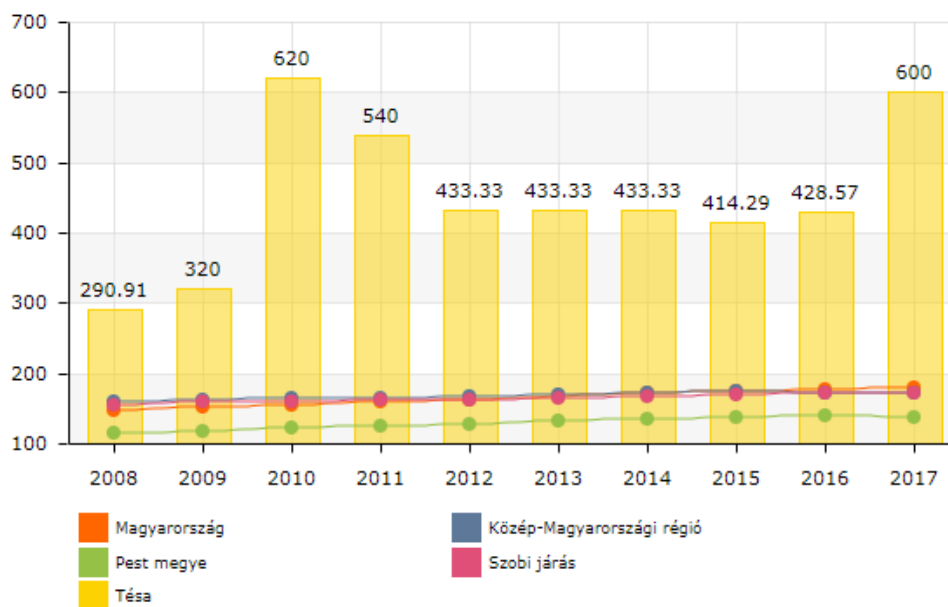
Tésa lakónépességének korcsoport szerinti megoszlása nem a lehető legoptimálisabb. A fiatal (0-14) közötti korosztály a lakosság csupán 8%-át teszi ki, az aktív korúak 56%-ot, míg a hatvan év feletti korosztály a lakónépesség 36%-át teszi ki. Ez kedvezőtlenebb, mint a járási, megyei vagy akár az országos adat, négyszer annyi időskorú él a településen, mint fiatal, holott ez az adat országos szinten nem éri el a korcsoportok dupláját (23-15%).

Egy további kitűnő mutató a társadalom korösszetételének vizsgálatára az öregedési mutató, mely azt vizsgálja, hogy száz 0-14 évesre hány 60 év feletti állampolgár jut. Amennyiben ez az adat 100 vagy az alatti, akkor a település természetes szaporodásban van, azaz stagnál vagy gyarapodik. Amennyiben viszont a mutató 100 vagy a feletti, abban az esetben természetes fogyás lép elő. Tésán ez az adat 2017-ben 600-at mutatott, azaz hatszor több időskorú élt a településen 2017-ben, mint fiatalabb korú. Mindezek alapján elmondható, hogy egy igen erősen, igen nagy tempóban előregedő település adatait láthatjuk.

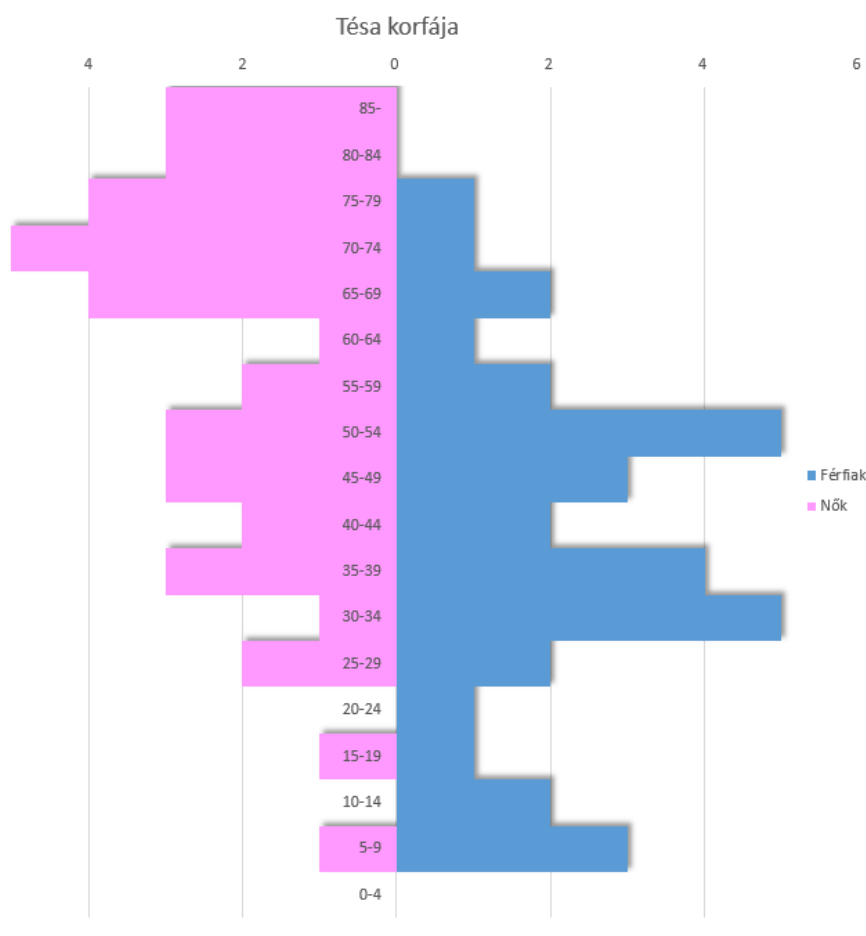
A lakónépesség korcsoport szerinti megoszlása

T2. ábra: A lakónépesség korcsoportok szerinti megoszlása 2011-ben (%)
 Forrás: KSH Népszámlálás 2011, Lechner Nonprofit Kft.
 Szerk.: Pro Régió Nonprofit Kft.

T3. ábra: Öregedési mutató: állandó népességből a 100 0-14 évesre jutó 60-x évesek száma
 Forrás: Lechner Nonprofit Kft. TEIR

T4. ábra: A település korfája
 Szerk.: Pro Régió Nonprofit Kft.

Népesedés

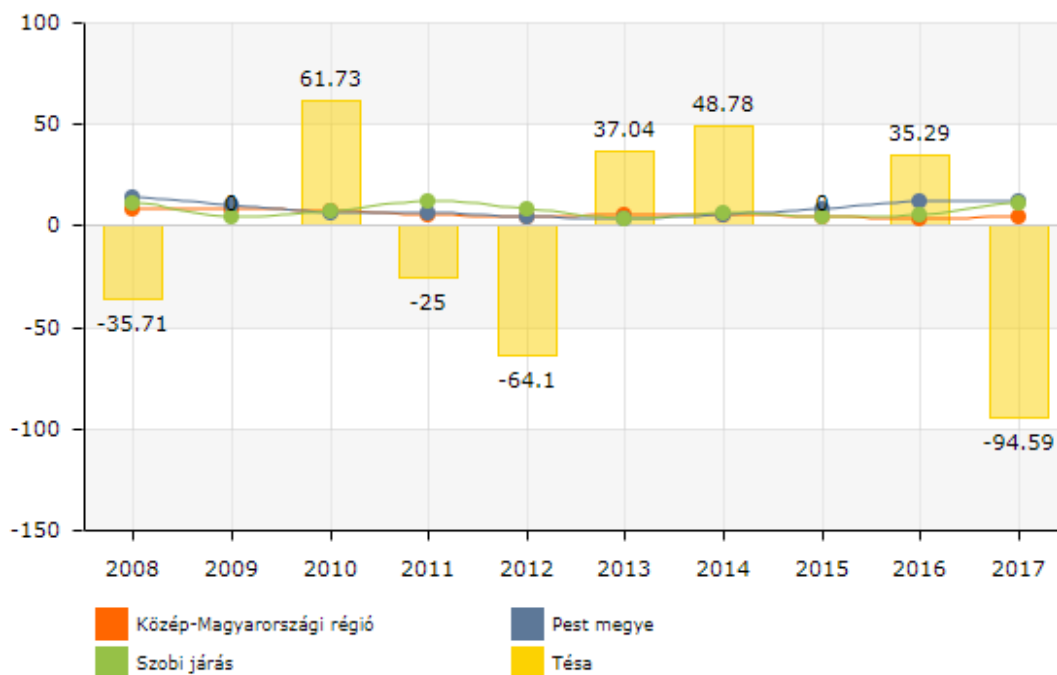
Tésa község népesedési folyamatairól az 1980., 1990., 2001. és 2011. évi népszámlálási adatok szolgálnak bővebb, pontosabb információkkal. Az adatokból látszik, hogy a település erőteljes fogyásban van, ez több tényező együttes hatása: egyrészt az idősebb korosztályt nem pótolja egy fiatalabb generáció, így a természetes fogyás igen nagy mértéket ölt; másrészt a vándorlási különbség is azt mutatja, hogy többen költöznek ki a faluból, mint ahányan odatelepeülnek, ami szintén csökkenti a település lakónépességét (T2 táblázat). 1980. és 1990. között ötvenhárommal kevesebb lett a község lélekszáma, ugyanez a változó 1990. és 2001. között 25 volt. Végül a legfrissebb adatok alapján a 2001. és 2011. közötti időszakban harminckettővel lett kevesebb Tésa lakónépessége.

MUTATÓ	1980-1989	1990-2001	2001-2011
Élve születések száma (fő)	11	9	2
Halálozások száma (fő)	37	35	30
Természetes szaporodás, fogyás (fő)	-26	-26	-28
Vándorlási különbség (fő)	-27	1	-4
Tényleges szaporodás (fő)	-53	-25	-32

T2. táblázat: A természetes szaporodás és vándorlási egyenleg hosszabb távú trendjének vizsgálata Tésán
 Forrás: KSH Népszámlálás 2011

Vándorlás

A vándorlási különbséget vizsgálva igen nagy kilengéssel bíró adatokkal találkozunk (T5. ábra). 2009 és 2015 folyamán nulla volt az érték, azaz ki volt egyenlítve az oda- és kiköltözők száma a településen. A 2010-es, 2013-as, 2014-es, valamint a 2016-os év folyamán pozitív volt a vándorlási különbség, azaz többen költöztek be Tésára, mint ahányan elköltöztek onnan. A fennmaradó években (2008., 2011., 2012., 2017.) negatív adatokat látunk e téren, különösen a 2017-es évet vizsgálva, amikor is -94.59 volt a mutató értéke.

T5. ábra: A vándorlási különbség ezer lakosra vetítve

Forrás: Lechner Nonprofit Kft. TEIR

Családszerkezet

Tésán a 2011. évi népszámlálási adatok alapján 18 család élt. Ezen családok közül a legtöbben, szám szerint 8-an, olyan családban éltek, ahol mindkét szülő nevelte gyermekeit, ez 44,44%-os arányt jelent, mely rosszabb, mint bármelyik másik vizsgált régióban (Szobi járás, Pest megye, Budapest, Magyarország). Hat olyan család volt, ahol nem volt gyermek, ez 33,33%-ot jelent, mely nagyobb arány, mint a járási vagy megyei adat, de nem nagyobb, mint a magyarországi. Továbbá négy család élt a településen, ahol csak egy szülő nevelte gyermekét/gyermekeit, ez a családok 22,22%-át jelenti, mely minden vizsgált régióban mért adatnál magasabb arány.

TERÜLET	EGY SZÜLŐ + GYERMEK(EK) TÍPUSÚ CSALÁDOK SZÁMA ÖSSZESEN	GYERMEKES CSALÁDOK SZÁMA	GYERMEK NÉLKÜLI CSALÁDOK SZÁMA	CSALÁDOK SZÁMA ÖSSZESEN
Tésa	4	8	6	18
Szobi járás	1114	3271	2140	6525
Pest megye	61375	275914	104955	442244
Budapest	109764	284131	168774	562669
Magyarország	536614	1241126	935640	2713380

T3. táblázat: Családszerkezet alakulása (2011) (fő)

Forrás: KSH Népszámlálás 2011

Nemzetiségek

Tésán a legutóbbi, 2011. évi népszámlálás alapján három fő vallotta magát lengyelnek, 64 pedig magyarnak, többen nem nyilatkoztak nemzetiségi hovatartozásukról (T4 táblázat).

TERÜLET	NÉMET	ROMÁN	CIGÁNY	BOLGÁR	SZLOVÁK	SZERB	LENGYEL	EGYÉB
Tésa (fő)	0	0	0	0	0	0	3	0
Tésa nemzetiségei a népesség arányában (%)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	4,10	0,00
Szobi járás	224	52	409	4	93	3	9	7
Pest megye	30176	5649	20719	1052	7463	1620	1027	3327
Magyarország	185696	35641	315593	6272	35208	10038	7001	49085

T4. táblázat: Nemzetiség, anyanyelv, vagy családban használt nyelv (2011) (fő)

Forrás: KSH Népszámlálás 2011.

Iskolázottság

Tésa lakónépességének iskolázottságáról a 2011. évi népszámlálási adatokból nyerhetünk átfogó képet. Eszerint a teljes népesség 36,98%-a, 27 fő rendelkezik elvégzett általános iskolai tanulmányokkal, mint legmagasabb végzettség. 20,54%, azaz 15 fő rendelkezik érettségi vizsgával, mint legmagasabb végzettség, végül 3 fő, 4,10% rendelkezik egyetemi vagy főiskolai diplomával. A településen a 15 éven felüliek körében egy ember sincs, aki ne végezte volna el legalább az általános iskola 1. osztályát.

TERÜLET	LEGMAGASABB VÉGZETTSÉG			ÁLTALÁNOS ISKOLA 1. OSZTÁLYÁT NEM FEJEZTE BE
	ÁLTALÁNOS ISKOLA 8. OSZTÁLY	ÉRETTSÉGI	EGYETEMI, FŐISKOLAI DIPLOMA	
Tésa (fő)	27	15	3	0
Tésa (%)	36,98	20,54	4,10	0,00
Szobi járás (fő)	5753	6779	3306	386
Szobi járás (%)	23,12	27,25	13,29	1,55
Pest megye (fő)	263276	321923	177701	13697
Pest megye (%)	21,62	26,44	14,59	1,12
Magyarország (fő)	2319319	2551276	1439616	109673
Magyarország (%)	23,33	25,67	14,48	1,10

T5. táblázat: Iskolázottság vizsgálata Tésán (2011)

Forrás: KSH Népszámlálás 2011.

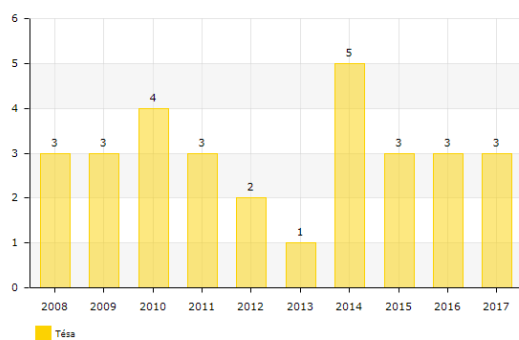
Foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok

Tésán 2011-ben a munkanélküliségi adatok a következőképp alakultak a teljes lakosságra vetítve: 26 fő foglalkoztatott volt (35,61%), 5 fő munkanélküli (6,84%), 33 inaktív munkanélküli (45,20%) és 9 fő volt eltartott (12,32%). Az alábbi táblázatban láthatjuk is, hogy miként alakulnak ezek az arányok a Szobi járáshoz, Pest megyéhez és az országos adatokhoz képest (T6. táblázat). Látszódik, hogy minden adat eltér a többi vizsgált régióhoz képest. Kevesebb foglalkoztatottra több inaktív kereső jut, míg az eltartottak száma alacsonyabb, ám a munkanélkülieké magasabb.

TERÜLET	FOGLALKOZTATOTTAK ARÁNYA (%)	MUNKANÉLKÜLIEK ARÁNYA (%)	INAKTÍV MUNKANÉLKÜLIEK ARÁNYA (%)	ELTARTOTTAK ARÁNYA (%)
Tésa	35,6	6,8	45,2	12,3
Szobi járás	35,7	5,1	36,6	22,6
Pest megye	41,1	5,1	26,8	27,0
Magyarország	39,7	5,7	29,7	24,9

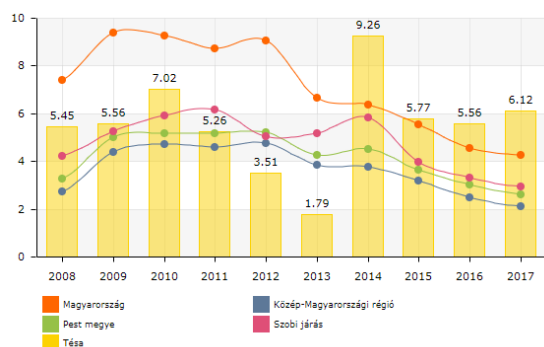
T6. táblázat: Gazdasági aktivitás alakulása (2011) (%)

Forrás: KSH Népszámlálás 2011 alapján

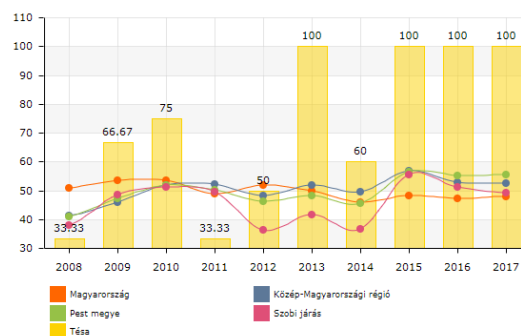
T6. ábra: Regisztrált munkanélküliek Tésán

Forrás: Lechner Nonprofit Kft. TEIR

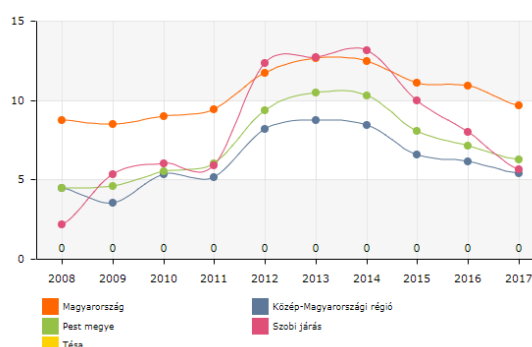
T8. ábra: Munkanélküliségi ráta alakulása Tésán és a vizsgált régiókban

Forrás: Lechner Nonprofit Kft. TEIR

T7. ábra: Tartós munkanélküliek Tésán és a vizsgált régiókban

Forrás: Lechner Nonprofit Kft. TEIR

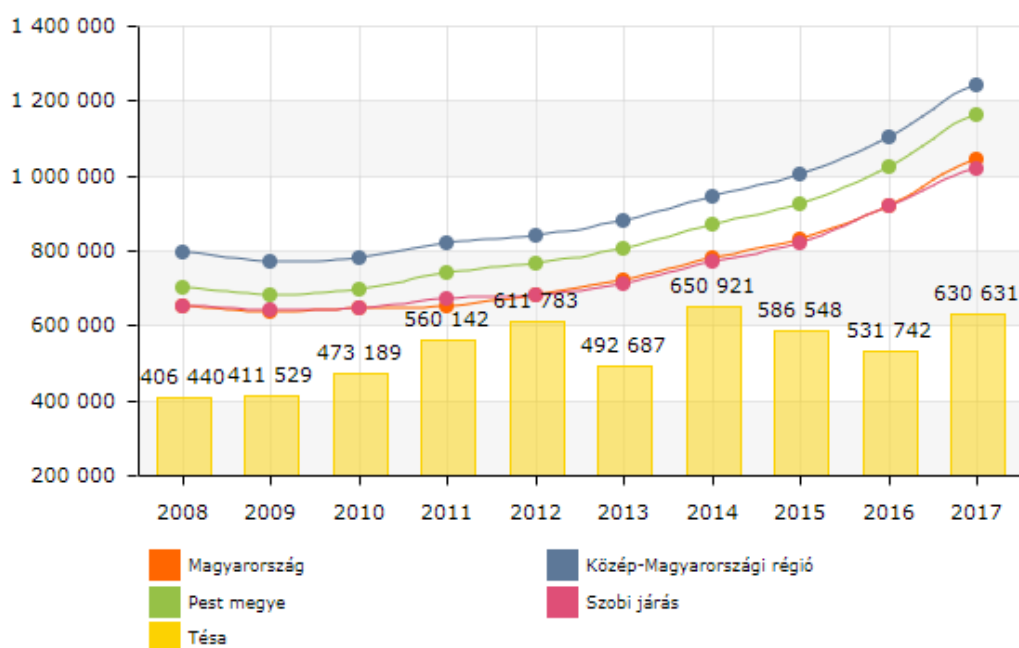

T9. ábra: Pályakezdő munkanélküliek aránya Tésán és a vizsgált régiókban

Forrás: Lechner Nonprofit Kft. TEIR

A tartós munkanélküliek aránya 2015 óta, több mint kétszerese a vizsgált régiókhöz képest (T7. ábra), a munkanélküliségi ráta pedig 2014 óta folyamatosan a régiók átlaga fölött van (T8. ábra). Pályakezdő munkanélküli 2008 óta nem él a településen.

Az egy lakosra jutó nettó összes jövedelem a településen az összes vizsgált régió átlaga alatt van. Összegezve tehát Tésa mind a tényleges szaporodási/fogyási, mind a munkanélküliségi, mind az iskolázottsági, mind a jövedelmi tekintetben a viszonyítási alapként vett régiók szintje alatt helyezkedik el. Az életminőség indikátora lehet az új építésű lakások aránya, a közüzemi ivóvízhálózatba bekötött lakások aránya és a közműolló. A településen 2008 óta nem épült új lakás. A közüzemi ivóvízhálózatba 52 lakásból 50 be van kapcsolva, ez a lakások 96.15%-a. A közműolló a településen 0, hiszen Tésán nincs közüzemi szennyvízhálózatba bekötve egyetlen lakás sem.

T10 ábra: Egy lakosra jutó összes nettó jövedelem (Ft)
 Forrás: Lechner Nonprofit Kft.

7.2. Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok

KSH adatszolgáltatása szerint a 2011. évi népszámlálás adatok alapján Tésa községnek nincs sem szegregátuma, sem szegregációval veszélyeztetett területe. A település lakossága 2014-ben 81 fő volt, míg 2018-ban 78 főre csökkent, mely népességgel a megye és Közép-Magyarország legkisebb települése. A megkérdezettek 91,8%-a vallotta magát magyarnak, 4,1%-a lengyelnek, 8,2%-uk nem nyilatkozott ezzel kapcsolatban, a kettős identitások miatt az eredmény meghaladhatja a 100%-ot. A vallási felekezetek megoszlása a következő volt: 71,2%-a római katolikus, 4,1%-a református, 2,7%-a evangélikus és 6,8%-a felekezeten kívüli. A megkérdezettek 15,1%-a nem nyilatkozott.

Forrás: Wikipédia

7.3. Települési identitást erősítő tényezők (társadalmi élet, szokások, hagyományok, civil szerveződések, vallási közösségek stb.)

Tésa település legnépszerűbb és legnagyobbrendezésű rendezvénye a Tésai Szilvásnap. Az eseményt a településen található Hősök terén, illetve a Tésa-Ligetben kerül megrendezésre, az eseményen a szilvaszedésen, faggatáson és főzésen kívül lehetőség nyílik a szilvás termékek megkóstolására is, mint például a lekvár, a szilvás gombóc, illetve a szilvából készült pálinkák mérközhetnek meg egymással. A nem régeből épült színpad által a műsor kínálat változatossága bővült. Szintén Tésa-Liget ad otthont a Falunapnak, Búcsúnak és a Húsvéti eseményeknek is. Továbbá van egy különleges program, az úgynevezett Híd nap az Ipoly partján a Margit híd alatt, horgász verseny és halászlé főzőverseny, Visk és Tésa lakosai között.

A műemlékvédelem alatt álló római katolikus Szentháromság-templom egész évben tart szentmiséket, illetve esküvőket.

Forrás: Tésa Barátainak Társasága Egyesület facebook oldal, <http://tesa.fw.hu/frame.html>, <http://www.tesabarat.hu/>

8. A TELEPÜLÉS HUMÁN INFRASTRUKTÚRÁJA

8.1. Humán közszolgáltatások (oktatás, egészségügy, sport)

8.1./1 Település intézményei

INTÉZMÉNY MEGNEVEZÉSE A TÉRKÉPEN SZEREPLŐ SORSZÁMMAL	CÍM
IGAZGATÁSI INTÉZMÉNYEK	
1. Tésa Önkormányzata Polgármesteri Hivatal	Petőfi u. 2.
2. Rendőrség KMB (körzeti megbízott) iroda	Petőfi u. 2.
OKTATÁSI INTÉZMÉNYEK	
A település nem rendelkezik önálló oktatási intézménnyel	
EGÉSZSÉGÜGYI INTÉZMÉNYEK	
3. Orvosi Rendelő	Petőfi u. 2
SZOCIÁLIS INTÉZMÉNYEK	
4. Tésa Barátainak Társasága Egyesület	Kossuth Lajos u. 31.
5. Házasságkötő terem	Petőfi u. 2
KULTURÁLIS INTÉZMÉNYEK	
6. Faluház	Petőfi utca vége
7. Foglár-kastély	Petőfi u. 7
SPORTOLÁSI CÉLÚ INTÉZMÉNYEK	
A település nem rendelkezik sportolási célú intézménnyel.	
SZAKRÁLIS INTÉZMÉNYEK	
8. Szentháromság templom (Római Katolikus egyház)	Petőfi u.
ALAPSZOLGÁLTATÁSOK	
9. Tésai pihenő	Kossuth utca 30.
10. Buda-Investment 2000 Kft. (vegyesbolt)	Petőfi utca 16.
11. Szépkilátás Vendéglátás Kft. (Rendezvényi étkeztetés)	Petőfi utca 34

Forrás: <http://tesa.fw.hu/frame.html>, <http://www.tesabarat.hu/>

8.1./2 Település civil szervezetei

SZERVEZET NEVE	SZERVEZET SZÉKHELYE	KÉPVISELŐ(K)	CÉL SZERINTI BESOROLÁS
1. Tésa Barátainak Társasága Közhasznú Egyesület	Kossuth Lajos u. 31.	Turi Ágnes Veronika elnök, Esztergomi Zsigmond	Településfejlesztési tevékenység

elnökségi tag, Miklós Ildikó
tag Czenki Zsuzsanna

Forrás: <http://civil.info.hu/civil-szervezetek>

A településen egyetlen civil szervezet működik, melyet valószínűleg a település előregedő lakossága és igen alacsony lélekszáma eredményez.

Az egyesület elsősorban településfejlesztési tevékenységet folytat, így célja Tésa környezetének fejlesztése, értékeinek megőrzése. Mindemellett aktívan részt vesz a lakosok életében közösségi programok szervezésével, rendezésével.

8.2. Szociális ellátás

A településen nem működik szociális intézmény.

8.3. Esélyegyenlőség biztosítása

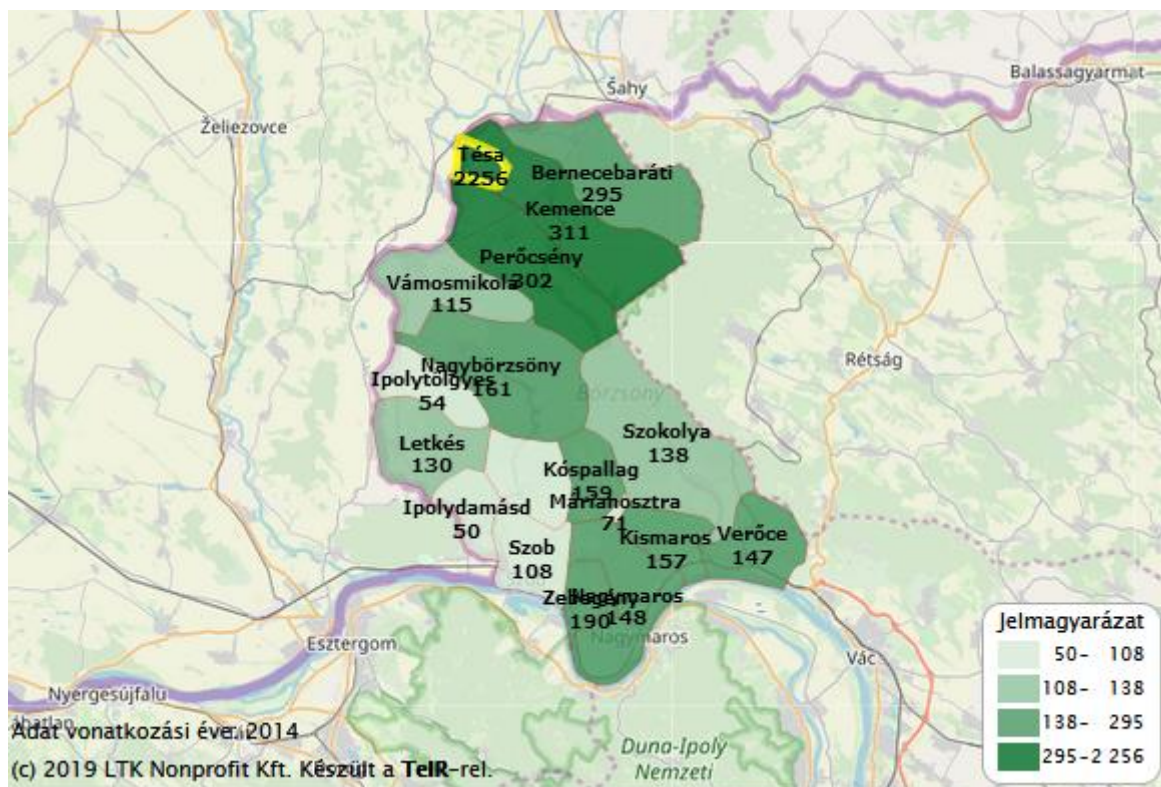
Adatszolgáltatás hiányában nem kidolgozható fejezet.

9. AZ ÖNKORMÁNYZAT GAZDÁLKODÁSA, A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS ESZKÖZ- ÉS INTÉZMÉNYRENDSZERE

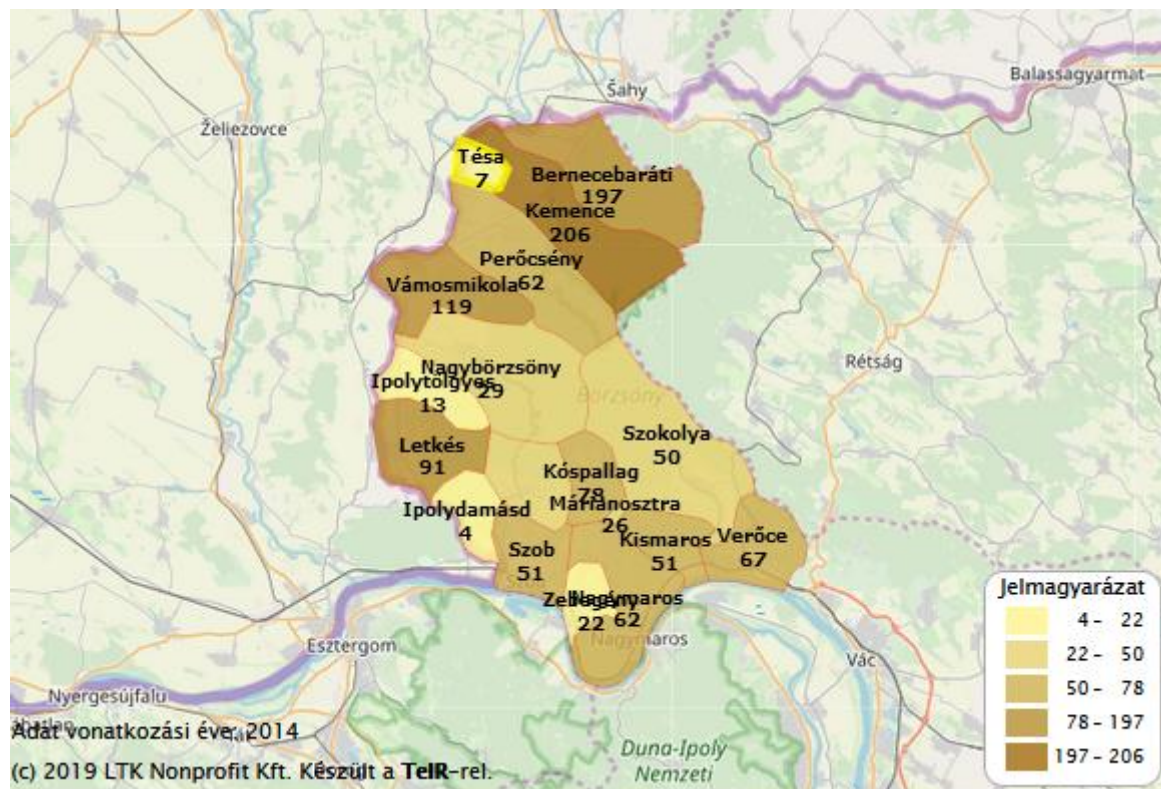
9.1. A település gazdasági súlya, szerepköre

A település gazdasági súlyát a megtelepedett vállalkozások tőkeereje, innovációs képessége, száma, szerepkörét a térségben betöltött funkcionális ellátottsága határozza meg. Tésa község egy kistelepülés a térségben helyezkedik el, mely városhiányos térség is egyben. A legközelebbi város Szob, egyben járásközpont, amelynek vonzáskörzetéhez tartozik Tésa. A községben az Önkormányzat nem vetett ki helyi iparűzési adót, ezért a rendkívül magas az 1000 lakosra (G1. ábra), a település összlakosságához viszonyítva a vállalkozások száma. Ezen vállalkozások szinte mindegyike csak székhellyel rendelkezik Tésán, a tényleges tevékenységet nem itt folytatja. Az Önkormányzat adatai alapján, 1 db vállalkozó ismert, aki a településen ténylegesen gazdálkodik. Az önkormányzati hivatal nem foglalkoztat külön alkalmazottakat, a település Vámosmikola körjegyzőséghez tartozik.

9.2. A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői

G1. ábra: 1000 lakosra jutó regisztrált gazdasági vállalkozások száma a Szobi járás településein, 2011-től
Forrás: TeIR

G2. ábra: Regisztrált vállalkozások száma a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás és halászat nemzeti ágazatokban a Szobi járás településein, 2011-től
Forrás: TeIR

9.2./1 Mezőgazdaság

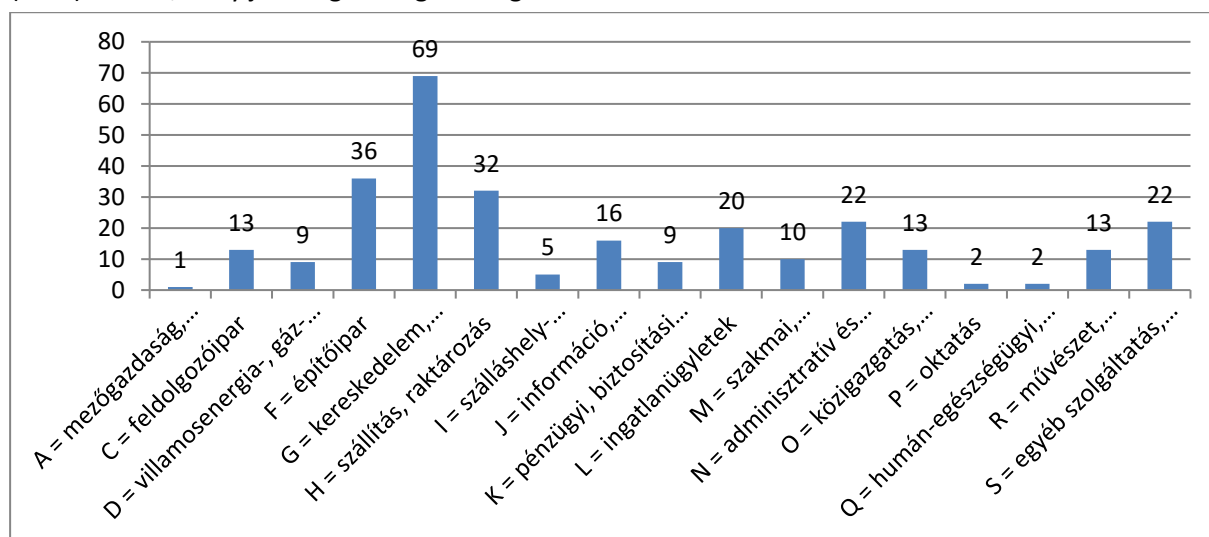
A KSH 2010-es Általános Mezőgazdasági Összeírása (ÁMÖ) szerint a földterületet használók száma a legmagasabb, 11 fő, melyet követnek a gyepet és konyhakertet (8-8 fő), a szántót (4 fő) és szőlőterületet (3 fő) és erdőt (1 fő) használók. Gyümölcsös területet, nádist és halastavat pedig egyetlen fő sem használ.

A Szobi járás többi településével összehasonlítva megállapítható, hogy Tésán a primer gazdasági szektorban működő gazdasági vállalkozások száma a járási átlaghoz képest alacsonyabb 2011-ben (G2. ábra).

A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara 2019. szeptemberi adatai alapján a működő egyéni és társas vállalkozások közül egy tevékenykedik a primer szektorban.

9.2./2 Ipar

Az iparban működő vállalkozások száma a település méretéhez képest magas, ennek oka, hogy Tésán nem kell iparüzési adót fizetni. Összesen 36 építőipari és 13 feldolgozóipari vállalkozás regisztrált, ám telephelyeik nem Tésán találhatóak. A községben van kijelölt gazdasági-kereskedelmi-szolgáltató (Gksz) terület, mely jelenleg mezőgazdasági üzemi terület.

G3. ábra: Különböző nemzetgazdasági ágakban tevékenykedő társas és egyéni vállalkozások száma (db) Tésán (2019. szeptember)

Forrás: MKKIR

9.2./3 Szolgáltatások

A gazdasági ágak közül a szolgáltatási szektorban (tercier ágazatok) regisztrált a legtöbb a vállalkozás (G3. ábra). Kiemelkedő a kereskedelem-gépjárműjavítás, a szállítás-raktározás, az adminisztratív és üzletviteli, az ingatlanügyletekkel, illetve IT-szolgáltatásokkal foglalkozó cégek száma. Ahogy az ipari tevékenységek esetében, úgy a szolgáltatásoknál is az látható, hogy a cégek ténylegesen nem helyben működnek.

A KSH 2016. évi adatai szerint sem kiskereskedelmi üzlet, sem vendéglátóhely, sem szállásadó, sem gyógyszertár, sem posta nem található a településen.

9.3. A gazdasági szervezetek jellemzői

Tésán a regisztrált vállalkozások száma 2006-ban 7 db, 2008-ban 15 db, 2010-ben 23 db, 2012-ben 28 db, 2014-ben 185 db, 2016-ban 366 db volt. A növekedés 2014-től látványos volt, de fontos

megvizsgálni a vállalkozások összetételét is. 2014-ben a 185-ből 155 vállalkozás volt kft, 2016-ban a regisztrált 366-ból pedig 321. A regisztrált kft-k magas száma azzal magyarázható, hogy Tésán sem építményadó, sem állandó vagy ideiglenes jellegű tevékenységre kivetett iparűzési adót nem szed az önkormányzat. A lakosságszám arányában vizsgálva: az 1000 lakosra jutó regisztrált gazdasági vállalkozások számában Tésán messze a járási átlag feletti értékeket mutat (G1. ábra).

9.4. Fontosabb beruházások, települést érintő fejlesztési elképzelések

Tésa Község Önkormányzata a 2014-2020-as támogatási időszakban támogatást nyert a KEHOP-5.2.9-16-2017-00158 számú, Tésa Község intézményeinek energiahatékonyságot célzó felújítási munkái című pályázattal. Felújítás érintette a Polgármesteri Hivatalt, valamint egy üzlet- és közösségi épületet. A beruházás keretében megújult az épületek homlokzata, megtörtént a nyílászárók cseréje, megerősítették az épületek tetőszerkezetét és fotovoltaiikus napelemrendszerrel látták el.

(Forrás: <https://palyazat.gov.hu>)

9.5. A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők, ingatlanpiaci viszonyok

Az ingatlan.hu adatai szerint Tésán az eladásra kínált lakóingatlanok meghirdetett átlagára 60.000 Ft/m. a településen.

Az ingatlanpiaci elemzést két online hirdetési felület, az ingatlan.com és a jofogas.hu oldalak adatai alapján végeztük. Az eredményeket az alábbi táblázat összegzi:

INGATLAN TÍPUSA	MEGHIRDETETT INGATLANOK DARABSZÁMA		MEGHIRDETETT LEGALACSONYABB ÉS LEGMAGASABB ÁR (MILLIÓ FT)
	INGATLAN.COM	JOFOGAS.HU	
ház, lakás	2	1	5,4 – 7,9
telek	1	1	12,3
nyaraló	-	-	-
ipari, üzleti, iroda	-	-	-
termőföld	-	-	-

G1. táblázat: Ingatlanpiaci adatok Tésáról (2019 IV. negyedév)

Forrás: www.ingatlan.com, www.jofogas.hu

10. AZ ÖNKORMÁNYZAT GAZDÁLKODÁSA, A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS ESZKÖZ- ÉS INTÉZMÉNYRENDSZERE

10.1. Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program

	ÉV			
	2015	2016	2017	2018
Kommunális adó	438.000	467.000	521.870	322.061
Gépjárműadó	1.853.000	3.625.501	4.807.378	5.998.838
Összesen	2.291.000	4.092.501	5.329.248	6.320.899

G2. táblázat: Az önkormányzat adóbevételei adónemenként (Ft)

Forrás: önkormányzati adatszolgáltatás

Az önkormányzat adóbevételei közül az elmúlt 5 évben a gépjárműadóból származó bevételek emelkedtek jelentősen. A gépjárműadó önkormányzatnál maradó rész az adóból származó teljes bevétel 40%-a.

Az önkormányzat tulajdonkataszterében a 2018. december 31-i adatok alapján a következő ingatlanok, földrészletek találhatóak:

- Összesen névjegyzékbe vett önkormányzati tulajdon: 49 db, 15 ha 1483 m² terület

Tésa vagyongazdálkodását meghatározza, hogy az önkormányzatnak viszonylag korlátozott a forgalomképes az ingatlanállománya (G1. táblázat).

	ÉV			
	2015	2016	2017	2018
Kiadások összesen	17.583.000	15.440.000	39.655.233	152.319.170
Bevételek összesen	17.583.000	15.440.000	39.655.233	152.319.170

G3. táblázat: Az önkormányzat költségvetésének kiadásai és bevételei (Ft)

Forrás: Nemzeti Jogszabálytár

2019. évi költségvetés: Tésa Község Önkormányzata Képviselő-testületének 1/2019. (II. 16.) önkormányzati rendeletében a 2019. évi költségvetést:

- 42.675.683 Ft költségvetési bevételi főösszeggel
- 42.675.683 Ft költségvetési kiadási főösszeggel
- 0 Ft költségvetési hiánnyal állapítja meg.

10.2. Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere

Az önkormányzat Szervezeti és Működési Szabályzata csak a Pénzügyi Bizottságot nevesíti, mint állandó bizottságot. A területfejlesztési döntéshozatalt a képviselőtestület gyakorolja.

10.3. Gazdaságfejlesztési tevékenység

Az Önkormányzat legfontosabb gazdaság-fejlesztési tevékenységét a helyi munkahelyteremtés érdekében, új gazdasági területek kijelölése jelenti. Az Önkormányzat érdekelt a vállalkozások megtelepedésében, újonnan induló vállalkozások terheinek mérséklésében.

10.4. Foglalkoztatáspolitikai

Tésán az elmúlt 5 évben éves szinten 1-2 fő között mozgott a közfoglalkoztatottak száma (G4. táblázat). A közfoglalkoztatás formái: hosszabb időtartamú közfoglalkoztatás, Országos Közfoglalkoztatási Program és Járási startmunka mintaprogram. Az elmúlt két év tendenciái alapján nem növekszik a közfoglalkoztatásban résztvevők száma. A regisztrált álláskereső száma az elmúlt 5 évben stagnálást mutat.

TÉSA	2014	2015	2016	2017	2019	2019. 01-04.
Hosszabb időtartamú közfoglalkoztatás támogatása	1	1	1	-	0	-
Országos Közfoglalkoztatási Program támogatása	-	-	0	2	2	2
Járási startmunka mintaprogram támogatása	-	-	-	-	-	-
összesen:						
Regisztrált álláskeresők száma zárónapon	4	2	3	3	4	4
Nyilvántartott álláskeresők relatív mutatója	7,21%	4,24%	5,82%	5,71%	7,98%	7,45%
Közfoglalkoztatási ráta	15,09%	25,04%	9,17%	35,78%	34,78%	34,44%
Munka-vállaló korúak (15-64 évesek) létszáma	52	55	53	54	47	47

G4. táblázat: Közfoglalkoztatásban részt vevők havi átlagos száma Tésán

Forrás: <http://kozfoglalkoztatatas.bm.hu>

10.5. Lakás- és helyiséggazdálkodás

Az önkormányzati tulajdont nem képezik bérlakások.

10.6. Intézményfenntartás

Az önkormányzat önállóan a hivatal épületén kívül más intézményt nem tart fent.

10.7. Energiagazdálkodás

FEJLESZTÉSEK MEGNEVEZÉSE	NETTÓ FEJLESZTÉSI ÖSSZEG
Tésa Község intézményeinek energiahatékonyságot célzó felújítási munkái	64.323.759 Ft

G5. táblázat: Tésa energiahatékonyságot érintő fejlesztései a 2014-2020 közötti időszakban

Forrás: palyazat.gov.hu

11. TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉSI SZOLGÁLTATÁSOK, OKOS VÁROS TELEPÜLÉSI SZOLGÁLTATÁSOK

A településüzemeltetési feladatok körébe soroljuk a településen élő lakosság, vállalkozások, intézmények közszolgáltatásokhoz, komfortérzethez kapcsolódó igényeinek kielégítéséhez, illetve az élhető, fenntartható települési környezet megteremtéséhez és fenntartásához szükséges, az önkormányzat által nyújtott szolgáltatásokat, melyeket a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény megnevez (II. fejezet 13. § 2. pont):

„településüzemeltetés (köztemetők kialakítása és fenntartása, a közvilágításról való gondoskodás, kéményseprő-ipari szolgáltatás biztosítása, a helyi közutak és tartozékainak kialakítása és fenntartása, közparkok és egyéb közterületek kialakítása és fenntartása, gépjárművek parkolásának biztosítása)”.

Az önkormányzat a törvény értelmében kötelezően ellátandó és önként vállalt feladatok formájában, önkormányzati tulajdonú vagy megbízott cégekkel biztosít.

12. A TÁJI ÉS TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK VIZSGÁLATA

12.1. Természeti adottságok

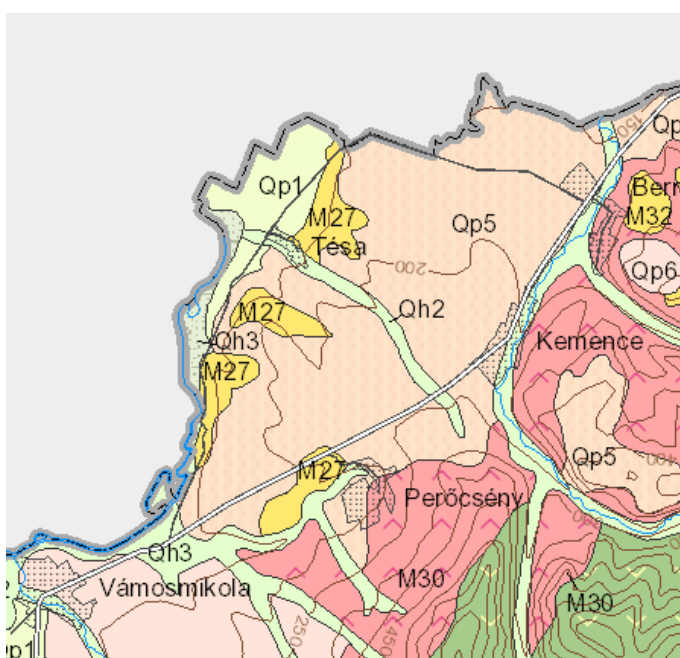
Forrás: Pro Régió Kft.

Tésa az Ipoly-mente és Pest megye legkisebb települése Magyarország és Szlovákia határán, az Ipoly bal partján, a Börzsöny északnyugati lábánál. Az Ipoly-mente a Natura 2000 hálózat részét képezi. A község nagy részét lefedi az Országos Ökológiai Hálózat Ökológiai Folyosó Övezete.

Az Ipoly-völgy arculatát az áradások és apadások alakították ki, így jöttek létre a folyót kísérő mocsarak,

morotva tavak. A folyószabályozás során nagyrészt rendeződött a part, duzzasztók létesültek. Egy rövidebb szakaszon nem történt beavatkozás, itt a szeszélyes áradások a viszonylagos háborítatlanságot, a természeti kincsek fennmaradását biztosítják. ennek köszönhető, hogy az Ipoly mentén nagy kiterjedésben maradtak fenn bolygatatlan, természet közeli állapotú erdők: kemény- és puhafás galériaerdők, égerligetek, nedves gyepek, sásosok és nádasok. (Forrás: <http://www.ramsar.hu/teruletek/11.htm>)

12.1./1 Földtani adottságok, domborzati viszonyok

Forrás: <https://map.mbfsz.gov.hu/atlasz200/>

- Qh2 - Folyóvízi agyag, aleurit, homok, kavics
- Qh3 - Folyóvízi agyag, aleurit
- Qp1 - Folyóvízi-eolikus homok (felső-pleisztocén)
- Qp5 - Löss
- Qp6 - Homokos lösz, löszös homok
- Qph1 - Futóhomok (pleisztocén–holocén)
- M27 - Szilágyi Agyagmárga — Sekélytengeri foraminiferás, molluskás agyagmárga
- M29 - Magasbörzsönyi [Börzsöny] – Dobogókői [Visegrádi-hg.] Andezit — Rétegvulkáni andezit, andezit-piroklasztit; andezittelér
- M30 - Nagyvölgyi [Börzsöny] – Holdvilágárki [Visegrádi-hg.] Dácittufa — Dácit-piroklasztit; szubvulkáni dácit, andezit

12.1./2 Kőzet és talajviszonyok

Tésa területén az Ipoly és a Tésai-patak mentén jellemző a folyóvízi agyag, aleurit, felső-pleisztocén kori folyóvízi-eolikus homok és kavics jelenléte. A település sík területén, mely szántóföldi művelésre is legalkalmasabb terület lösz, jellemző kis foltokban sekélytengeri foraminiferás molluszkás agyagmárgával. A Börzsönyi heglábon dácit-piroklasztit, szubvulkáni dácit, rétegvulkáni andezit, andezittellér jelenléte jellemző a felszín közelében.

12.1./3 Vízrajz

A település meghatározó természeti eleme az Ipoly folyó. Ipoly a Duna egyetlen baloldali mellékfolyója Magyarországon. Szlovákiában a Vepor-hegységben ered az Ipoly-hegy tövében. A 212 km hosszan kanyargó folyó eleinte déli irányba folyik belépve a Nógrádi medencébe Kálnónál délnyugat felé veszi az irányt, majd Vámosmikola térségében délnyugati irányból egy nagy ível délre vált a folyásirány, megkerüli a Börzsönyt, végül Szobnál ömlik a Dunába. Vízjárása rendkívül ingadozó, Magyarország egyik legszesélyesebb folyója. Az Ipoly térségében egyedülálló állat- és növényfajok találhatóak, ennek köszönhetően a térséget nemzeti parkká nyilvánították. (Forrás: <https://www.wikipedia.org/>)

Az Ipoly szabályozásával a folyó 50 km-rel lett rövidebb és jóval gyorsabb is, de szerencsére így is maradtak szabályozatlan érintetlen szakaszai, melyet véd a Duna-Ipoly Nemzeti Park.

Az Ipoly bal oldali mellékvíze a Tésán keresztülfolyó Tésai-patak, melyet a külterületen széles, természetes vízparti erdősáv övez, a település belterületére érve a kerteket átszelve, hol azok végében, hol az út mellett kanyarog, partja sok helyen rendezetlen, természetes vízparti vegetációt nélkülöz.

12.1./4 Növényvilág

A Ipoly völgy jellemző növénytársulásai az égerlápok (Dryopteridi- Alnetum), a fűzlápok (Calamagrostio - Salicetum cinereae), vízililiom társulások (Nymphaeetum albo-luteae), ezek adnak élőhelyet az itt fellelhető értékes növény-, és állatvilágnak.

A területre igen nagy veszélyt jelentenek az egyre intenzívebben terjedő, adventív fajok, mint a zöld juhar (*Acer negundo*), a bálványfa (*Ailanthus altissima*), a fehér akác (*Robinia pseudoacacia*). E fajok kiszorítják a természetes vegetációt, szinte minden talajon meggyökereznek, és terjeszkedni kezdenek.

12.1./5 Állatvilág

Az Ipoly állatvilága különös értéket képvisel, a kavicsos, homokos aljazaton ritka endemikus csiga-fajok élnek, előfordul a bödőncsiga és a rajzos csiga.

Vándorlási időszakban az Ipoly folyóra akár 30 000 vízimadár is érkezik, egy részük tavaszig marad, majd tavasszal fészkelő helyet is keres a térségben. Számos fokozottan védett madárfaj is előfordul itt, úgy, mint a kis lilik (*Anser erythropus*). A terület menedékként szolgál a bennszülött magyar tavaszi fésűsbagolynak (*Dioszeghyana schmidtii*), a lápi pócnak (*Umbra krameri*) és a védett selymes durbincsnak (*Gymnocephalus chraetzer*).

A terület természetvédelmi értékét növeli a vidra (*Lutra lutra*), a kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*) s a közönséges denevér (*Myotis myotis*) előfordulása. A védett kételtűek és hüllők közül a sárgahasú unka (*Bombina bombina*), a levelibéka (*Hyla arborea*), és a mocsári teknős (*Emys orbicularis*) egyaránt előfordul. Régebben a folyó halfajokban gazdag volt, ez azonban a környező gazdasági területeken használt vegyszerek miatt erősen lecsökkent. Az Ipolyban közel 15 halfaj honos, a halfauna legértékesebb tagjai a márna, a menyhal, a sujtásos küsz és a selymes durbincs is megtalálhatóak. (Forrás: <http://www.ramsar.hu/teruletetek/11.htm>)

12.2. Tájhasználat, tájszerkezet

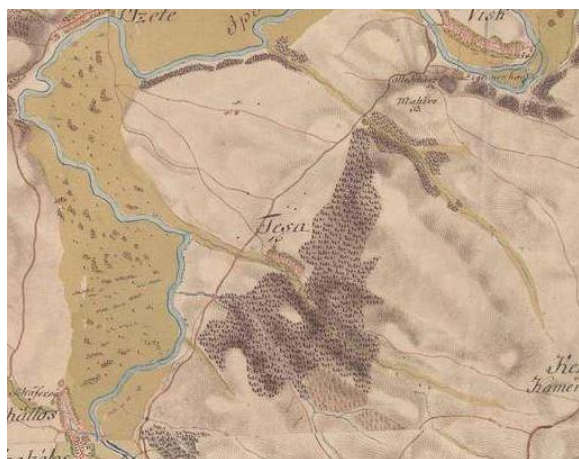
12.2./1 Táj történeti vizsgálat

Tésai római katoikus templom
 Forrás: Pro Régió Kft.

A szomszédos Vámosmikola határában előkerült leletek bizonyítják, hogy a terület már az őskorban is lakott volt. Orzsány, Kürt, Novák és Pusztafalu valaha létező települések voltak, melyek a középkor folyamán elpusztultak. Egy 1221-ből származó írott forrás említi elsőként a falut Tyse néven, 1288-ban már Tésa néven említik. A vármegyerendszer kiépítését követően az a Foglár család birtoka volt, ők építettek Tésán kastélyt és templomot. A XIX. században birtokosa Boronkay majd a Jankovich család lett. A helybeliek juhok tenyésztésével, gyümölcstermesztéssel foglalkoztak és az Ipoly vizére malmot is építettek. A 19. század végén a falu lakossága 180 fő volt. A trianoni békediktátum következtében Tésa határtelepülés lett. A határfolyóvá vált Ipolyon keresztül a második katonai felmérés alapján alacsony vízálláskor át lehet kelni Ipolyszakállos irányába.

Tésa természeti adottságai elsősorban a gabonafélék és a bogyógyümölcsök (fekete és piros ribizli) valamint a csonthéjasok (szilva, meggy) termesztésének kedveznek. A múlt század közepéig jelentős volt az állattenyésztés is: a tejelő- és hizómarhatartás, sertéshizlalás, nyúltenyésztés, baromfinevelés. (Forrás: <http://www.vamosmikola.hu/page.php?26>)

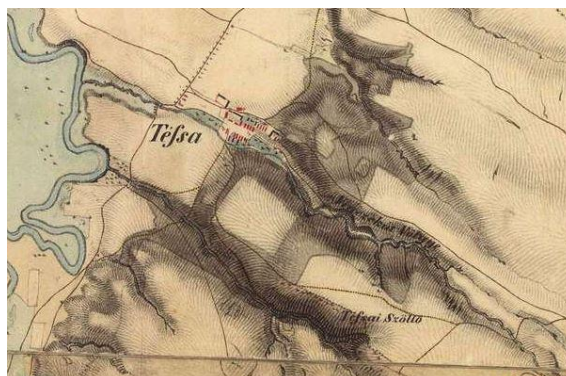

A XVIII. sz. második feléből származó katonai felmérésen Tésa néven fedezhető fel az egyutcás település körülbelül 25 házzal, hátsókertekkel, csűrökkel, templommal. Az Ipoly mentén széles sávban és vizenyős, nádas, sásos, mocsaras területek látszanak, és kivehető a Tésai-patak és a Vince-árok ártéri növényzettel kísért vonala.

Magyarország Első Katonai Felmérése (1763-1787)
 Forrás: <https://mapire.eu/hu>

A XIX. század elejéről származó katonai felmérés Téssa nevű kis falvat jelöl, a házak mögött kertekkel, az Ipoly, a Tésai-patak és a Vince-árok mentén vizenyős területekkel. A falutól északra a „Téssai földek”, délkeletre a „Téssai szőlők” húzódnak.

Magyarország Második Katonai Felmérése (1819-1869)
Forrás: <https://mapire.eu/hu>

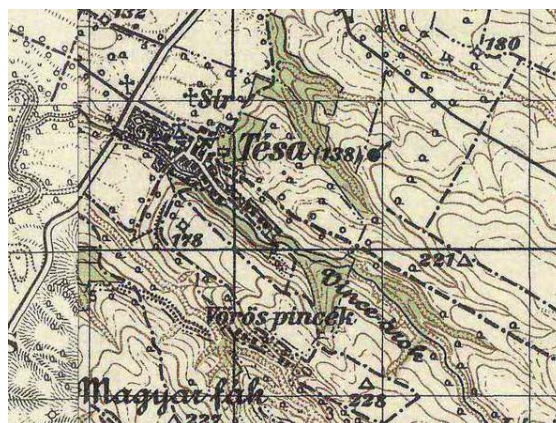

A XIX. sz. második feléből származó katonai térképen az előzőhöz képest Téssa nem sokat változott, ugyanolyan kis település.

Magyarország Harmadik Katonai Felmérése (1869-1887)
Forrás: <https://mapire.eu/hu>

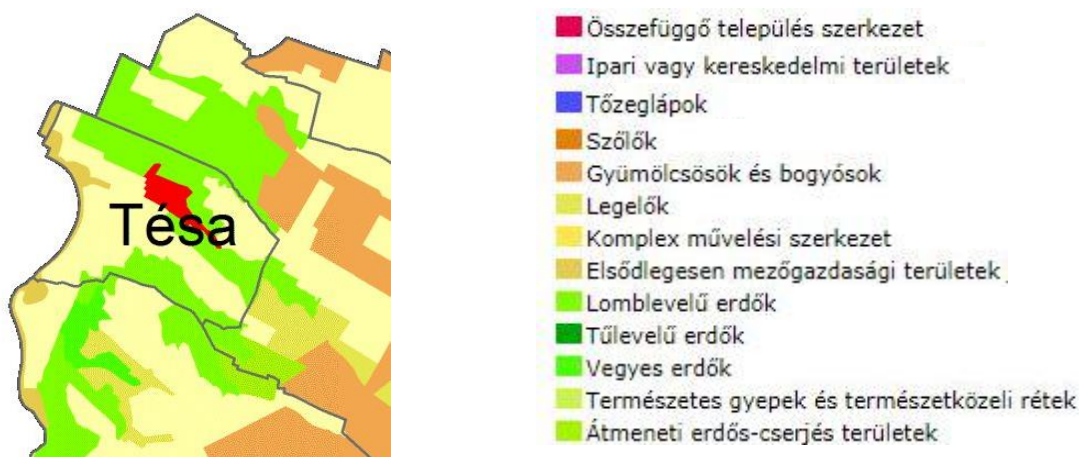
Az 1941-ből származó katonai felmérésen jól látszik Téssa elágazó főutcája, a domboldalakon elterülő gyümölcsösök és a sík területen fekvő szántók és legelők.

Magyarország Negyedik Katonai Felmérés (1896-1914)
Forrás: <https://mapire.eu/hu>

12.2./2 Tájszerkezeti vizsgálat

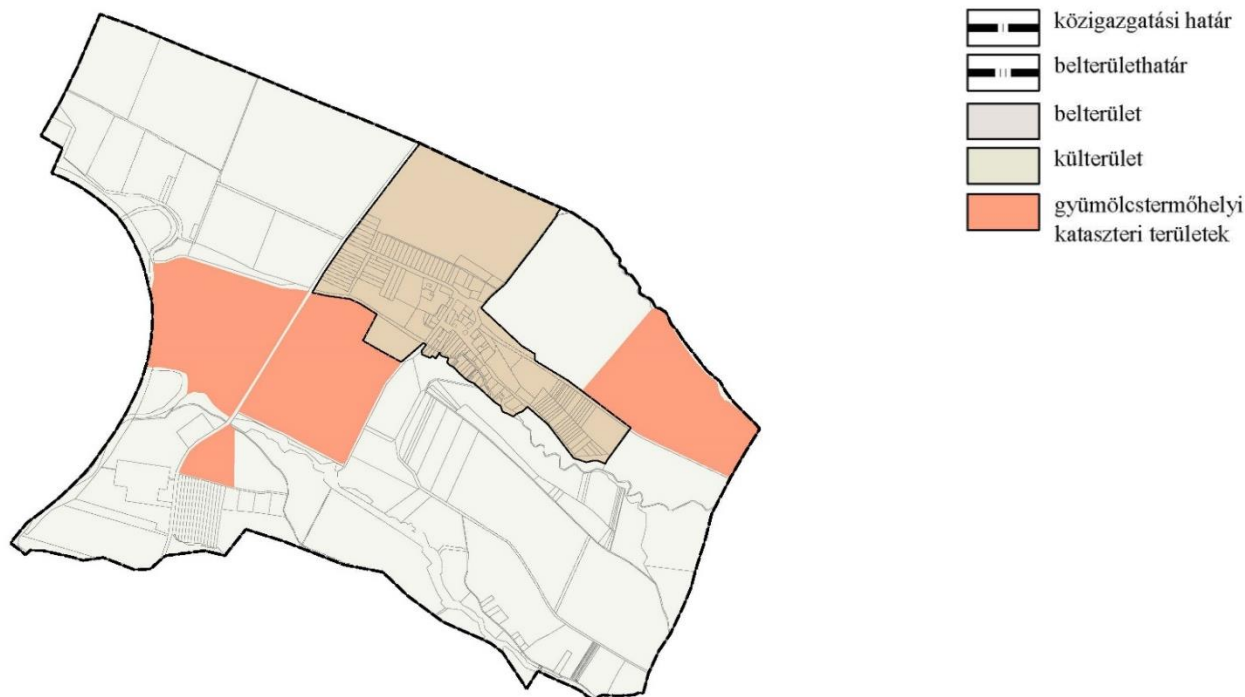
A település körülbelül egyharmad részét lomblevelű erdők borítják, e mellett szántók, rétek, legelők, jellemzőek. Az Ipoly-völgyben extenzív rétgazdálkodást folyik a nemzeti park saját legelőállományán, mely egyben az őshonos magyar szürkemarha génmegőrzését is biztosítja. (Forrás: <https://www.dunaipoly.hu/hu/>)

TV1. ábra: Tésa tájhasználati (felszínborítottsági) térképe
Forrás: CORINE – TeiR

A község összterületének erdősültsége 35% körüli. Az erdők elszórtan kisebb nagyobb foltokat alkotnak, minőségüket tekintve átlagos, vagy átlagosnál rosszabb minőségű lomblevelű erdők, összetételüket tekintve tölgyes, bükkös lomblevelű erdők. A szántók a település 46%-át teszik ki. Ez a két művelési ág együtt a település összterületének 80%-át adják.

Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezéséről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény 13. §-ának (2) pontja szerint „az Országos Gyümölcs Termőhely Kataszter I. és II. osztályú területeihez tartozó földrészlet - a különleges mezőgazdasági üzemi terület kivételével - nem minősíthető beépítésre szánt területté.” Tésa területén a NÉBIH által nyilvántartott gyümölcsstermőhelyi kataszteri területek vannak (<https://portal.nebih.gov.hu/adatbazisok-noveny>). A NFK AVTF MTHEO adatszolgáltatása szerint szőlőtermőhelyi kataszteri területek Tésán nincsenek. A gyümölcsstermőhelyi kataszteri területek lehatárolását a TV2. ábra tartalmazza.

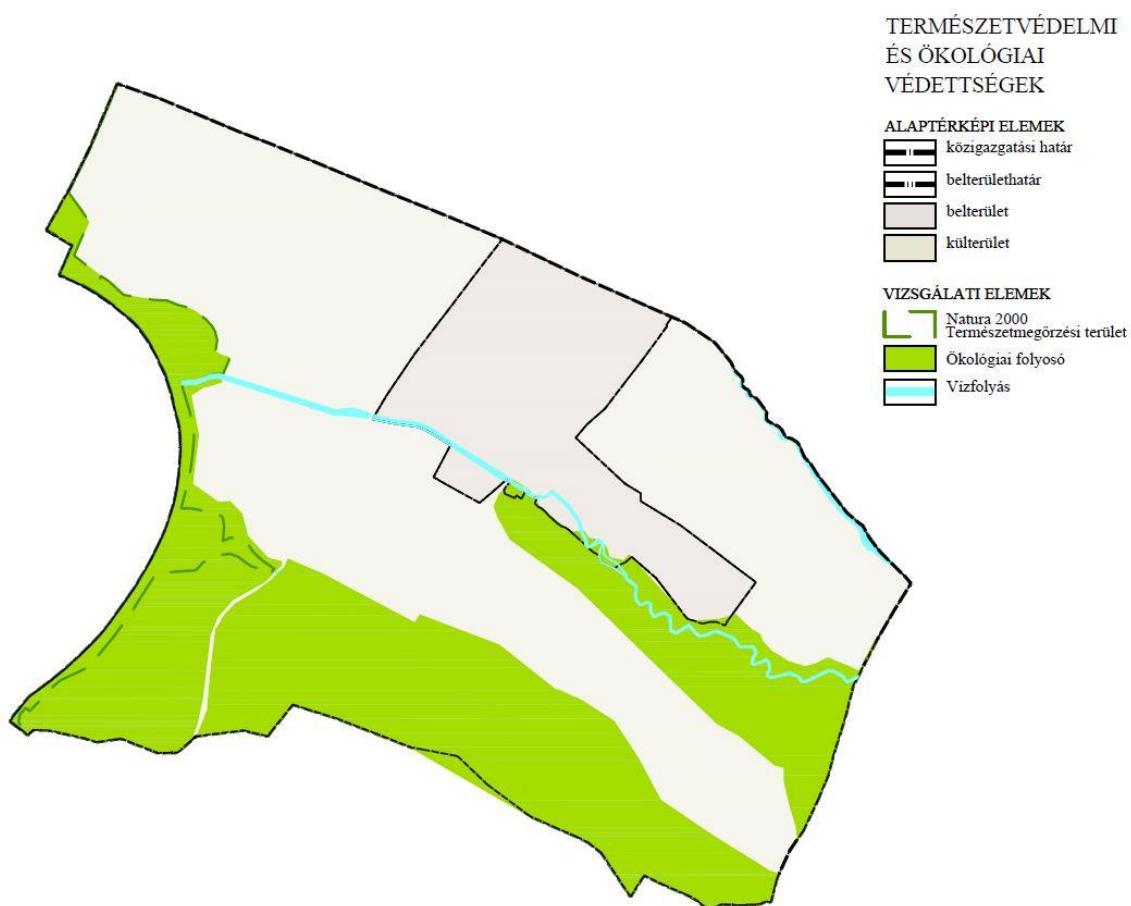
TV2. ábra: Tésa gyümölcsstermőhelyi kataszteri területek
Forrás: saját szerkesztésű ábra Pro Régió Kft.

12.3. Védett és védendő táji-, természeti értékek, területek

12.3./1 Európai közösségi jelentőségű természetvédelmi - Natura 2000 – terület

„Magyarország NATURA 2000 területei közül az egyik legérdekesebb az Ipoly-völgy. A Börzsöny hegység és a szlovákiai Korponai fennsík között a folyócska még zabolázatlan hévvel formálja a medrét. Az Ipoly meglehetősen szeszélyes vízjárású, időről-időre elárasztja az erdőket, mocsarakat, morotva tavakat, lefűződött medreket, ártéri kaszálókat, melyeken tavasszal tömegesen virít a tőzike, nyáron pedig messzire kéklik a réti iszalag. Legérdekesebb lakói a bölömbikák, kócsagok, a nyári lúd, és a harsogó haris is szép számmal költ itt. A folyótól távolabbi, árvizekkel már nem érintett, száraz homokpusztákon már a Duna-Tisza közti síkság növényeit és a hozzájuk kötődő állatokat találjuk. Szeptemberben nem csak a fehér, hanem a fekete gólyák is itt gyülekeznek hosszú útjuk előtt, és rendszeresen vonulnak a darvak is”. (Forrás: www.dunaiopoly.hu)

12.3./2 Nemzeti és nemzetközi természetvédelmi oltalom alatt álló- vagy védelemre tervezett terület, érték

TV3. ábra: Tésa védett természeti értékei
 Forrás: saját szerkesztésű ábra Pro Régió Kft.

Tésa Község területén az alábbi táj- és természetvédelmi szempontú kijelölés alatt álló területek találhatóak:

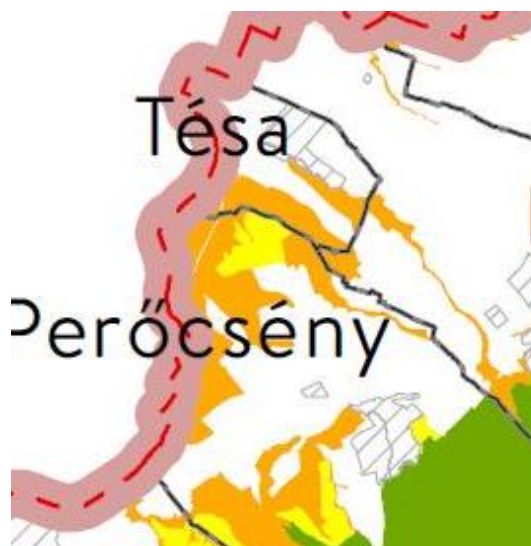
- európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű terület (Natura 2000), az Ipoly-völgy elnevezésű, HUDI 20026 jelű kiemelt jelentőségű természet-megőrzési terület,
- az Magyarország és kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. Évi CXXXIX. törvény második részét képező Országos Területrendezési Terv (OTrT) 3/1. melléklete által lehatárolt Országos ökológiai hálózat övezete,
- Az OTrT által kijelölt és a 9/2019. (VI. 14.) MvM rendeletben lehatárolt Tájképvédelmi terület övezete.

Tésa Község Helyi Építési Szabályzata szerint a helyi védelemre javasolt természeti területek a következők:

- Tésai-patak völgye (013/3, 025 hrsz.)
- Régi Ipoly holtágak (022/2 hrsz.)

12.3./3 Ökológiai hálózat

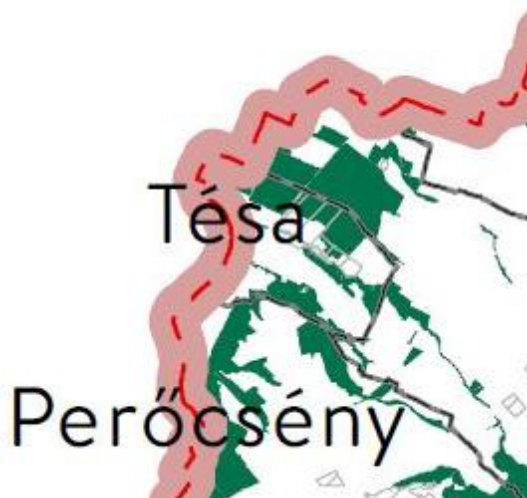
Magyarországon az ökológiai hálózat magterületének-, ökológiai folyosójának- és pufferterületének védelmét szolgáló előírásokat a 2018. Évi CXXXIX. törvény 25-26-27. §-ai tartalmazzák. Az érintett területek lehatárolását szintén az e törvény részét képező Országos Területrendezési Terv (OTrT) 3/1. melléklete tartalmazza. Tésát az Ökológiai hálózat ökológiai folyosójának övezete érinti.

TV4. ábra: OTrT 3./1. melléklet: Ökológiai hálózat magterületének, ökológiai folyosójának és pufferterületének övezete
Forrás: Lechner Tudásközpont, 2018

12.3./4 Erdőterületek

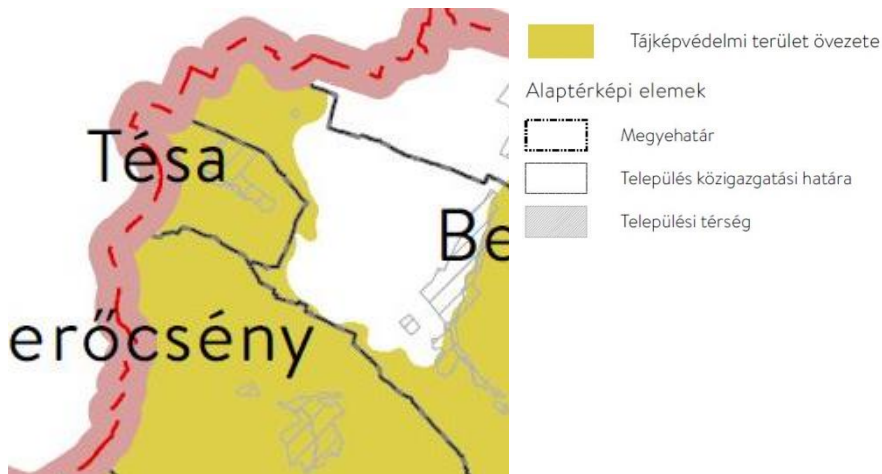
Az Országos Területrendezési Terv (OTrT) kivonatában látható, hogy Tésa területének körülbelül 30%-át fedi le az „erdők övezete”, mely nem alkot összefüggő foltot.

TV5. ábra: OTrT 3./3. melléklet: Erdők övezete
Forrás: Lechner Tudásközpont, 2018

12.3./5 Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek

Tésa egész területét lefedi a 9/2019. (VI. 14.) MvM rendelet 3.sz. melléklete által meghatározott Tájképvédelmi terület övezete.

TV6. ábra: Miniszterelnökséget vezető miniszter 9/2019. (VI. 14.) MvM rendeletének 3. melléklete: Tájképvédelmi terület övezete
Forrás: Lechner Tudásközpont, 2019.ápr.

12.4. Tájhasználati konfliktusok és problémák értékelése

Tésán nagyobb tájhasználati konfliktust okozó tevékenység nem jellemző. Az Ipoly menti ártéri élőhelyeken jelentős természetvédelmi problémát okoznak az agresszíven terjedő nem őshonos özönnövények, melyek kiszorítják az őshonos fajokat. Ilyen, távoli vidékekről behurcolt özönnövény az akác, a kései meggy, a bálványfa, a zöld juhar és a selyemkóró. A védett területeket előzőnlő invazív fajok elleni védekezés eszköze a visszaszorítás, azaz az irtás, majd helyükre hazai fajokból álló erdők telepítése. Ilyen munkát folytat a Duna-Ipoly Nemzeti Park többek között az Ipoly-völgyben is.
(Forrás: www.dunaiopoly.hu)

12.5. Zöldfelületi rendszer vizsgálata

Forrás: Google

12.6. Zöldfelületi rendszer és zöldfelületi ellátottság

Tésa liget
 Forrás: Pro Régió Kft.

Tésa összességében nagyon zöld település. Külterületének meghatározó elemei a település nagy részét borító erdők, illetve a szántók, rétek, legelők. A művelésből kivett, azaz beépített, illetve műszakilag igénybevett területek aránya nem éri el a közigazgatási terület 4%-át. Az erdőterületek aránya 35%, ami nagyon kedvező. A település területén nincs olyan jelentős beépített térség, vagy elválasztó infrastruktúra elem, amely a térség zöldfelületi kapcsolatait számottevően korlátozná.

Tésát a falusias beépítés és ebből következően az alacsony beépítettség és magas zöldfelületi borítottság jellemzi. A nagy lakóterek jelenléte miatt a közterületi zöldfelületekkel szembeni igény alacsonyabb, azoknak főként a településkép szempontjából van jelentősége, illetve a települést hétvégén, nyáron használók számára vonzó. Közélmű zöldfelületként funkcionál a templom kertje és az önkormányzati és egyesületi telken épült tájház körüli Tésa liget nagy, rendezett, játszószerekkel és szabadterei konyhával ellátott, közösségi használatra alkalmas zöldfelülete. A park egyfelől a falu állandó lakosságát és a hétfégi nyaralókat hívatott összehozni, másrészt kisebb rendezvények lebonyolítására is alkalmas.

A múlt évek zöldfelületi fejlesztései közé tartozik a Hősök tere parkosítása, illetve néhány utcában gyümölcsfasorok ültetése. Tésa lakóutcáinak többségét azonban továbbra is a fásítatlanság jellemzi. Néhány kivételtől eltekintve az utcák alkalmasak fasorok telepítésére, ugyanakkor a nyílt árkok korlátozzák a telepítés helyét, illetve a kétoldali légvezetékek a telepíthető fák magasságát.

A lakótereket hagyományosan virágoskert, gyümölcsös és konyhakert, esetleg baromfiudvar jellemzi. A haszonkertek száma és jelentősége újabban csökkenőben van, előtérbe került a díszkert funkció.

*Tésa liget melletti erdővel határos terület
Forrás: Pro Régió Kft.*

12.7. A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái

Tésa alapvetően kedvező természeti adottságai és jó zöldfelületi ellátottsága mellett a zöldfelületi rendszer legszembetűnőbb hiányosságának az utcák és terek fásítatlansága tekinthető. E mellett problémát jelent kül- és belterületen egyaránt a tájidegen, invazív növények terjedése, amely igen kedvezőtlen folyamat. A meglévő zöldsávok egyes útszakaszok és az Tésai-patak mentén szintén rendezésre, fejlesztésre szorulnak. A külterület zöldfelületi rendszere alapvetően jó struktúrájú, de a mezővédő erdősávok, fasorok kialakítása szükséges.

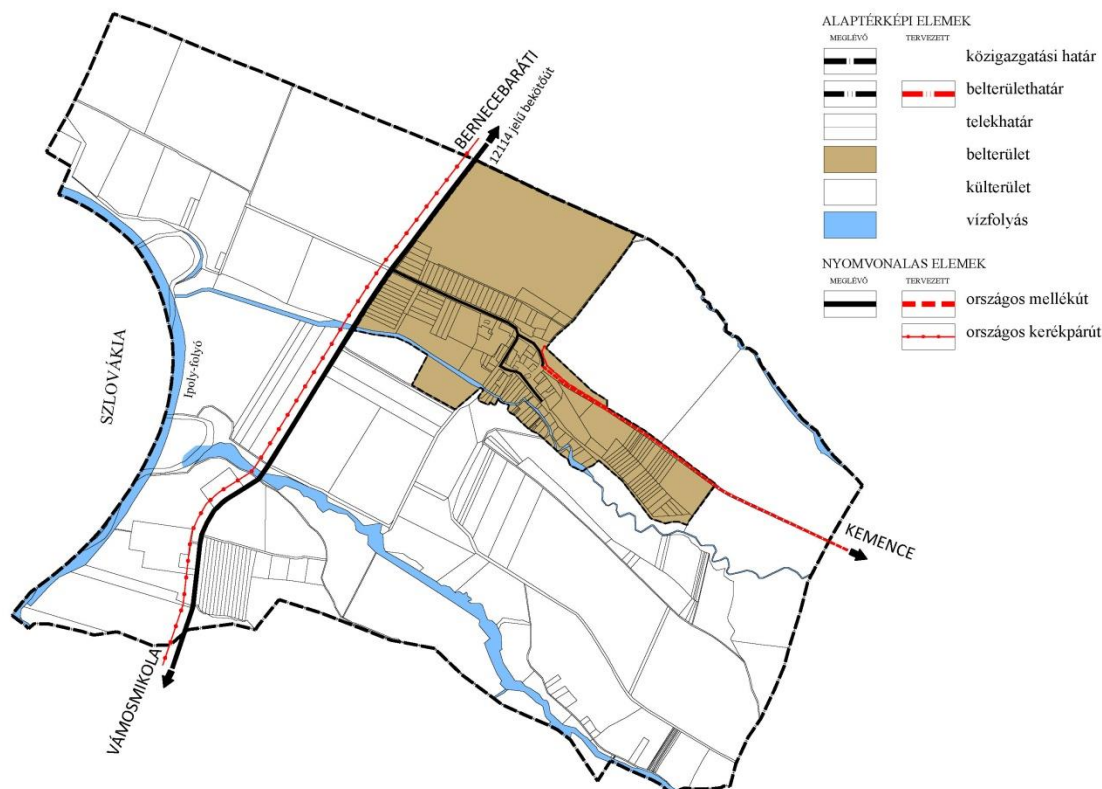
13. AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET VIZSGÁLATA

Jelen fejezet a Budapest Főváros Kormányhivatala Földmérési, Távérzékelési és Földhivatali Főosztály által – 2018. november - szolgáltatott térinformatikai alapú, adatokkal rendelkező alaptérkép segítségével került kidolgozásra. Az egyes földrészletek tartalmazzák azok fekvését, rendeltetését, helyrajzi számát, közterület esetében a nevét, tulajdonos típusát, kivett megnevezését. Az épületek/építmények tekintetében tájékoztatást nyújt azok rendeltetéséről, és amennyiben rendelkezik vele, a házszámáról. Az adatszolgáltatás tartalmazza a terület művelési ágait, minőségi osztályait és aranykorona értékét, a település szintvonalas rajzát, valamint digitális

domborzatmodellt és ortofotót. A védett tájképi elemeket is átadta az adatszolgáltatásában, a facsoportokat, a gémeskutakat, valamint a magányos fákat.

13.1. Területfelhasználás vizsgálata

13.1./1 A település szerkezete, a helyi sajátosságok vizsgálata

É1. ábra: A település szerkezete
 Szerk.: Pro Régió Nonprofit Kft.

Tésa Község Pest megyében, a Szobi járásban, az Ipoly bal partján, a szlovák határ mentén helyezkedik el. Közigazgatási területe 437,78 ha, külterülete 376,5 ha. Szomszédos települései Kemence és Peröcsény, míg a határ túloldalán Ipolyszakállos és Szete. A település közúton Vámosmikola és Bernecebaráti felől, a 12114 számú országos mellékúton közelíthető meg.

13.1./2 Az ingatlan-nyilvántartási adatok alapján, termőföld esetén a művelési ágak és a minőségi osztályok

A település közigazgatási területe 437,95 hektár, ebből a belterület 61,03 hektár, és a fennmaradó külterület 376,92 hektár. Az ingatlan-nyilvántartás adatok alapján külterületen, és belterületen az alábbi területek találhatóak a településen (takarnet.hu):

MŰVELÉSI ÁG	FÖLDRÉSZLETEK SZÁMA	ALRÉSZLETEK SZÁMA	ÖSSZES ALRÉSZLET TERÜLET (HA)	LEGKISEBB ALRÉSZLET TERÜLET (HA)	LEGNAGYOBB ALRÉSZLET TERÜLET (HA)	ÁTLAGOS ALRÉSZLET TERÜLET (HA)
erdő	66	66	152,08	0,0022	27,31	2,3

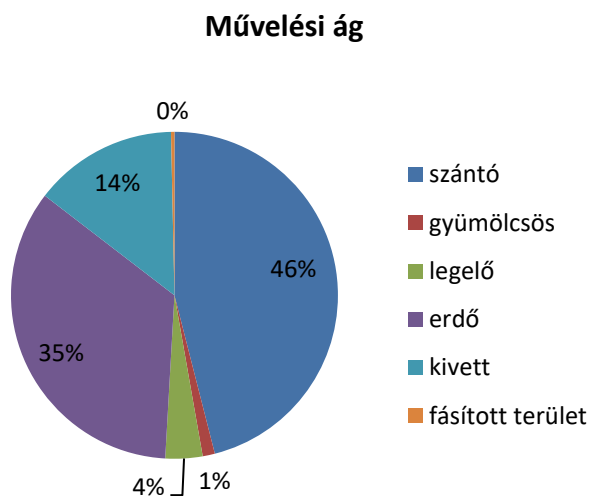
gyümölcsös	7	7	5,39	0,097	2,81	0,77
kivett	237	237	62,38	0,0014	5,79	0,26
legelő	19	22	15,95	0,0022	5,66	0,72
szántó	78	102	202,16	0,045	16,05	1,98

É1. táblázat: Földrészlet statisztikai művelési áganként
 Forrás: Pro Régió Nonprofit Kft.

Művelési ág

É2. ábra: Művelési ágak
 Szerk.: Pro Régió Nonprofit Kft.

Tésa területének (437,78 ha) 46%-át szántó művelési ágú területek alkotják. Erdő területbe tartozik a település területének 35 %-a. Ez a két művelési ág együtt a település összterületének 80%-át teszi ki. Ezeket követik a kivett (14%) és lemaradva a legelő területek (4%).

É3. ábra: Művelési ágankénti megoszlás
 Szerk.: Pro Régió Nonprofit Kft.

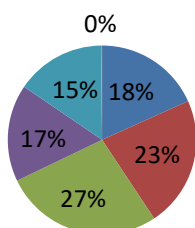
Szántó minőségi osztály

KATEGÓRIA	TERÜLET M ²	TERÜLET HA	TERÜLETI ARÁNYA	
			SZÁNTÓ-TERÜLETEN BELÜL	TELEPÜLÉS TERÜLETÉN BELÜL
SZ2	368111,18	36,811118	18,27%	8,41%
SZ3	451611,58	45,161158	22,41%	10,32%
SZ4	547762,95	54,776295	27,19%	12,51%
SZ5	335068,92	33,506892	16,63%	7,65%
SZ6	308776,24	30,877624	15,33%	7,05%
SZ7	3436,68	0,343668	0,17%	0,08%
Összesen	2014767,55	201,476755	100,00%	46,02%

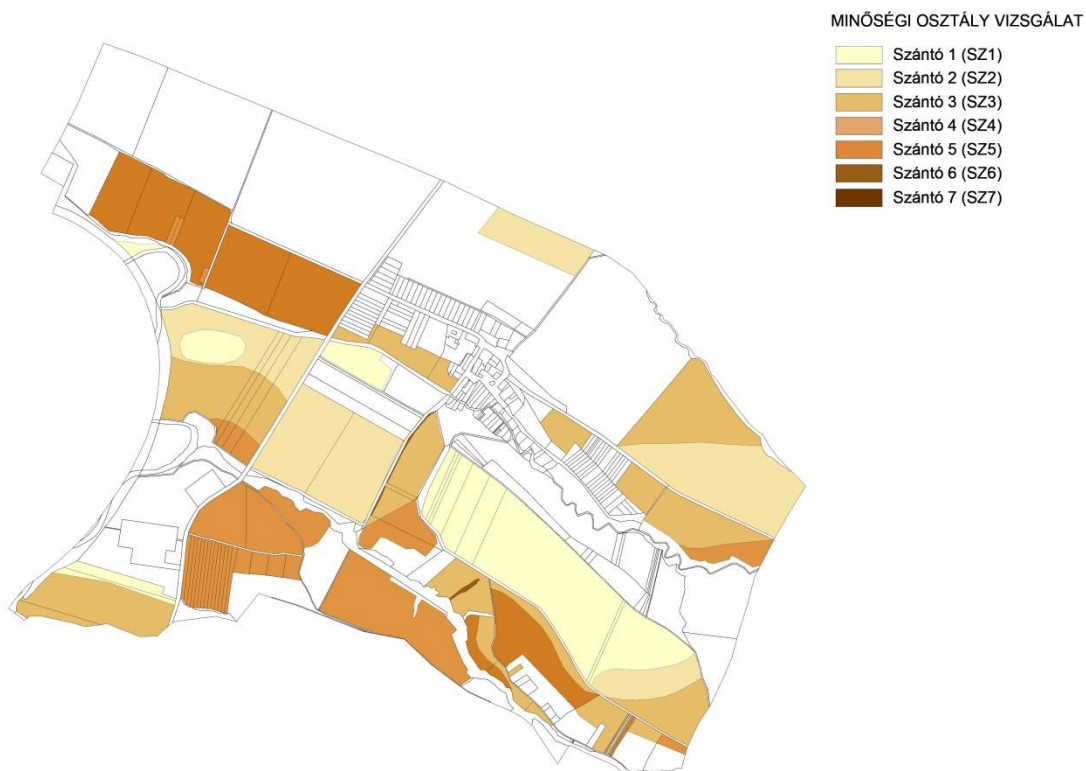
É2. táblázat: Minőségi osztály szántó
 Forrás: Pro Régió Nonprofit Kft.

Szántón belül

■ SZ2 ■ SZ3 ■ SZ4
 ■ SZ5 ■ SZ6 ■ SZ7

A település teljes területének 46%-a szántó művelési ágú. Ezen szántók nagy részét átlagos, vagy átlagosnál rosszabb minőségű szántó területek alkotják (Sz4-Sz7). A szántók 40,7%-a jó minőségű (Sz2-Sz3).

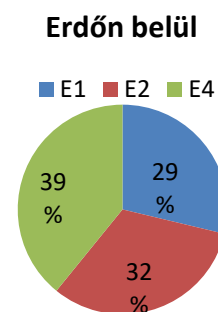

É4. ábra: Szántó minőségi osztály
 Forrás: Pro Régió Nonprofit Kft.

Erdő minőségi osztály

A település teljes területének 35%-a erdő művelési ágú. Ezen erdők nagy részét átlagos, vagy átlagosnál rosszabb minőségű erdőterületek alkotják. Az átlagosnál rosszabb minőségű erdők közé soroltuk az E4 minőségi osztályba tartozó erdőket.

KATEGÓRIA	TERÜLET M ²	TERÜLET HA	TERÜLETI ARÁNYA	
			ERDŐTERÜLETE N BELÜL	TELEPÜLÉS TERÜLETÉN BELÜL
E1	434299,96	43,429996	28,73%	9,92%
E2	485519,85	48,551985	32,12%	11,09%
E4	591616,78	59,161678	39,14%	13,51%
Összesen	1511436,59	151,143659	100,00%	34,53%

É3. táblázat: Minőségi osztály erdő
 Forrás: Pro Régió Nonprofit Kft.

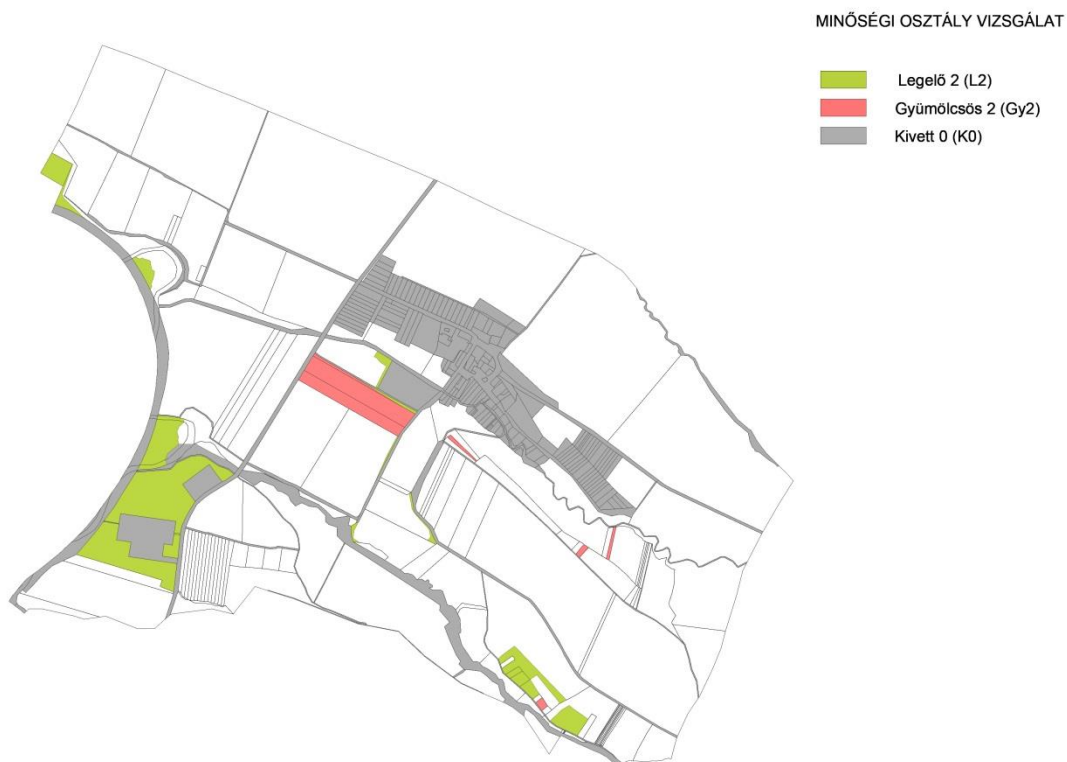
É5. ábra: Erdő minőségi osztály
 Forrás: Pro Régió Nonprofit Kft.

Fásított terület minőségi osztály

KATEGÓRIA	TERÜLET M2	TERÜLET HA	TERÜLETI ARÁNYA	
			FÁSÍTOTT TERÜLETEN BELÜL	TELEPÜLÉS TERÜLETÉN BELÜL
F4	14768,26	1,48	100,00%	0,34%

É4. táblázat: Minőségi osztály fásított terület
 Forrás: Pro Régió Nonprofit Kft.

Gyümölcsös, legelő, kivett minőségi osztályok

É6. ábra: Gyümölcsös, legelő, kivett minőségi osztály
 Forrás: Pro Régió Nonprofit Kft.

Legelő minőségi osztály

KATEGÓRIA	TERÜLET M2	TERÜLET HA	TERÜLETI ARÁNYA	
			LEGELŐN BELÜL	TELEPÜLÉS TERÜLETÉN BELÜL
L2	160826,03	16,082603	100,00%	4,00%

É5. táblázat: Minőségi osztály legelő
 Forrás: Pro régió Nonprofit Kft.

Gyümölcsös minőségi osztály

KATEGÓRIA	TERÜLET M2	TERÜLET HA	TERÜLETI ARÁNYA	
			GYÜMÖLCSÖSÖN BELÜL	TELEPÜLÉS TERÜLETÉN BELÜL
GY2	52842,66	5,284266	100,00%	1,00%

É6. táblázat: Minőségi osztály gyümölcsös
 Forrás: Pro régió Nonprofit Kft.

Kivett minőségi osztály

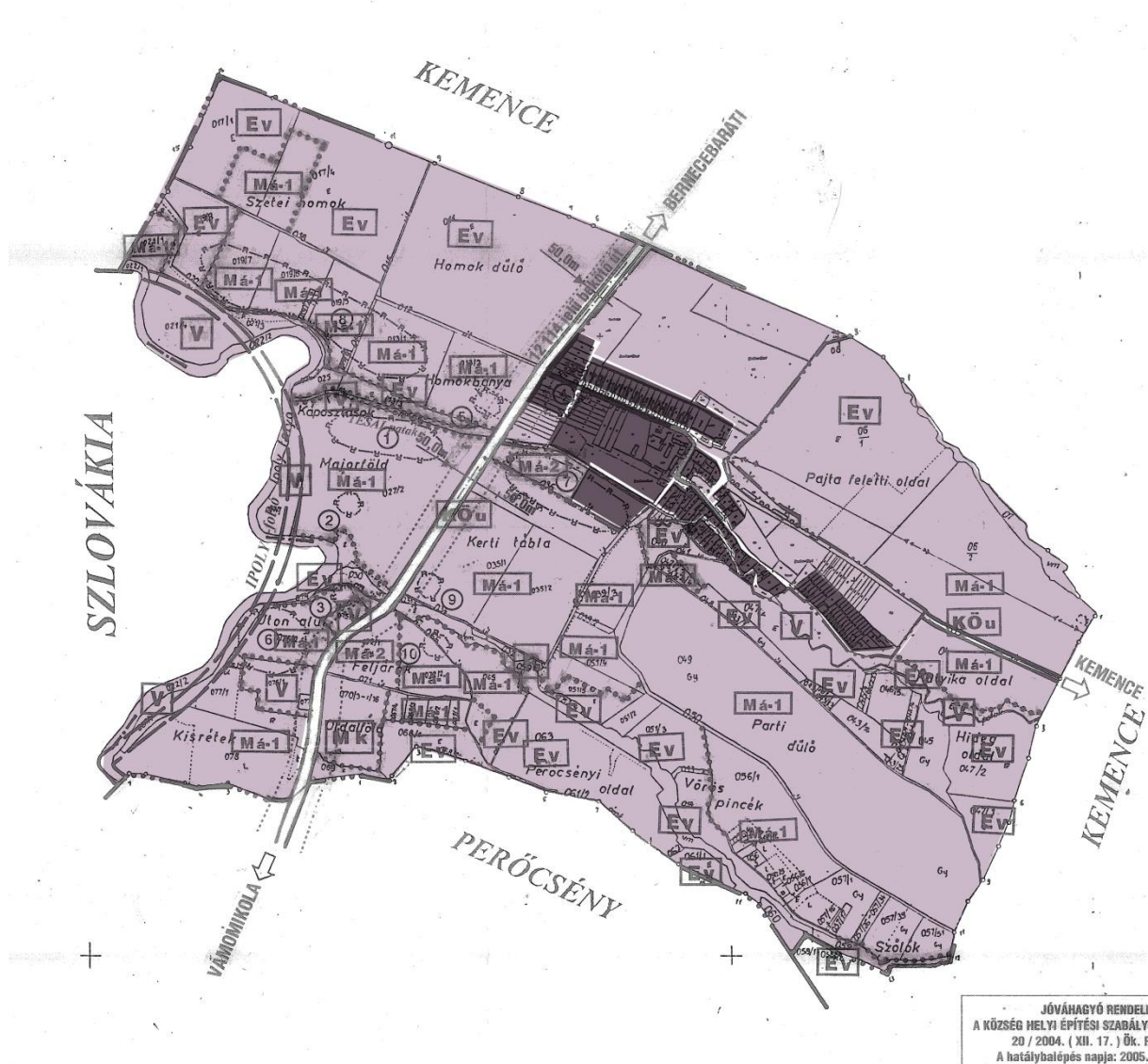
KATEGÓRIA	TERÜLET M2	TERÜLET HA	TERÜLETI ARÁNYA	
			KIVETTEN BELÜL	TELEPÜLÉS TERÜLETÉN BELÜL
KO	623183,29	62,32	100,00%	14,00%

É7. táblázat: Minőségi osztály kivett

Forrás: Pro régió Nonprofit Kft.

13.1./3 Beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek

A térkép a beépítésre szánt (sötétlila) és nem szánt (világos lila) területeket ábrázolja. A település belterületén a beépítésre szánt területek túlsúlya jellemző. Ezen a részen egyedül a közutak, erdőfoltok, mezőgazdasági területek, vízfelületek, különleges területek a beépítésre nem szántak. A külterületen ezzel szemben a beépítésre nem szánt területek túlsúlya jellemző, melyek többnyire az erdő-, mezőgazdasági területeket jelentik, ezeket egészítik ki a vízfelületek.

É7. ábra: Beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek

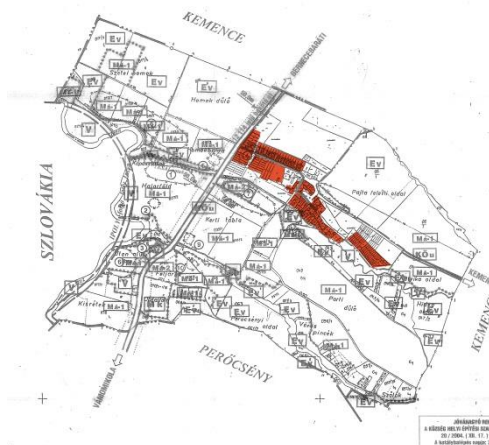
Forrás: Pro Régió Nonprofit Kft.

A településszerkezeti tervlapok Tésa közigazgatási területét az alábbi területfelhasználási kategóriákba sorolja:

Beépítésre szánt területek:

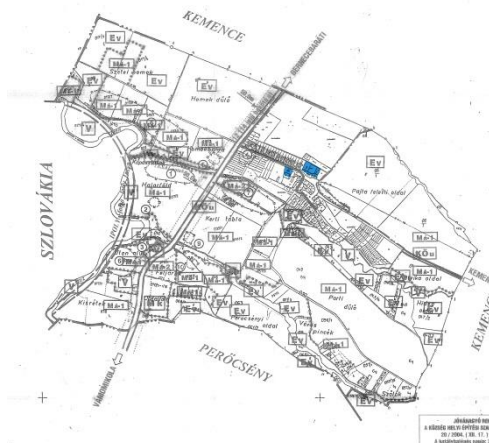
Lakóterületek:

- Kertvárosias lakóterületek
- Falusias lakóterületek

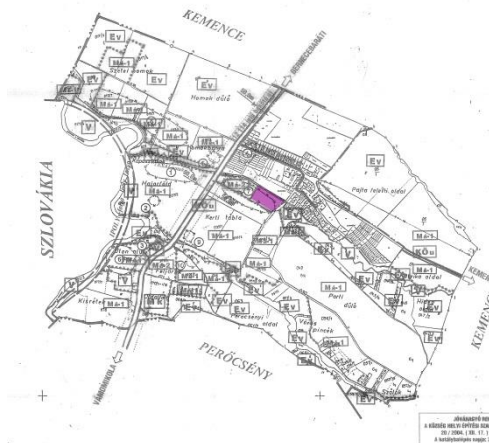
Vegyes területek:

- Településközponti vegyes

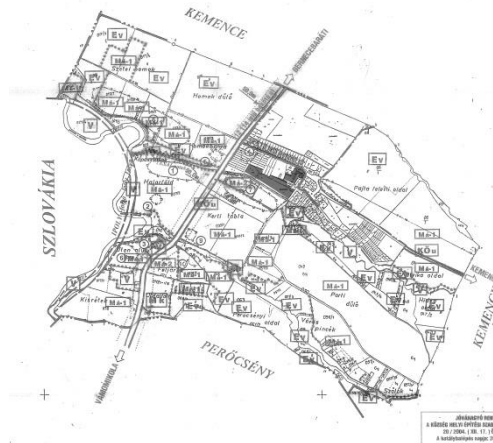
Gazdasági terület:

- Kereskedelmi, szolgáltató gazdasági terület

Különleges területek:

- Temető
- Korlátozottan beépíthető rekreációs terület
- Be nem építhető rekreációs terület

É8-11.ábra: Beépítésre szánt területek

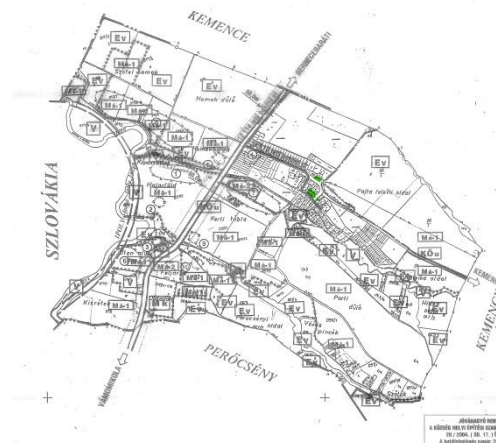
Forrás: Pro Régió Nonprofit Kft.

Beépítésre nem szánt területek:

Közlekedési és közmű elhelyezési, hírközlési területek

Zöldterületek:

- Közparkok területe

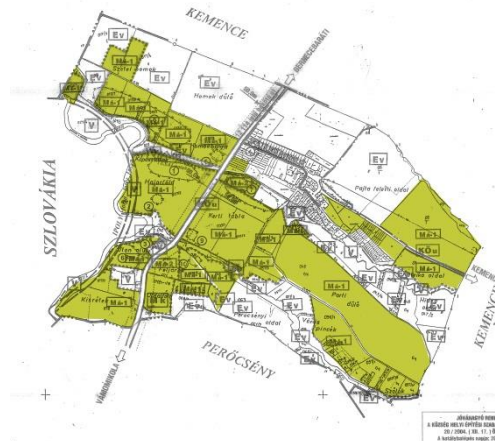
Erdőterületek

- Egészségügyi szociális, turisztikai célú erdőterületek
- Véderdők

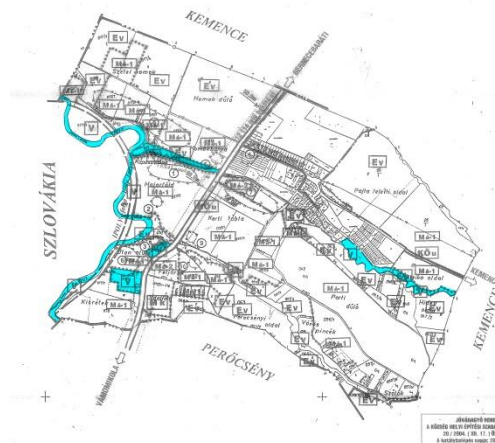
Mezőgazdasági területek:

- Általános mezőgazdasági terület
- Kertes mezőgazdasági terület

Egyéb területek

- Vízgazdálkodási területek

É12-15. ábra: Beépítésre nem szánt területek
Forrás: Pro Régió Nonprofit Kft.

13.1./4 Település intézményei

Tésa nem rendelkezik alapfokú intézményekkel sem. A meglévő háziorvosi rendelő nem működik, a szolgáltatás Vámosmikolán érhető el.

13.1./5 Alulhasznosított barnamezős területek

Barnamezős területeknek nevezzük az olyan felhagyott ipari vagy kereskedelmi-szolgáltató gazdasági területeket, melyek veszélyes hulladékkal, illetve egyéb szennyezéssel terheltek, de újrahasznosításuk a terület rekultiválása után lehetséges. A település területén „klasszikus” barnamezős terület nem található.

13.1./6 Konfliktussal terhelt (szlömösödött, degradálódott) terület

Azon leromló településrészeket nevezzük szlömösödött területeknek, melyek esetében mind az épített környezetében, mind a területen előforduló társadalmi rétegében negatív folyamatok kerülnek előtérbe. A KSH adatszolgáltatása szerint Tésa községnek nincs sem szegregátuma, sem szegregációval veszélyeztetett területe.

13.2. Telekstruktúra vizsgálat

13.2./1 Telekmorfológia és telekméret vizsgálat

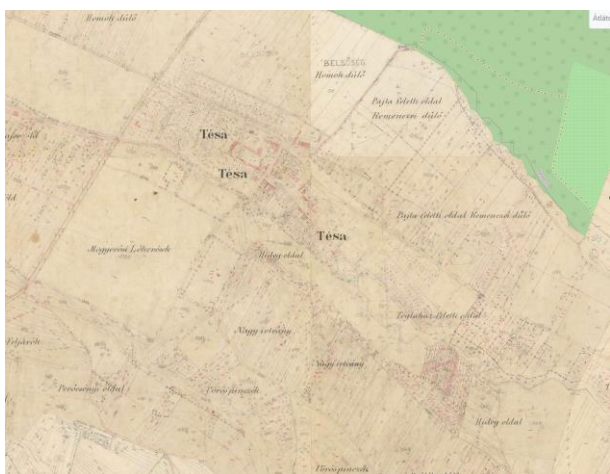
Tésa telekszerkezetének vizsgálatát érdemes a történeti térképek vizsgálatával kezdeni. Az első katonai felmérés térképén látható, hogy a település egy patak mentén alakult ki. Az egyutcás település a patakkaal párhuzamos vonal mentén, egy utca két oldalán fejlődött. A második katonai felmérés térképén már sokkal szabályosabbak az épületek és telekosztás, a település középpontjában egy teresedés is felfedezhető. A telkek, épületek hasonló méretűek.

É16. ábra: Első katonai felmérés (1763-1787)
 Forrás: mapire.eu

É17. ábra: Második katonai felmérés (1806-1869)
 Forrás: mapire.eu

É18. ábra: Kataszteri térkép, 19. század
 Forrás: mapire.eu

A kataszteri térképen már egy sokkal nagyobb kiterjedésű település fedezhető fel. Itt már szabályos, egymással párhuzamos, merőleges kiosztott utcákkal is találkozhatunk, ahogy terjeszkedik a település.

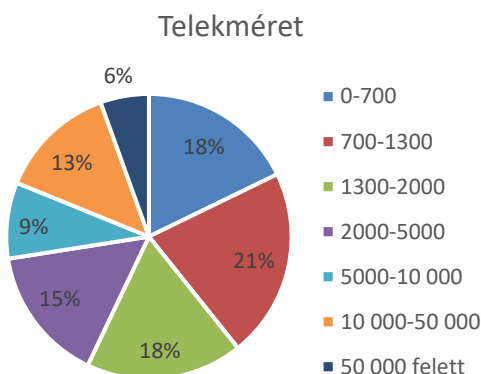
Ezek a részek a hagyományos szövettől mind telekosztásukban, mind telekméretükben, telekhasználatukban eltérnek. Látható, hogy a belterülettől távolodva szőlő, gyümölcsös területek gazdagítják a táji környezetet.

Telekméret vizsgálata

A település területén a 700 m² és 1300 m² közötti telekméretek a leginkább jellemzőbbek. Legkevesebb az 50 000 m² feletti telkekből van, ugyanakkor a telkek területét tekintve ezek a telkek foglalják el a legtöbb helyet a település területén belül. Belterületen a 2000 m² alatti telkek dominálnak.

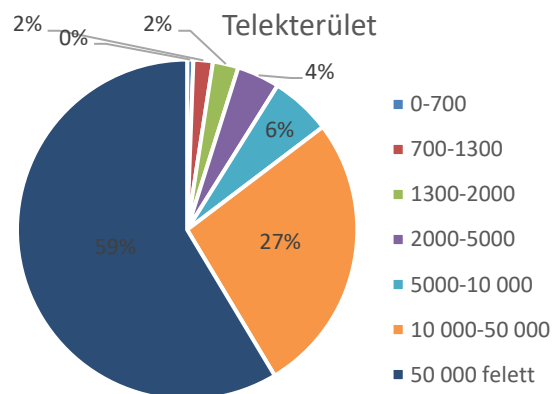
KATEGÓRIA (M2)	DB	%
0-700	68	18
700-1300	82	21
1300-2000	68	18
2000-5000	59	15
5000-10000	33	9
10000-50000	51	13
50000 felett	21	6

É8. táblázat: Telekméret-vizsgálat
 Forrás: Pro Régió Nonprofit Kft

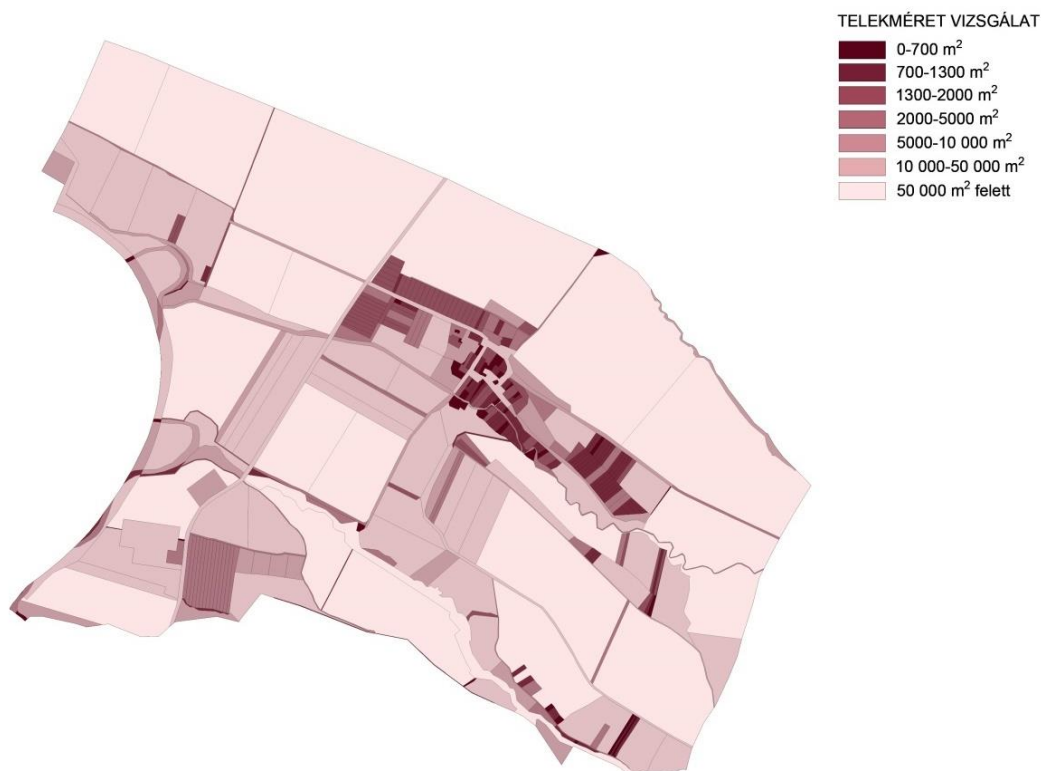

KATEGÓRIA (M2)	TERÜLET (M2)	%
0-700	25723,89	0,005876
700-1300	80916,77	2
1300-2000	106366,6	4
2000-5000	177234,4	6
5000-10000	252496,1	6
10000-50000	1169348,1	27
50000 felett	2565738,5	59

É9. táblázat: Telekterület-vizsgálat
 Forrás: Pro Régió Nonprofit Kft

A településből elfoglalt mennyiségét (területét) vizsgálva látható, hogy a külterületen lévő, 50 000 m² feletti telkek foglalják el a település 59%-át. A telek méretében visszafelé haladva csökkennek ezek az arányok. Tehát hiába van a 700-1300 m²-es telkekből darabszámát tekintve a legtöbb (21%), a település összterületének ezek csak a 2%-át foglalják el.

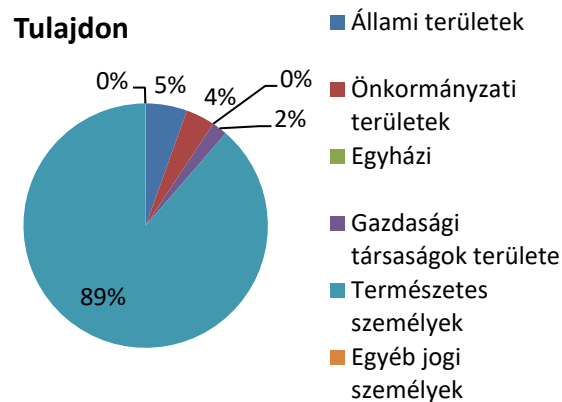

É19. ábra: Telekméterek alakulása
 Forrás: Pro Régió Nonprofit Kft.

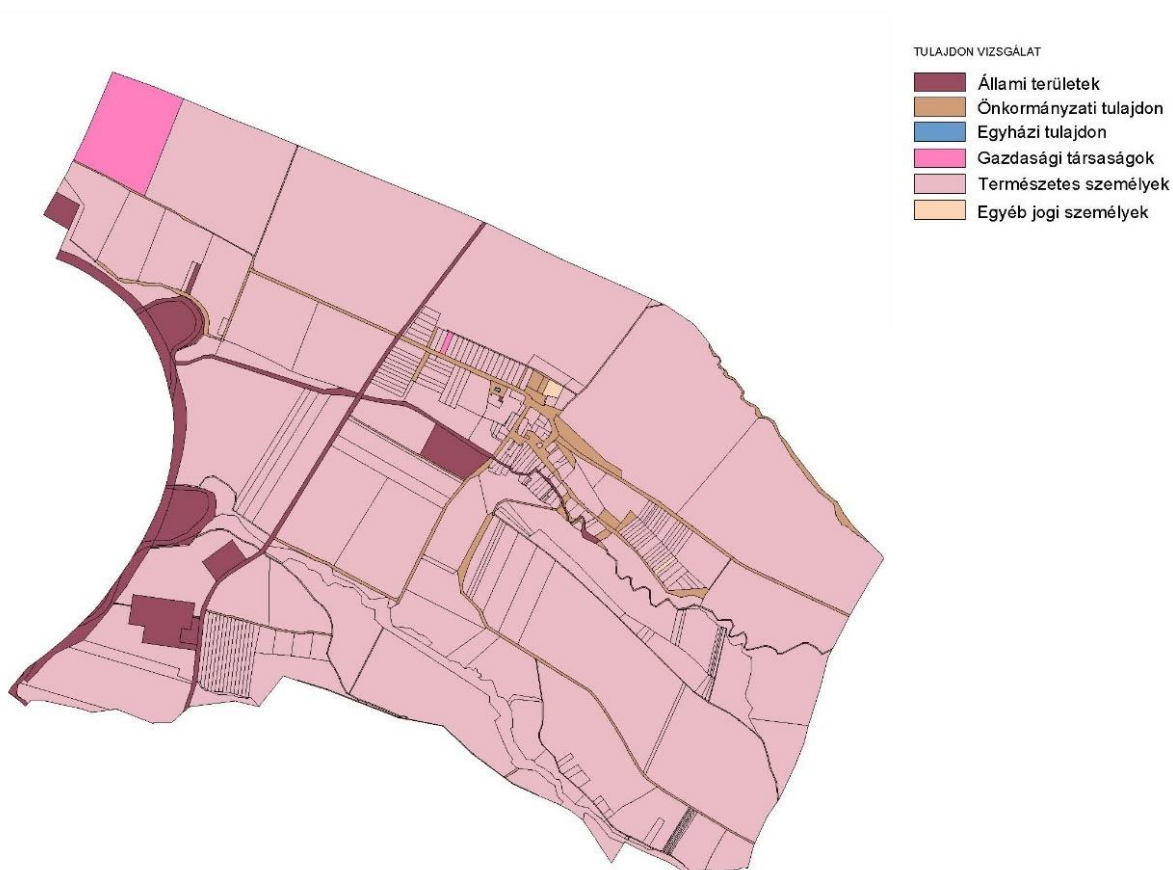
13.3. Tulajdonvizsgálat

A településen a magán területek túlsúlya a jellemző (89%), ezt követik az állami területek (5%), és az önkormányzati területek (4%) majd jelentősen lemaradva következnek a gazdasági területek (2%). Látszik, hogy a telkek darabszámát tekintve is a magántulajdonú területek dominálnak, őket követik az önkormányzati és az állami területek. Az állami tulajdon leginkább a település nyugati felén dominál, a magántulajdonú telkek az egész településre jellemzőek.

KATEGÓRIA	DB	TERÜLETE (M2)	%
Állami területek	32	210142,81	5
Önkormányzati területek	51	167905,15	4
Egyházi	1	180,97	0
Gazdasági társ. területei	2	89281,84	2
Természetes személyek	294	3876608	89
Egyéb jogi személyek	2	3705,58	0,000846443

É10. táblázat: Önkormányzati tulajdon kataszter
 Forrás: Földhivatali adatszolgáltatás

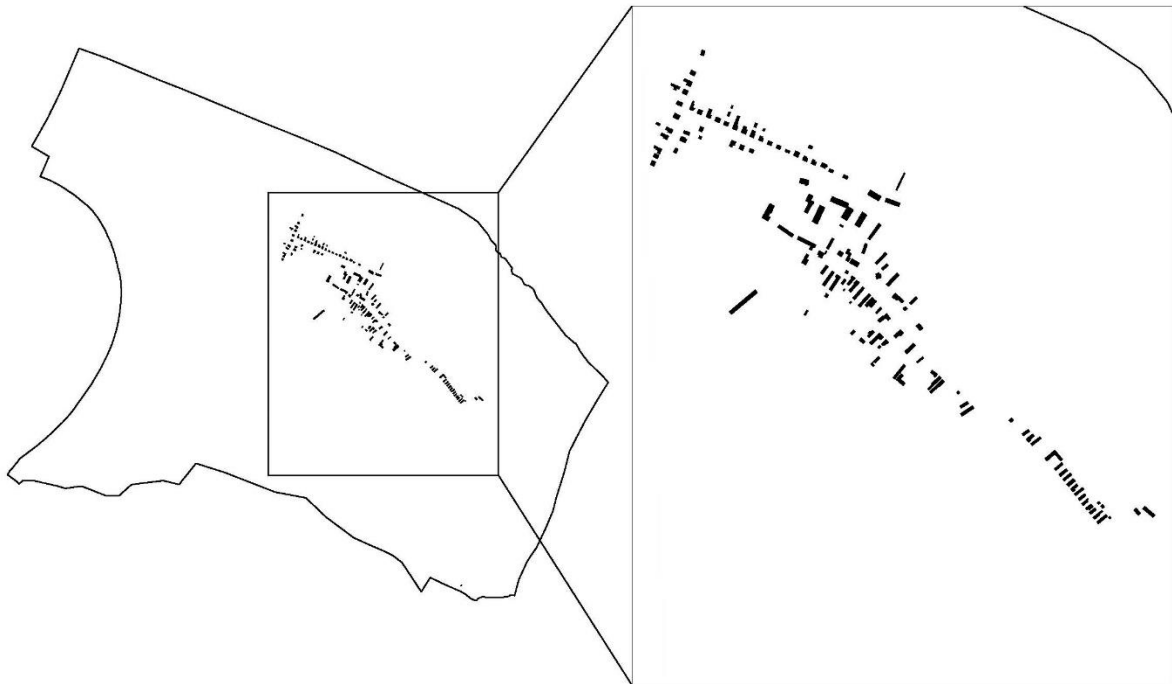
É20. ábra: Tulajdonvizsgálat
Forrás: Pro Régió Nonprofit Kft.

13.4. Az épületállomány és a környezet geodéziai felmérése

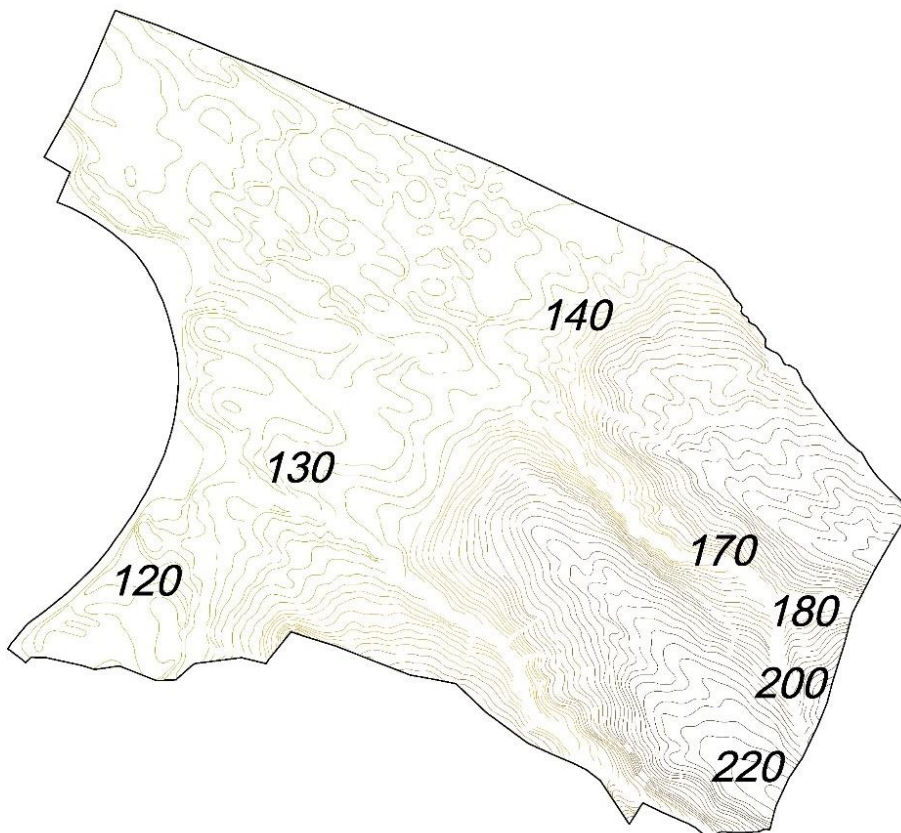
A megalapozó vizsgálat elkészítéséhez az Önkormányzattól kapott hivatalos digitális ingatlan-nyilvántartási alaptérkép került felhasználásra, mely tartalmazza a település jelenlegi épületállományát, valamint a terület szintvonalas rajzát.

„Tésa épületállománya” című ábrán jól látható a település tényleges beépítés. Az épületek jellemzően a belterületen helyezkednek el, jól kiadva az építészeti karakterek szempontjából elkülönülő településrészeket.

A „Település szintvonalai” ábrán látható, hogy Tésa szerkezeti kialakulását a domborzat alakította: a beépített területek az Ipolyhoz közelebb eső, lankásabb területeken találhatóak, a Börzsöny felé, a település déli-délnyugati része magasabban fekszik.

É21. ábra: Tésa épületállománya
Forrás: földhivatali adatszolgáltatás
Szerk.: Pro Régió Nonprofit Kft.

É22. ábra: A település szintvonalai
Forrás: földhivatali adatszolgáltatás
Szerk.: Pro Régió Nonprofit Kft.

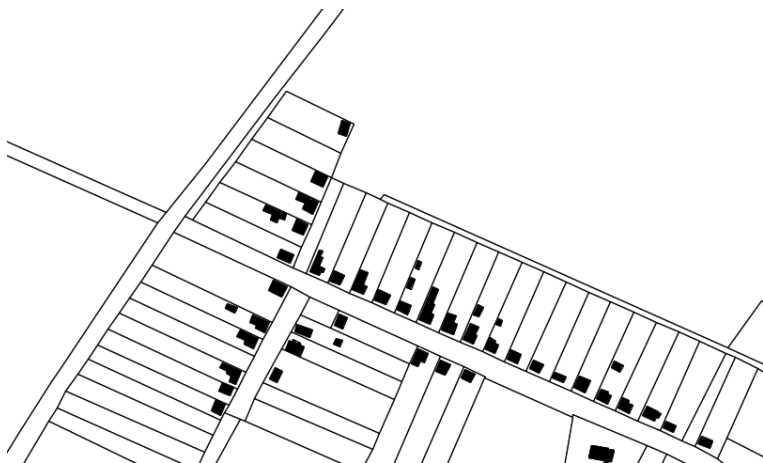
13.4./1 Jellemző beépítési módok

A következő fejezetben jól látható, hogy melyek a település történelmi részei.

A település központja a Kossuth Lajos utca mentén alakult ki, ez a terület, egyben Tésa történelmi településrésze⁵ is. Erre a sűrűn beépített területre, az **oldalhatáron álló** beépítési mód a jellemző. A hosszanti elrendezésű épületek szalagtelkeken, az utcára merőlegesen helyezkednek el.

A településrészen a lakóépületek a jellemzőek.

A település központjától északra található Tésa falusias karakterű területe⁶ (Petőfi utca, Ady Endre utca). Ez a terület egy modernebb, szabályos beépítésű településrész, egymásra merőleges utcákkal és azonos telekméretekkel. Az épületek elhelyezése itt is **oldalhatáron álló módon** történt, itt azonban laza beépítésű, szabályos telepítéssel.

Az épületállományt itt, szinte kizárólag kockaházak alkotják.

A területen szinte csak lakóépületekkel találkozhatunk.

É23-24. ábra: Jellemző beépítési módok
Forrás: földhivatali adatszolgáltatás
Szerk.: Pro Régió Nonprofit Kft.

^{5 6} Forrás: Tésa Településképi Arculati Kézikönyve

13.5. Az építmények vizsgálata

13.5./1 Funkció kapacitás

Tésa belterületén belül található épületeket és építményeket az alábbi funkciók szerint kategorizáltuk:

- lakóépület
- üdülőépület
- intézményi épület
- üzemi épület
- melléképület
- gazdasági épület
- rendezetlen funkciójú épület

A belterület zömét lakóterületek alkotják. Ezeket kiegészítik az intézményi épületek és a gazdasági épületek, az üzemi épületek száma elenyésző. A rendezetlen funkciójú- és gazdasági épületek az egész településen szétszórtnan helyezkednek el. A településen alapellátást biztosító intézmény nem található, ugyanakkor a földhivatali alaptérkép intézményi épületként jelöli a templomot, a volt általános iskola és a Hősök terei kisbolt épületét.

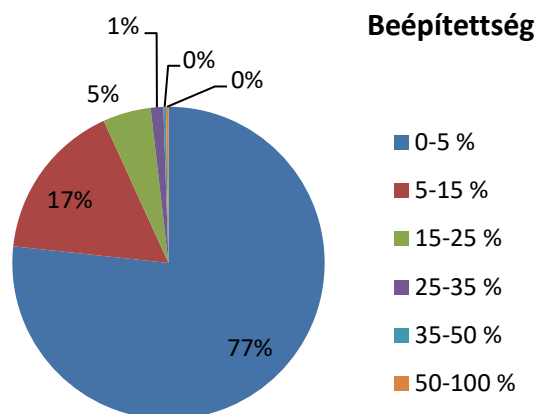
É25. ábra: Funkciók vizsgálata
 Forrás: földhivatali adatszolgáltatás
 Szerk.: Pro Régió Nonprofit Kft.

13.5./2 Beépítési jellemzők

Jellemző beépítési mérték

Tésán általánosan nézve viszonylag alacsony a beépítettség, a legtöbb telek 0-5%-os beépítettség közé esik (77%), majd ezt követik az 5-15%-os beépítettségű telkek (17%). Látható, hogy a település külterületén szinte csak az 5% alatti beépítés a jellemző. A település központi részén, a csomópontoknál azonban sokkal inkább jellemzőek az 5-25%-os beépítettségek.

KATEGÓRIA	DB	%
0-5%	293	77
5-15%	63	17
15-30%	19	5
35-45%	5	1
45-60%	1	0
60-100%	1	0

É11. táblázat: Beépítettség vizsgálata a településen
 Forrás: Földhivatali adatszolgáltatás

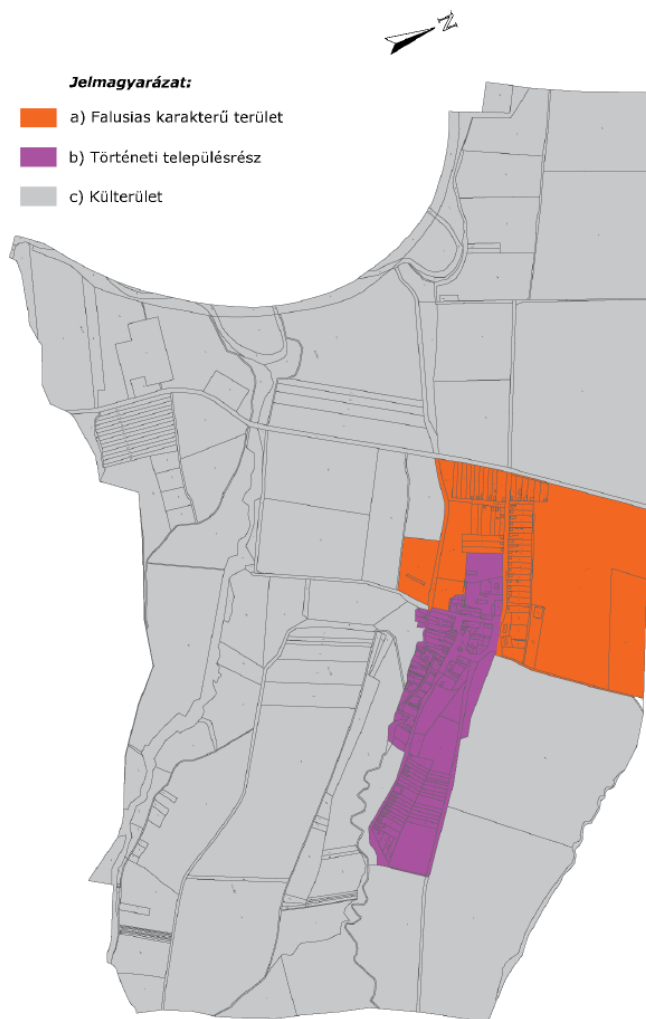
É26. ábra: Beépítettség teljes terület és belterület
 Forrás: Pro Régió Nonprofit Kft.

13.5./3 Magasság, szintszám, tetőidom

Tésán többnyire földszintes, cserépfedéses, magastetős épületek jellemzőek. Főként a történeti településrészekben, több helyen is előfordul az alsó csonkakontyos tetőforma. A népi építészeti elemek közül a kétosztatú, majd háromosztatú lakóházak alakultak ki a településen.

13.5./4 Településkarakter, helyi sajátosságok: utcakép, térarány, jellegzetes épülettípusok

A vizsgálat célja, hogy feltárja a település beépített területeinek azon legjellemzőbb vonásait, amelyek meghatározzák az adott épített környezet arculatát, jellegét, hangulatát. Területi bontásban meghatározhatóak azok a közös jellemzők (karakterjegyek), amelyek egy-egy területen hasonlóak (és esetleg van máshol is belőlük), ezért ezek típusként leírhatóak, térképen körülhatárolhatóak.

Tésán az alábbi három karaktert állapítja meg a Településképi Arculati Kézikönyv: Falusias karakterű terület, Történeti településrész, Külterület.

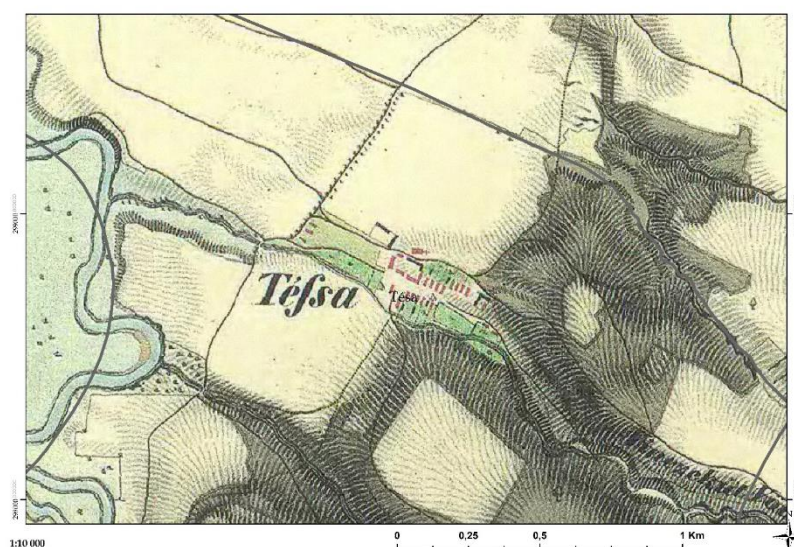
A belterület karakterét két utca, a Kossuth Lajos- és a Petőfi utca határozza meg. A Kossuth utca alkotja a történeti településrészt. A település egyutcás, szalagtelkes településként alakult ki. A történeti településrészen lévő épületek a népi építészet jegyében épültek, tornácosak és az utcára merőlegesen helyezkednek el. Az újabb településrészek tartoznak a Falusias karakterű területbe (Petőfi utca). Itt szinte csak kockaházak jellemzőek, ezek sáttetősek és két főhomlokzatiak, háromosztatú ablakkal.

É27. ábra: Településkarakterek
 Forrás: Tésa Településképi Arculati kézikönyv

13.6. Az épített környezet értékei

13.6./1 Településszerkezet történeti kialakulása, történeti településmag

Tésa nevének első említése 1221-re tehető, amikor a mai formában, Tésa-ként nevezik a települést. A középkori település életéről nincsenek adataink, az biztos, hogy a török hódoltság idején a falu elnéptelenedett és csak a 18. században jelent meg újra a forrásokban. A középkori település minden bizonnyal kisméretű volt, valószínűleg csak néhány család lakhatta, de ennek nyomait nem ismerjük, és azt sem tudjuk pontosan, hol helyezkedett el a legkorábbi falu. Amit ma Tésa néven ismerünk valószínűleg a 18. században jött létre. Ennek korai településszerkezete megismerhető az I. és a II. Katonai felmérés térképeinek segítségével.

Tésa a II. Katonai felmérésen (19. század vége)

A Börzsöny északnyugati szélén, egy völgy síksági kijáratánál, a Tésai-patak mentén jött létre ez az egyutcás település.

A legkorábbi térképi ábrázolásokon (I–II. katonai felmérés) az látszik, hogy a patak északi partján a Börzsöny lejtőin egy utca két oldalán alakult ki a falu belterülete. Szerkezetét tekintve a lehető legegyszerűbb, de mégis elmondható róla, hogy archaikus vonásokat mutat, melyet egyértelműen a morfológiai alakított ki.

A patak északi partján egy kisebb magaslat található, erre építették a Római katolikus templomot és részben a Foglár-kastélyt és annak parkját a kiszolgáló épületekkel együtt.

A falu keleti vége már benyúlik a Börzsöny dombjai közé, ahol a Tésai-patak völgye mentén, de már a domb peremén jött létre a Kossuth utca nyomvonala és az út menti házak rendszere.

Ha történeti folyamatában vizsgáljuk a településszerkezetet azt állapíthatjuk meg, hogy egyértelműen az állandóság jellemzi. A 18. század végén készült I. Katonai felmérésen látható településszerkezet szinte csaknem teljesen megegyezik azzal, amit a pl. az 1941-ben készült Katonai felmérésen láthatunk. Valószínűleg néhány évszázad alatt sem változott oly mértékben népesség száma, hogy emiatt újabb területeket kellett volna bevonni a lakóterületbe, a falu nagysága tehát nem változott.

Összességében megállapítható, hogy Tésa ősi településmagja jól lokalizálható, kialakulásának helyét a vízrajz és a domborzat jelölte ki, miként az archaikus jellegzetességeket mutató utcahálózat is.

13.6./2 Régészeti terület, védett régészeti terület, régészeti érdekű terület

A település régészeti érintettségét a Pest Megyei Kormányhivatal Érdi Járási Hivatal adatszolgáltatása, illetve a jelenleg hatályos, és a korábbi, ma már archivált régészeti lelőhelyeket is tartalmazó IVO (Lechner Lajos Tudásközpont Kht) adatbázis alapján állítottuk össze.

Tésa közigazgatási területén 10 darab nyilvántartott régészeti lelőhelyet ismerünk, és ezen kívül 1 olyan lelőhelyről van tudomásunk ismert, amely a szomszédos Perőcsény területén van nyilvántartva, de területe átnyúlik a település közigazgatási határán belülrre is.

Tésa viszonylag magas lelőhely számát elsősorban annak köszönheti, hogy a 80-as években megkezdődtek a szobi és a váci járás régészeti topográfiai munkái, melynek során a két járásban található minden településnek elkészült a régészeti felmérése. Ehhez a régészek elvégezték a teljes közigazgatási határban az ún. régészeti terepbejárást, és felgyűjtötték a korábbról ismert lelőhelyeket is.

A nagy volumenű munka 1993-ban jelent meg (Magyarország Régészeti Topográfiája 9. kötet. A szobi és a váci járás Szerk.: Torma István. Budapest 1993). Régészeti feltárás még soha nem folyt a falu közigazgatási területén.

Ez a lelőhely mennyiség megfelel annak az adottságának, hogy a község területének nagy részét dombosság és erdők fedik le, ahol a leletek és lelőhelyek előkerülésének esélyei alacsonyabbak, mint pl. a síksági részeken, ahol rendszeres a föld művelése. A szántóföldeken ugyanis a folyamatos szántás következtében a leletek könnyebben a felszínre kerülnek, ami egy-egy régészeti terepbejárást során a lelőhelyek nyomait jelezhetik a szakértő szemek számára. Az erdőben ilyen nem történik, ezért még ha van is az erdő alatt régészeti lelőhely, annak ilyen módon való felfedezése nem lehetséges.

Szintén a leletek előkerülését negatívan befolyásoló tényező az is, hogy a község közigazgatási határában az elmúlt 150 évben nagyon kevés földmunkával járó infrastrukturális fejlesztés történt, amelynek következtében az addig nem ismert lelőhelyeket fel lehetne fedezni.

A település környezetének morfológiai jellegzetességei is döntő módon befolyásolták a régészeti korokban a megtelepedés lehetséges helyszíneit.

A lelőhelyek jórészt a település közvetlen környezetében található, a síksági részeken, mezőgazdasági művelésű területeken, és azon belül is főleg az erek és az Ipoly partján.

A nyilvántartott régészeti lelőhelyeket a legfrissebb közhiteles lelőhely nyilvántartás alapján mutatjuk be.

A régészeti lelőhelyek általános védelem alatt állnak. A hatályos kulturális örökségvédelmi törvény (2001. LXIV. törvény) ugyanis kimondja, hogy

„3. § A kulturális örökség védelme érdekében a köz- és magáncélú fejlesztéseket – így különösen a terület- és településfejlesztés, terület- és településrendezés, környezet, természet- és tájvédelem és az ezzel kapcsolatos beruházások tervezését – e védelemmel összhangban kell végezni.”

Ezek mellett azt is hangsúlyozza, hogy

„A kulturális örökség védelme közérdek, megvalósítása közreműködési jogosultságot és együttműködési kötelezettséget jelent az állami és önkormányzati szervek, a nemzetiségi szervezetek, az egyházi jogi személyek, a civil és gazdálkodó szervezetek, valamint az állampolgárok számára.”

A törvény értelmében ugyanis a

„8. § (1)A Magyarország határain belül a föld felszínén, a földben, a vizek medrében vagy máshol rejlő vagy onnan előkerülő régészeti lelet állami tulajdon, és e törvény erejénél fogva védelem alatt áll.”

Ezen nagyon fontos elvek kiemelése után a törvény arról is rendelkezik, hogy

„19. §54 (1) A földmunkával járó beavatkozásokkal, fejlesztésekkel, beruházásokkal, beleértve az ásványi vagyon kitermelését is (a továbbiakban együtt: beruházások), a nyilvántartott régészeti lelőhelyeket jogszabályban meghatározott esetekben és módon el kell kerülni.”

Nagyon fontos, hogy

„A régészeti feltárások költségeit annak kell fedeznie, akinek érdekében az elvégzendő földmunka vagy a nyilvántartott régészeti lelőhely bolygatása szükségessé vált.”

Általánosságban elmondható, hogy a lelőhelyek többsége csak általános veszélynek van kitéve, hiszen a nagyüzemi szántóföldi gazdálkodás, vagy az erdőgazdálkodás (elsősorban a telepítés) tevékenységei már elérhetik a régészeti korú leletek, vagy lelőhelyek mélységét és ezzel veszélyeztetik azok épségét. Ezek azonban nem olyan tevékenységek, amelyek a jogszabályokban, mint lelőhelyek épségét veszélyeztető munkákként szerepelnének. Emiatt a szántóföldi művelés korlátozás nélkül folytatható a lelőhelyek felszínén is.

A mezőgazdasági műveléshez kapcsolódó beruházások (pl. földbe telepített öntözőrendszer kiépítése), az infrastruktúra fejlesztése, vagy bármilyen ipari tevékenység kezdése ugyancsak érintheti a lelőhelyek területét, ezért az örökségvédelmi szempontokat ezen eljárások esetében is nagy figyelemmel kell kísérni.

A régészeti lelőhelyek jogszabályban biztosított védelme, a hozzá kapcsolódó engedélyeztetési eljárások és örökségvédelmi folyamatok kellő biztosítékot jelentenek arra, hogy a lelőhelyek épsége megmaradhat.

Minden térségi lelőhely általános védelem alatt áll, kiemelt, vagy védett régészeti lelőhely nincs a település közigazgatási területén belül. A közhiteles lelőhely nyilvántartásban régészeti érdekű terület nem szerepel Térség területéről.

É28. ábra: Régészet és műemlékvédelem
Szerk: Pro Régió Nonprofit Kft.

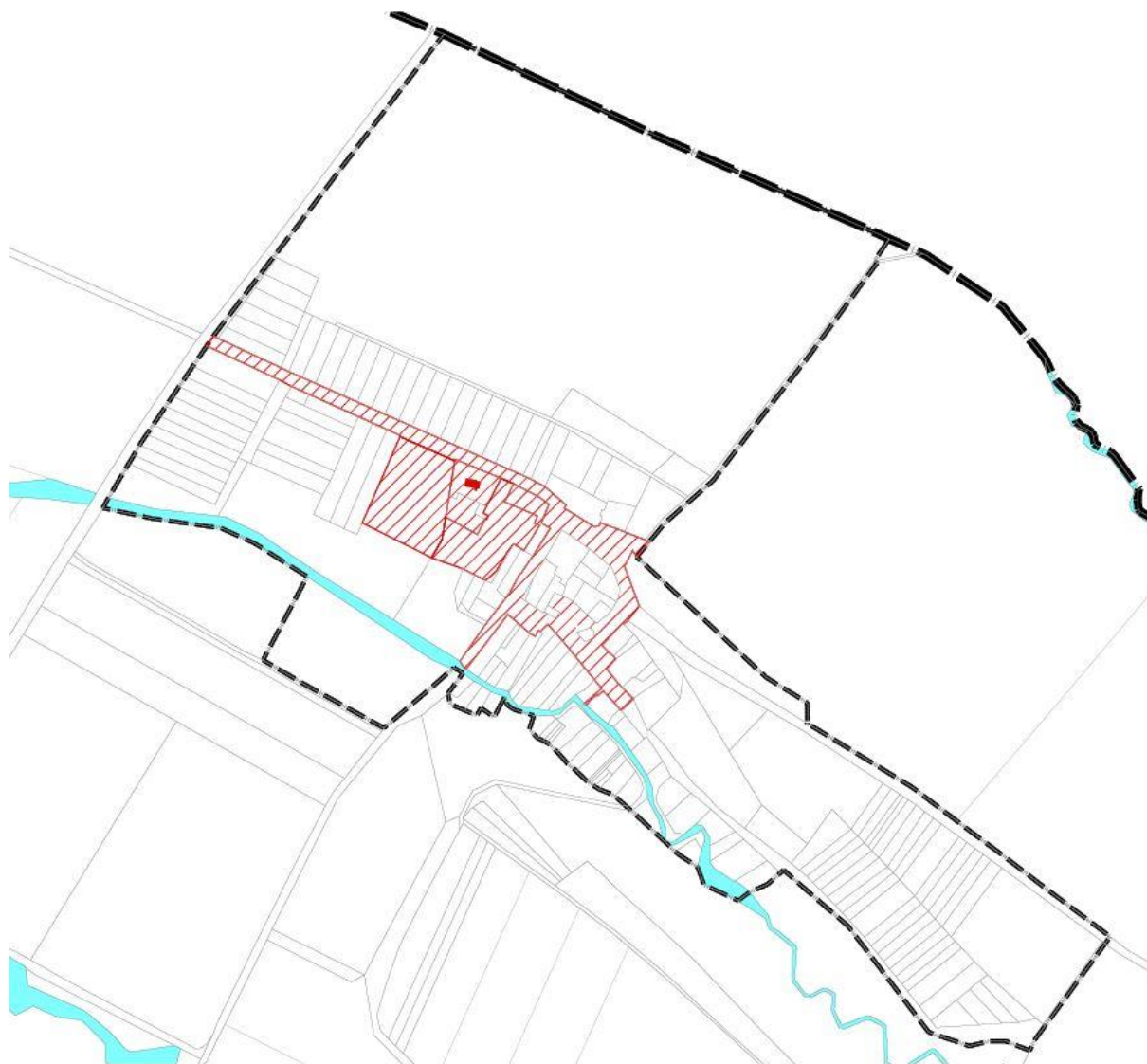
	közigazgatási határ
	belterülethatár
	telekhatár
	belterület
	régészeti lelőhely
	műemlék
	műemléki környezet

ID	LELŐHELY SZÁMA	A LELŐHELY NEVE	HRSZ	JELLEG
11114	23	Tuláti-rétek	078/2, 0161/17, 0161/18, 0161/19, 0161/20, 0161/21, 0161/16, 0161/2, 0161/26, 0161/9	Telepnyom: keleti Hallstatt-kultúra Telepnyom: népvándorlás kor Telepnyom: Árpád-kor
11843	1	Majori-dűlő	027/2	Telepnyom: kelta Telepnyom: népvándorlás kor Település, középkor Telepnyom: újkőkor-középső neolitikum Telepnyom: bronzkor-késő bronzkor
11844	2	Majori-dűlő	027/2	Telepnyom: kelta Telepnyom: honfoglalás kor Telepnyom: Árpád-kor
11845	3	Úton aluli földek	075/1, 075/2	Telepnyom: badeni kultúra Telepnyom: Árpád-kor
11846	4	Ady Endre utca	133/1, 13, 12, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 5, 169	Sír, ismeretlen kor
11847	5	Homokbánya	013/2	Sír, ismeretlen kor
11848	6	Úton aluli földek	078/5, 073, 075/2, 076/1, 022/11, 076/2	Telepnyom: római kor Telepnyom: honfoglalás kor Telepnyom: Árpád-kor Sír, ismeretlen kor Telepnyom: badeni kultúra-bolerázi csoport Telepnyom: vaskor-kora vaskor Telepnyom: kelta
11849	7	Parti-dűlő	31, 037, 036, 035/3, 038, 039/3	Telepnyom: újkőkor-középső neolitikum Telepnyom: lengyeli kultúra Telepnyom: badeni kultúra
11850	8	Káposztások	013/1, 014, 019/5, 019/6, 019/3, 019/2, 019/4, 019/7, 019/8	Telepnyom: őskor Telepnyom: vaskor-kora vaskor Telepnyom: Árpád-kor Telepnyom: újkőkor-középső neolitikum
11851	9	Parti-dűlő	035/1	Telepnyom: őskor
11852	10	Följáró	065, 066, 072/2	Telepnyom: őskor

É12. táblázat: Részletes lelőhelyek a településen
Forrás: Földhivatali adatszolgáltatás

13.6./3 Műemlék, műemlék együttes, műemléki terület: történeti táj, műemléki jelentőségű terület, műemléki környezet

É29. ábra: Műemlék és műemléki környezet
Szerk: Pro Régió Nonprofit Kft.

	közigazgatási határ		műemlék
	belterülethatár		műemléki környezet
	telekhatár		
	belterület		

Tésa közigazgatási területén 1 nyilvántartott műemléket ismerünk.

TÖRZSSZÁM	AZONOSÍTÓ	CÍM	NÉV	HELYRAJZI SZÁM
7383	7454	Petőfi utca 5.	Római katolikus templom	25

Tésa közigazgatási területén 1 nyilvántartott műemléki környezetet ismerünk.

TÖRZSSZÁM	AZONOSÍTÓ	CÍM	NÉV	HELYRAJZI SZÁM
7383	29642	Petőfi utca 5.	Római katolikus templom ex-lege műemléki környezete	26/12, 26/9, 26/11, 27/1, 154, 153, 24, 26/13, 133/1

13.6./4 Helyi értékvédelem

Tésa területén nem ismerünk olyan építészeti emléket, amely a helyi értékvédelmet megkapta volna.

13.6./5 Nemzeti emlékhely

Tésa területén nem található nemzeti emlékhely.

14. KÖZLEKEDÉSI VIZSGÁLAT

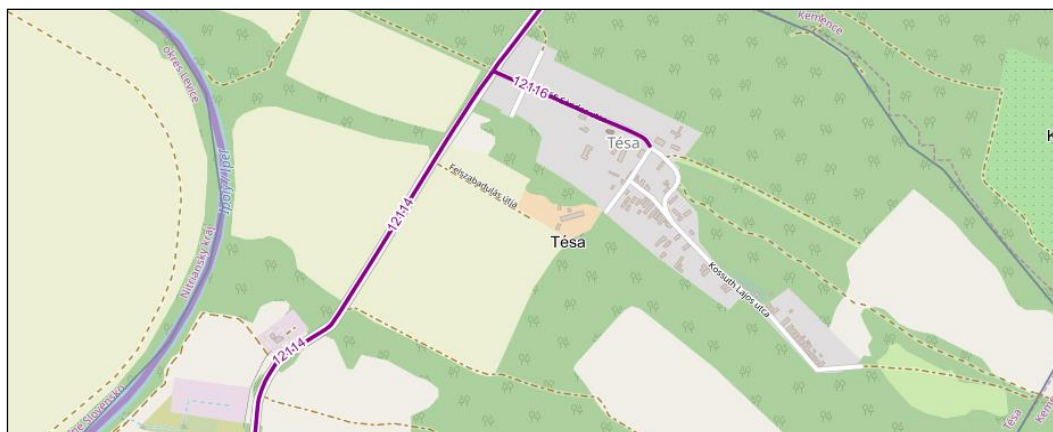
A hatályos településrendezési terv elkészülte óta Tésa közlekedési helyzetében lényeges, szerkezeti szintű változások nem történtek

14.1. Hálózati kapcsolatok

A főúthálózati kapcsolatokat a közigazgatási területen áthaladó 12114j. Vámosmikola-Bernecebarát bekötőút biztosítja, ami Tésától északra és délre is a 1201j. Szob-Hont összekötőúthoz kapcsolódik. A bekötőút alig valamivel Vámosmikola közigazgatási határa előtt ágazik ki az összekötőútból, azután Tésát elhagyva Bernecebarátban visszatér abba. A bekötőút fontos hálózati szerepe, hogy rajta keresztül át lehet jutni a szlovák oldalra, Ipolyviskre (Viskovce nad Iplom). A 12114j. bekötőút Tésa belterületének a szélén halad, róla egy másik bekötőút, a 12116j. Tésa bekötőút vezet be a belterületre.

A közigazgatási határon belüli országos utak burkolata jellemzően keskeny, gyenge minőségű. A forgalom alacsony, a 12114j. bekötőúton is csak 1%-os a kapacitáskihasználtság.

14.2. Közúthálózat

K1. ábra: Részlet a KIRA útnyilvántartási térképből

A község belterületi utcahálózatának legfontosabb eleme a 12116j. Tésa bekötőút (Petőfi Sándor u.). Ezt folytatja, illetve hozzá kapcsolódik a település többi, alig néhány, helyi utcája. Az utcák viszonylag széles, elfogadható állapotú utcák. Általában (keskeny) járda is van, legalább egy oldalon.

14.3. Közösségi közlekedés

14.3./1 Közúti közösségi közlekedés

A közúti tömegközlekedést az országos utakon közlekedő helyközi autóbuszok biztosítják. Tésát egy viszonylat érinti, ami munkanapokon csupán napi két járatpárral Tésa és Vámosmikola között jár. Hétvégén egyáltalán nincsen tömegközlekedés, így ez a kis község tömegközlekedési szempontból az egyik legelzártabb település. A községben összesen három megálló van, kettő közülük a belterületen.

14.3./2 Kötőpályás közösségi közlekedés

Tésát köztöppályás közlekedés közvetlenül nem érinti. A legközelebbi vasútvonal Szobnál van, de Tésát a 12114j. Bekötőút a szlovák oldali vasúttal is összeköti.

K2. ábra: Kötőtpályás közösségi közlekedés

14.4. Kerékpáros és gyalogos közlekedés

Tésán a gyalogos és kerékpáros közlekedésnek nincsenek jelentősebb önálló létesítményei. A Tésát érintő mindkét bekötőút ajánlott kerékpáros útvonal.

14.5. Parkolás

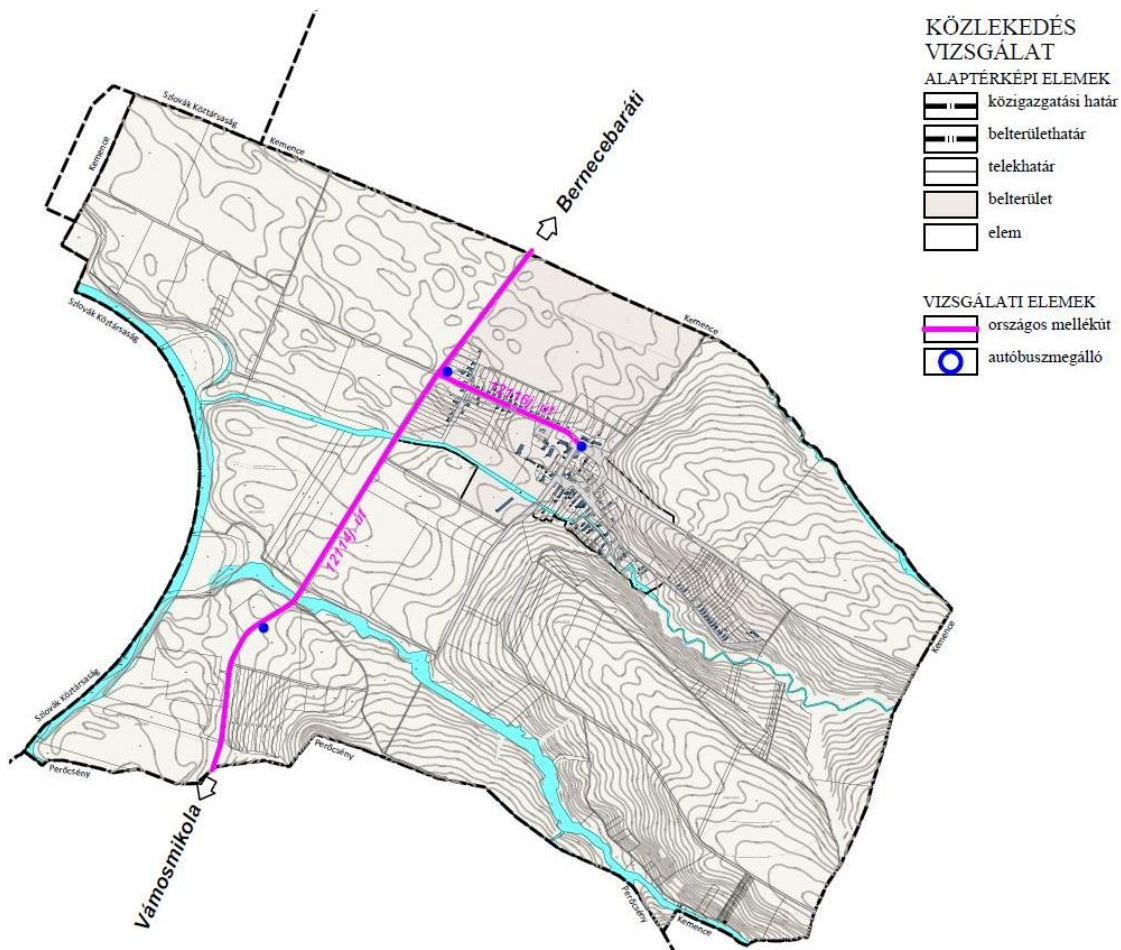
A parkolás, gépkocsi tárolás nem jelent gondot. Jelentősebb közterületi parkoló nincs.

14.6. Magasabb rendű tervek, hatályos terv elhatározásai

A magasabb rendű tervek közül a MOTrT Tésát érintő javaslata a 12114j. út mentén vezetett országos kerékpárútvonal.

Pest Megye Területrendezési Terve a mellékúthálózattal kapcsolatban a Pest megye és Szlovákia közötti Ipoly-híd helyreállítási program keretében három helyen folyó előkészítés között említi a Tésa-Ipolyvisk mellékúti kapcsolatot is, vagyis a határátkelő fejlesztése várható.

A hatályos településrendezési eszközökben szerkezeti jellegű közlekedés-fejlesztési javaslat nem szerepel.

K3. ábra: Közlekedés vizsgálá

15. KÖZMŰVESÍTÉS

15.1. Vízi közművek

15.1./1 Vízgazdálkodás és vízellátás

A település ivóvízellátása önkormányzati tulajdonban és a DMRV Zrt. üzemeltetésében lévő elosztóhálózatról van megoldva. A kemencei vízmedence látja el DN 250-es vezetéken a települést, melyen belül DN 100-as műanyag csővezetékeken jut a víz a fogyasztókig. A településen föld feletti tűzcsapok vannak, minden egyes ágvezeték tűzcsapban végződik.

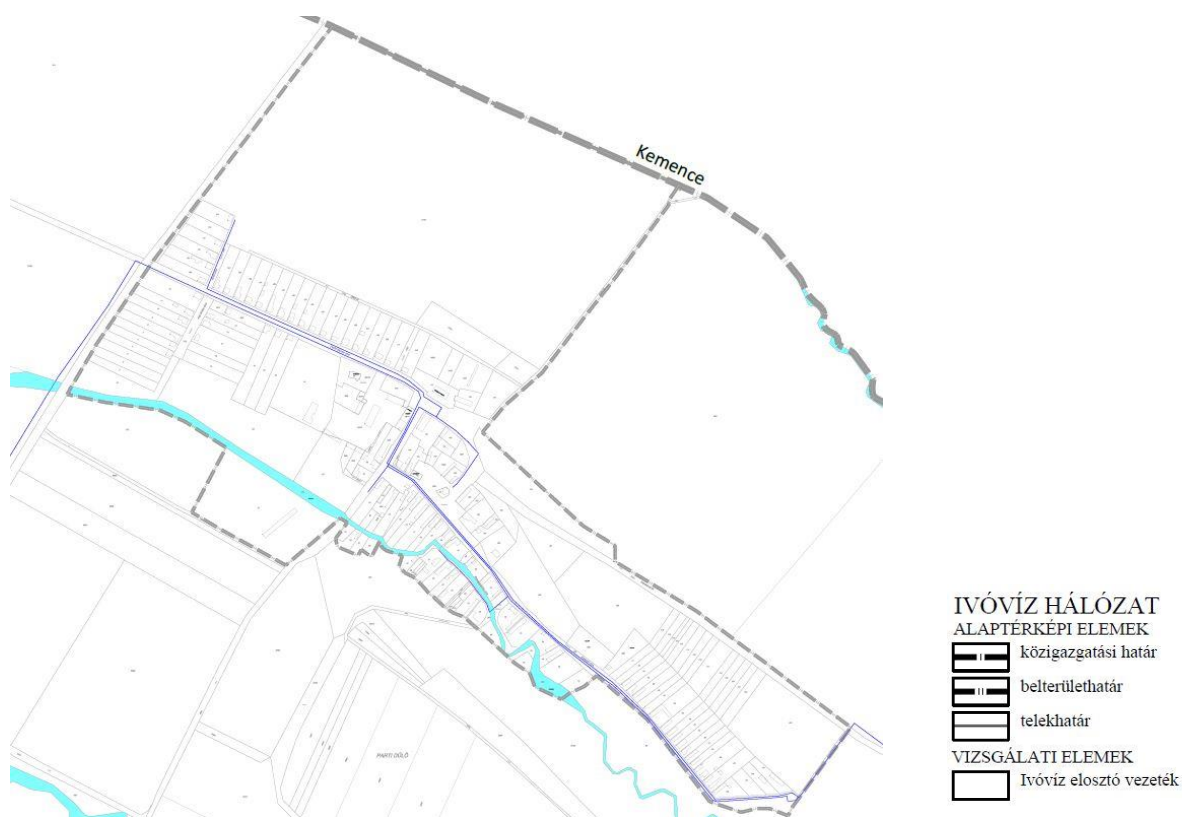
15.1./2 Szennyvízelvezetés

A település csatornázása nem megoldott. Nulla százalék a település szennyvíz csatornázottsága. Közműpótló berendezésekkel, zárt szennyvíz tárolással van megoldva a szennyvíz kezelés. A szennyvíz elszikkasztása tilos. A zárt szennyvíztárolókból szippantással történik a szennyvizek eltávolítása.

15.1./3 Csapadékvíz elvezetés, felszíni vízrendezés

Az utca hálózathoz igazodó nyílt árkos csapadékvíz elvezetés van a településen. A települést a Börzsöny nyugati oldalának vízgyűjtő területének csapadékvizeit levezető vízfolyások hálózzák be, melyek befogadja az Ipoly folyó. A településen átfolyik a Téσαι-patak, mely a települést elhagyva torkollik az Ipolyba. A vízfolyások, vízfelületek karbantartása, fenntartása számára a magasabb rendű rendelet szerint kell területet biztosítani, jelen esetben 3 méter szélességben a vízfolyás jobb

és bal partja mentén. Ipoly mentén 6 méteres fenntartási sáv biztosítandó. Az Ipoly vízjárása szélsőségek értékek között ingadozik.

KÖZ1. ábra: Ivóvíz hálózat

Forrás: Közműhely Mérnöki Szolgáltató Kft.

15.2. Energiaközművek

15.2./1 Energiagazdálkodás és energiaellátás

Az ELMŰ Hálózati Kft. tulajdonában és üzemeltetésében van a kis- és középvezetési elektromos hálózat. A nagyfeszültségű elektromos vezeték Kemence település irányából érkezik és egy oszlop transzformátoron kerül átalakításra. A kisfeszültségű hálózat a Hősök terén álló trafóból szabadvezetékeken juttatja a fogyasztókig. A kisfeszültségű szabadvezetékek tartóoszlopain megy a közvilágítás vezetéke is, mely az Ady Endre utca, Sport utca, Petőfi Sándor utca és a Hősök terén oszlopkarokon világítja meg az utcákat.

KÖZ2. ábra: Elektromos hálózat
Forrás: Közműhely Mérnöki Szolgáltató Kft.

JELMAGYARÁZAT

ALAPTÉRKÉPI ELEMEK

- közigazgatási határ
- belterülethatár
- telekhatár

VIZSGÁLATI ELEMEK

- Középfeszültségű elektromos szab. vez.
- Kisfeszültségű elektromos szab. vez.
- Oszlop transzformátor
- Oszlopkaros lámpatest

KÖZ3. ábra: Energiaellátás
 Forrás: Közműhely Mérnöki Szolgáltató Kft.

JELMAGYARÁZAT

ALAPTÉRKÉPI ELEMÉK

 közigazgatási határ

 belterülethatár

 telekhatár

VIZSGÁLATI ELEMÉK

 Kisnyomású gázelosztó vezeték

15.3. Elektronikus hírközlés

15.3./1 Vezetékes hírközlési létesítmények

Tésa község az Invitel Távközlési Zrt. ellátási területéhez tartozik. A vezetékes telefonellátottság a településen biztosított, a település a 27-es körzetszámmal csatlakozik az országos és nemzetközi távhívó hálózathoz.

Az Invitel alépítményben elhelyezett regionális szerepű optikai hálózatának Kemence területén érhető el, Tésa ellátására oszlopsoron elhelyezett fémvezetős hálózat létesült, amely a belterületre a Kemencei úton alépítményben elhelyezve érkezik.

A településen az előfizetőket kiszolgáló fémvezetős helyi (elosztó) hálózat egyaránt létesült alépítményként és léggábeles kivitelben.

A településen a Magyar Telekom vezetékes távközlési hálózata is elérhető. Optikai szál hálózata Kemence felől érkezik a települési általános iskolához, oszlopsoron vezetve. Az előfizetőket kiszolgáló koax helyi (elosztó) hálózat léggábeleként létesült a településen. A településen kábel TV szolgáltatással lefedett, szélessávú vezetékes internetkapcsolat szolgáltatás 1000/25 Mbps elérhető.

KÖZ4. ábra: Nyilvános telefon (Invitel), Tésa park
Forrás: Közműhely Mérnöki Szolgáltató Kft.

A KSH 2017. évre vonatkozó adatai alapján a településen a bekapcsolt fővonalak száma 41 db, ebből 37 db egyéni fővonal. A település egy nyilvános fővonallal rendelkezik, valamint 2 üzleti fővonal szerepel a nyilvántartásban.

A kábeltelevíziós hálózatba bekapcsolt lakások száma 20 db. Az internet-előfizetések száma 37 db, melyből 9 db xDSL hálózaton, míg 28 db kábeltelevízió-hálózaton keresztül valósult meg 2017-ben.

15.3./2 Vezeték nélküli hírközlés

A település területe mobil távközlési ellátás szempontjából hiányosan lefedett.

A Vodafone tájékoztatása szerint a településen nincs üzemelő állomásuk. Új létesítése sem tervezett jelenleg. A társaság hálózatán nyújtott szolgáltatásokat 2G technológiával biztosítja.

A Telenor hálózata szintén jelen van a településen, szolgáltatásait 2G, 4G, Hipernet technológiával nyújtja. A lefedettség hiányos.

A Magyar Telekom Nyrt. hálózatának lefedettsége a Társaság lefedettségi térképe alapján hiányos.

Tésa közigazgatási területét az adatszolgáltatások alapján nem érinti mikrohullámú összeköttetés.

KÖZ5. ábra: Távközlési hálózat
 Forrás: Közműhely Mérnöki Szolgáltató Kft.

JELMAGYARÁZAT

ALAPTÉRKÉPI ELEMEK

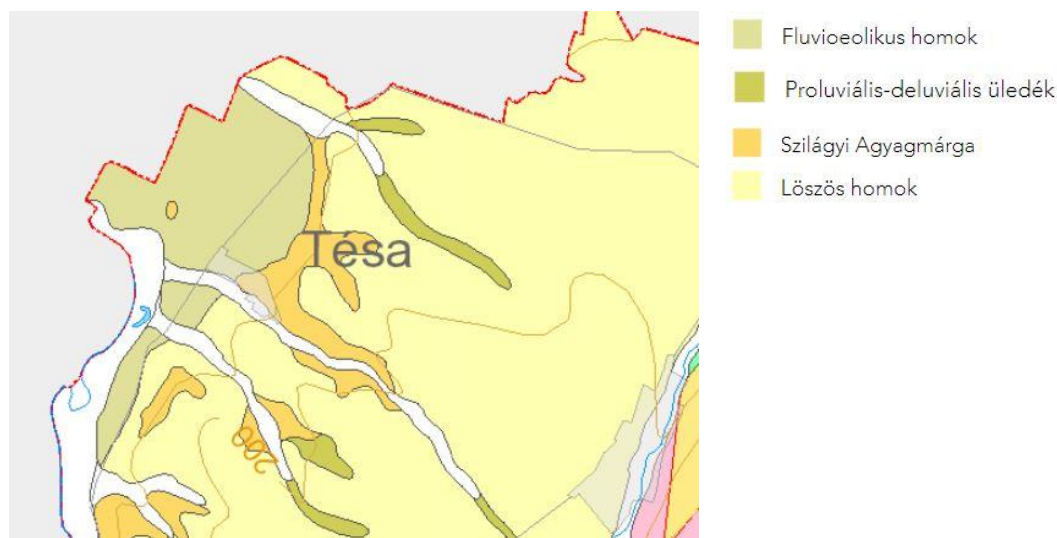
- közigazgatási határ
- belterülethatár
- telekhatár

VIZSGÁLATI ELEMEK

- Távközlési lévkábel (Invitel)
- Távközlési földkábel (Invitel)
- Alépítmény (Magyar Telekom)
- Távközlési földkábel (Magyar Telekom)
- Távközlési lévkábel (Magyar Telekom)
- Optikai lévkábel (Magyar Telekom)

16. KÖRNYEZETVÉDELEM (ÉS TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉS) VIZSGÁLATA

16.1. Talajvédelem

KÖR1. ábra: Tésa térségének felszíni földtani adottságai
 Forrás: Magyarország földtani térképe M=1:100 000 – MÁFI 2005.

Az Ipoly folyó és bal parti mellékágai mentén a folyóvízi üledékek jellemzőek: fluvieolikus homok, proluviális-deluviális üledék szilágyi agyagmárga. A szántóföldi művelésre legalkalmasabb sík területen löszös homok jellemző. Ezen talajok mindegyike jó vízáteresztő képességű, ezáltal érzékenyebb a talajszennyeződésre is.

Tésa szennyvízcsatorna hálózata nincs kiépítve, a községben talajszennyeződések elsősorban a csatornázatlanságból, a rosszul szigetelt szennyvíztárolók elszívárgásából, valamint a hulladékok helytelen kezeléséből keletkezhet. A mezőgazdasági területeken a növényvédelmi szerek túlzott használata, a műtrágya és szerves trágya nem körültekintő tárolása okozhat talaj- és talajvízszennyezést, továbbá a túlzott tápanyagbevitel a talajok elnitratósodásához vezethet.

16.2. Felszíni és felszín alatti vizek védelme

16.2./1 Felszíni vizek

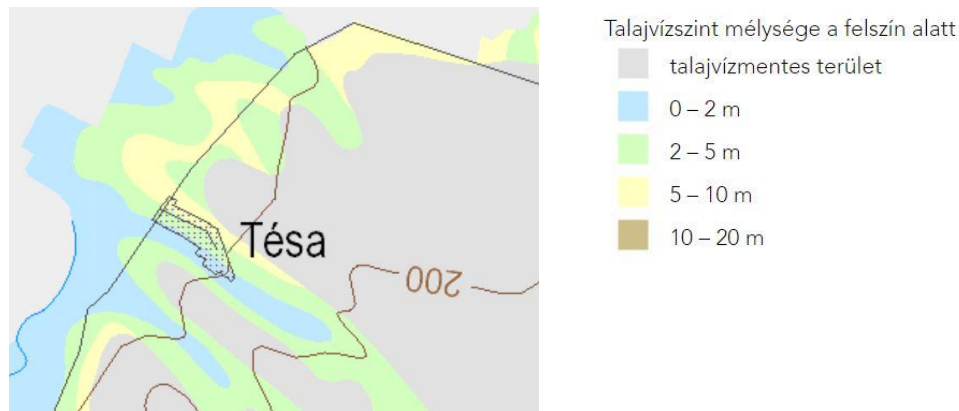
A település meghatározó természeti eleme az Ipoly folyó. Vízjárása rendkívül ingadozó, A két part menti ország környezetvédőinek kezdeményezésére megalakult az Ipoly Unió, az Ipoly-völgy környezeti és kulturális értékeinek megóvása és revitalizációja céljából. Az Ipoly szabályozásával a folyó 50 km-rel lett rövidebb és jóval gyorsabb is. Az Ipoly bal oldali mellékvíze az Tésai-patak, mely a településen keresztülkanyarog.

Az Ipoly-folyón 1993-ban Ipolytölgyes-Kiskeszinéi és Tésa-Ipolyszakállosnál duzzasztóművek létesültek. Az építési munkát mederátvágásban végezték, így a bal parton, Ipolytölgyes és Tésa térségében, a korábbi Ipoly főmeder holtággá alakult. Ezeket, az ágakat a főmeder kotrásából kikerült anyaggal részben feltöltötték, illetve a természetes feltöltődési folyamat és eutrofizáció is beindult. 2007-ben Tésa és Ipolytölgyes térségében két hallépcső épült, melyek révén az Ipoly alsó szakaszának ökológiai folyosója ismét helyreállt.

(Forrás: <http://www.kdvvizig.hu/index.php/projektek/nemzetkozi-palyazatok/738-hallepcsok-az-ipoly-folyon>)

Az Ipolyra jelentenek veszélyt a mindkét oldalról bevezetett szennyvizek, melyek halpusztulást is okozhatnak, illetve a talajvízbe jutva a környező talajt is szennyezhetik.

16.2./2 Felszín alatti vizek

KÖR2. ábra: Talajvízszint alakulása Tésa térségében
 Forrás: https://map.mbfisz.gov.hu/tvz100_251020/

A felszín alatti vizek tekintetében a térképről leolvasható, hogy Tésa Ipoly menti területein a talajvíz magasan a talajfelszíntől legfeljebb 10m mélységben található, a vízfolyások mentén közvetlen a talajfelszín alatti két méteres sávban jellemző. A keleti részén, az Ipolytól távolabb a Börzsöny hegy lábain talajvízmentes terület húzódik. A felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet, valamint a felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken levő települések besorolásáról szóló 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet alapján Tésa „érzékeny” vízminőség-védelmi besorolású területen fekszik.

A Perőcsény-Tésa ivóvízbázis az Ipolyhoz közel fekszik, fenntartója a DMRV Zrt. Az ivóvízbázis összesen 4 termelőkútból áll, melyekből 3 üzemel. A kutak talpmélysége 11 és 13 méter között van. Perőcsény- Tésa ivóvízbázis 17 figyelőkútból áll. Az ivóvízbázishoz monitoring hálózat kapcsolódik, a termelő kutakból, figyelő kutakból és az Ipolyból rendszeres vízminőségi vizsgálatokat végez a DMRV Zrt. 1998-ban elkészült a vízbázis-védelmi terv, melyben lehatárolásra kerültek az „A” és „B” hidrogeológiai védőzónák.

A kutak az Ipoly jó vízadó képességű, kavicsos, homokos teraszüledékében tárolt talajvizet termelik, mely fokozottan érzékeny a felszíni szennyezésekre. Ezek miatt a termelő kutak 50 méteres körzete bekerített, füves terület, a vízmű területen kívül szántóföld terül el. Az ipari termelés sem a magyar sem a szlovák oldalon nem jelentős. A legfőbb szennyező forrás a Perőcsény és Tésa csatornázatlansága. A mérések szerint a talajvízben fémek, szénhidrogén származékok, növényvédőszeres alacsony koncentrációban vannak jelen. Jelentősebb szennyező hatások a szikkasztott kommunális szennyvízből, valamint a területen jellemző mezőgazdasági tevékenységekből (intenzív gyümölcsstermesztés, majorok működése) származik, melyek a felszín alatti víz nitrát tartalmát növelik. Az Ipoly vízminősége kielégítő, a mederüledékben cink és kadmium illetve touol koncentrációja néhol kismértékben meghaladja a szennyezettségi határértéket. A Perőcsény-Tésa felszín alatti ivóvíz bázis összességében közvetlenül nem veszélyeztetett.

(Forrás: <https://docplayer.hu/3212461>)

A vízbázis biztonsága érdekében legfontosabb teendő Perőcsényen és Tésán a szennyvíz-csatornahálózat kiépítése, majd az ingatlanok mielőbbi rákötése. A védőterület határozatban előírtak

betartásával a vízbázis jó állapota idővel helyreállítható. A szennyező források hatásának észlelésére létesült monitoring rendszer rendszeres vizsgálatát a DMRV ZRT Környezet- és Vízművelődési Osztálya, ezen belül az akkreditált Központi Laboratórium végzi.

(Forrás: <https://www.dmrvzrt.hu/hu/vamosmikolai-vizbazis>)

16.3. Levegőtisztaság-védelem

A térség levegőminőségi állapotát, szennyezettségét a regionális háttérszennyezettség valamint a térségben található légszennyező források együttes hatása alakítja ki, illetve jelentősen befolyásolják az aktuális meteorológiai viszonyok, a domborzat és a növényborítottság is.

Légszennyezettségi szempontból a falu kiemelkedően kedvező természeti-, környezeti adottságokkal rendelkezik, jelentősebb koncentrált szennyezést kibocsátó pont- vagy vonalas forrás nincs a közelében, legfeljebb a szilárd burkolattal nem rendelkező lakóutcák portterhelése említhető meg. Ezekon kívül mezőgazdasági eredetű levegőterhelést okoz a növényfelületek nélküli szántóterületek kiporzása, A rétek, legelőkről, műveletlen szántóföldekről, és egyéb parlagterületekről szintén por és allergén anyagok, főként pollenek kerülnek a levegőbe.

Légszennyező forrás a településen a háztartási hulladék égetése az egyedi fűtőberendezésekben, valamint a kerti avarégetés. A település környezetében jelentős légszennyező anyag kibocsátást okozó üzemi tevékenység nincs, az OKIR-LAIR adatbázisa alapján bejelentés köteles pontforrás a területen nem üzemel.

A levegő védelmével kapcsolatos egyes szabályokról szóló 306/2010. (XII.23.) Korm. rendelet és a légszennyezettségi határértékekről, valamint a helyhez kötött légszennyező pontforrások kibocsátási határértékeiről szóló 4/2011. (I. 14.) VM rendelet az ország egyes területeit az adottságaiktól függően más-más légszennyezettségi zónába sorolja. A légszennyezettségi agglomerációk és zónák kijelöléséről szóló 4/2002.(X.7.) KvVM rendelet meghatározása szerint Tésa területe az ország légszennyezettség szempontjából nem kiemelt, 10. számú légszennyezettségi zónába tartozik.

A település területén és környezetében nem működik sem az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat RIV, sem automata monitorállomása, így a környezeti levegő állapotára vonatkozóan nem állnak rendelkezésre rendszeres mérési adatok.

16.4. Zaj- és rezgésterhelés

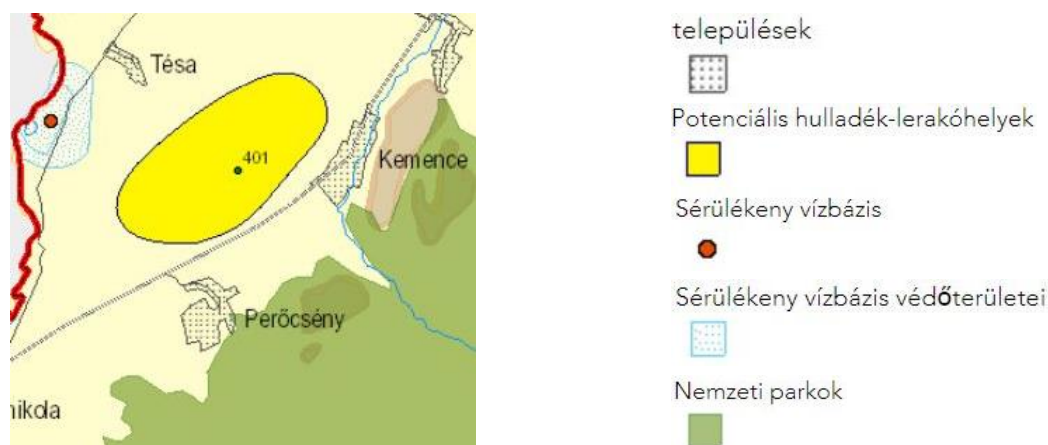
A településen a közlekedésből származó zaj- és rezgésterhelés nem számottevő, a község lakóterületét egyedül a települést átszelő főút forgalma terheli kis mértékben. A településen nincs üzemi tevékenységből származó zaj- és rezgésterhelés.

16.5. Sugárzás védelem

Légvonalban körülbelül 70 km távolságban található Szlovákia második legnagyobb atomerőműve, a mohi atomerőmű (Jadrová elektrárň Mochovce). A Mohi atomerőmű jelenleg négy, egyenként 440 MW teljesítményű VVER-440 típusú reaktort tartalmaz. Az erőmű 15 km-es körzetében folyamatosan mérik a sugárzást 25 db mérőállomáson. Az erőmű hűtővizet a Garam folyóból származik és ide is vezetődik vissza. A 3-as és 4-es reaktorokat 2013-ra felépítették, de üzembe helyezésüket a szlovák bíróság betiltotta, így csak az 1-es és 2-es reaktor működik. Ezek élettartama 2058ig és 2060-ig tart. A reaktorok egy az egyben ugyan olyanok, mint a paksi atomerőmű szovjet típusú reaktorai.

Az országos háttérsugárzási adatok a katasztrófavédelem honlapján kerülnek folyamatosan közlésre, azonban ezen a szlovákiai atomreaktorra vonatkozó adatokat nem lehet nyomon követni. Az oldal szerint a térségben egyedül számon tartott állomás a Tésai Vízművek, melynek háttérsugárzása határérték alatti. A település területét érő egyéb sugárzások feltáratlanok. A község területén nincs az Országos Atomenergia Hivatal hatáskörébe tartozó létesítmény a község tervezési területének figyelembe veendő közelségében. Hatályos ágazati elhatározás ilyen létesítmény létrehozásával, vagy helykijelölésével Vámosmikola érintően nem számol.

16.6. Hulladékkezelés

KÖR3. ábra: Magyarország potenciális hulladék-lerakóhelyei
 Forrás: <https://map.mbfisz.gov.hu/pothull100/>

Magyarország potenciális hulladék-lerakóhelyeinek térképe egy nagyobb kiterjedésű tervezett hulladéklerakót jelöl Tésa és Peröcsény határán. A térkép ezen kívül Tésa és Vámosmikola térségében sérülékeny vízbázist és azokat körülvevő védőterületeket jelöli. Az Ipoly-folyó- és a sérülékeny vízbázisok közelsége miatt a hulladéklerakó elhelyezése környezetvédelmi szempontból nem javasolt.

A Tésán keletkező hulladékok szervezett gyűjtése és kezelése biztosított. A kommunális hulladék elszállítása hetente, a szelektív hulladék gyűjtése havonta történik a Zöld Híd B.I.G.G. Nonprofit Kft. szervezésében.

A település területén elszórtan néhány illegális hulladéklerakó található a vízfolyások és a mezőgazdasági utak mentén, illetve a település határában és a külterületen, néhány helyen.

Az Ipoly folyóban és annak mentén a Humusz szövetség szervezett önkéntes szemétyűjtő akciókat, mely alkalmakkor olyan dolgokat találtak, mint például autógumi, hordó, hűtőszekrény, vasdarabok, lavórok, tűzoltócsap, stb. A tisztítási akciókon összegyűjtött szemetet a kistérségben szolgáltató szemétszállító cég ingyenesen vitte és helyezte el a hulladékgyűjtő telepein.

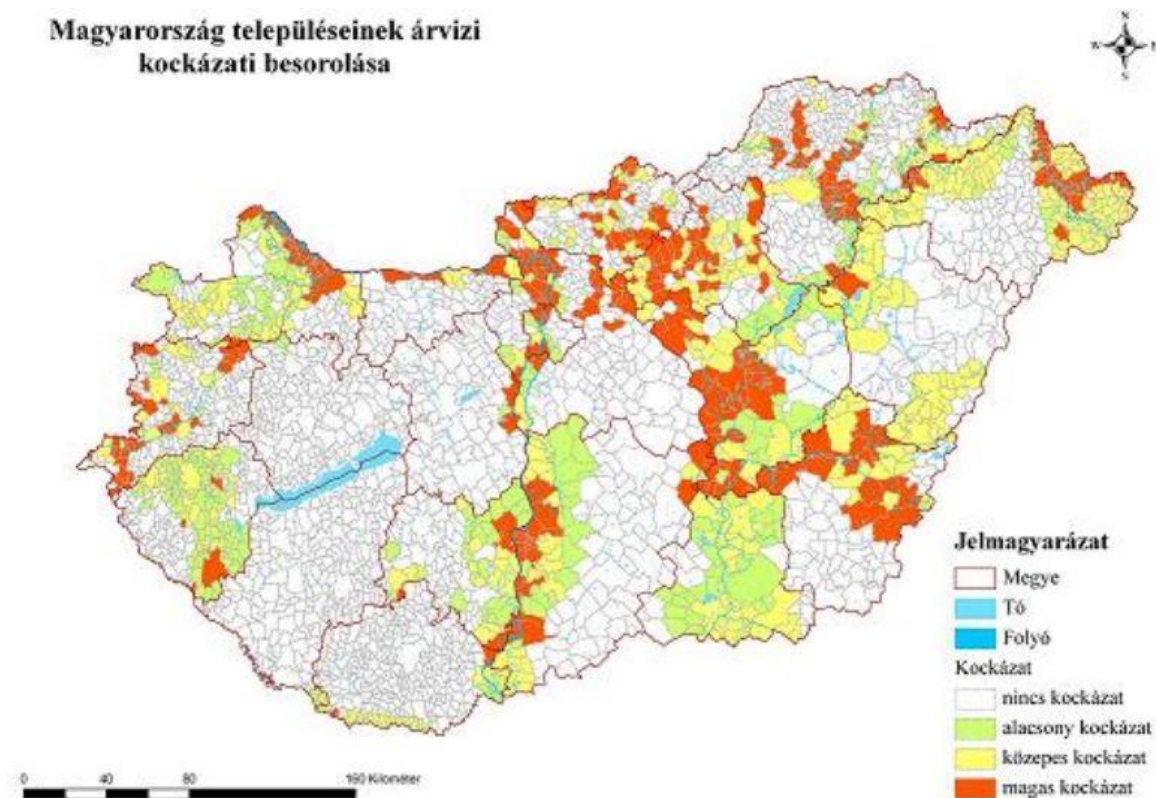
(Forrás: <https://humusz.hu/kukabuvvar/archivum/2005/osz/tiszta-egeszseges-ipoly-menteert>)

16.7. Vizuális környezetterhelés

A település határában folyó Ipoly parti sávja és a településen átfolyó Tésai-patak medre néhol rendezetlen képet mutat, illegális hulladéklerakókkal szennyezett. A belterület vizuális

problémájaként megemlítendő az egységes zöldfelületek, fasorok hiánya, illetve az utcákat kísérő elektromos és hírközlési légvezetékek látványa. A mellékutcák jelentős részén a burkolat rossz állapotú, ami nem csak közlekedésbiztonsági, hanem esztétikai, településképi szempontból is kedvezőtlen. A falu központja egy fásítatlan burkolt terület sem funkcionálisan, sem esztétikailag nem tölti be a településközpont reprezentatív és találkozóhely szerepét.

16.8. Árvízvédelem

KÖR4. ábra: Magyarország településeinek árvizi kockázati besorolása

Tésát, mint Ipoly menti települést a vízügyi ágazat magas kockázatú települések között tartja nyilván, mivel nagyvízi mederrel érintett, így az árvízzel-veszélyeztetett települések közé tartozik. Emellett Tésa a hirtelen érkező nagy intenzitású és hosszabb ideig tartó csapadék okozta helyi vízelöntéseknek is kitett település. Az Ipoly jelenléte miatt Tésa árvízi veszélyeztetettsége magas kockázatú, belvízi veszélyeztetettsége közepesen magas kockázatú.

16.9. Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák

Tésa a levegőminőség, zaj és rezgésterhelés szempontjából átlagon felül kedvező adottságokkal bíró település. A mezőgazdasági területeken probléma a szél okozta defláció, a növény védőszerek talajba és folyóvizekbe mosódása. Megemlítendő ezek mellett az Ipolyba folyó szennyvizek és a mederben és a parti sávban elhelyezett illegális hulladék. Inkább feladat, mint probléma a belterületi fásítás hiánya és a lakóutcák rossz állapota is. Településképi szempontból a légvezetékek zavaró hatásúak.

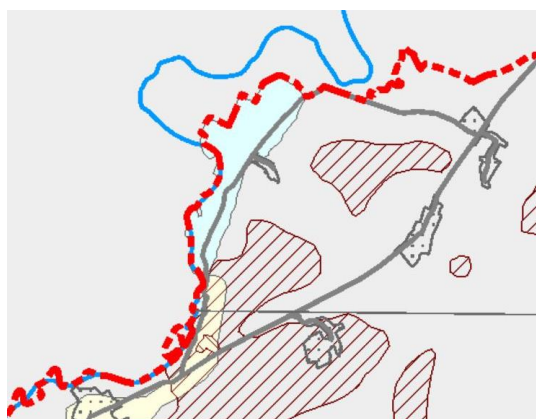
17. KATASZTRÓFAVÉDELEM

17.1. Építésföldtani korlátok

17.1./1 Alábányászott területek, barlangok és pincék területei

A Pest Megyei Kormányhivatal Bányafelügyeleti Főosztályának adatszolgáltatása szerint Tésa területén nincs bányatelek, illetve megkutatott, nyilvántartott ásványi nyersanyaggal rendelkező terület. Omlásveszély szempontjából jelentősebb, nagyobb pincerendszer nem ismert.

17.1./2 Csúszás-, süllyedésveszélyes területek

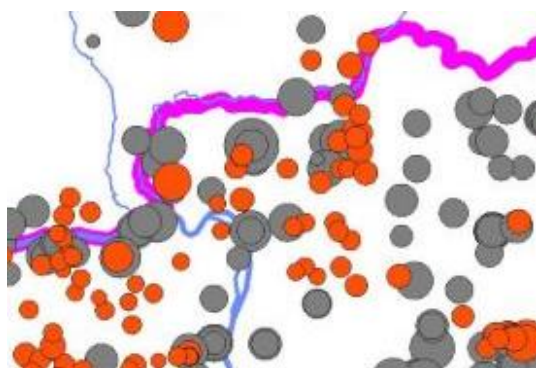

- Jelenlegi erózió által érintett térszínnek
- Felső pleisztocén-holocén
- Felületi és vonalas erózió
- Felületi és vonalas
 - Felületi
- Tavi mocsári és jelenkori alluviális térszín
- Jelenkori alluviális

KÖR5. ábra: Magyarország mozgásveszélyes területei
Forrás: https://map.mbfisz.gov.hu/FDT_veszely_oroszag/

A terület domborzati jellege, földtani felépítése építésföldtan- és felszínmozgás szempontjából kockázatot jelent. Magyarország mozgásveszélyes területei című térkép szerint Tésa jelenlegi erózió által érintett térszínei felső pleisztocén-holocén korúak.

17.1./3 Földrengés veszélyeztetett területei

- historikus rengések (456.-1994.)
- utóbbi évek rengései (1995.-2009.)

Tésa térségében is, a Börzsöny peremvidékén, akárcsak az Északi- Középhegység más részein állandó szeizmikus aktivitás figyelhető meg. A fenti ábra a régebbi és újabb földrengéseket mutatja a vizsgált térségben.

17.2. Vízrajzi veszélyeztetettség

17.2./1 Árvízveszélyes területek

Az Ipoly vízjárására jellemző a heves, szélsőséges lefolyás, amit a szakaszos szabályozás helyenként kedvezően befolyásol. Ehhez járul még a Kelet-nyugat irányú folyóvölgy északi, illetve déli fekvésű vízgyűjtő területe, mely a ráfutó árhullámok kialakulását nagymértékben befolyásolja. Jellegzetesek a hóolvadásból származó tavaszi, illetve a késői őszi esőzések következtében kialakuló árvizek, a csapadékos időjárásra a folyó különösen a felső szakaszán azonnal reagál. Ez a betorkolló, illetve a befogadó eséskülönbségekből következik. A szabályozott szakaszon az egyoldali vagy mindkét parti betöltés esetén a 150-200 m széles hullámtér a vízszint megemelkedett, a vízsebesség megnőtt, a hordalékmozgás meggyorsult. A szabályozatlan közbenső szakaszokon, a széles hullámtéren viszont a víz szétterül, sebessége csökken, a hordalék-lerakódás és mederelfajulás fokozódik. Itt a kis mederszelvény és hullámtér benőttsége a lefolyást erősen akadályozza.

(Forrás: <http://nograd.katasztrofavedelem.hu>)

Vízkar-elhárítási szempontból az Ipoly visszaduzzasztó hatása és a környező hegyvidéki területekről érkező csapadékvíz jelenti a legfőbb környezeti veszélyt a településre. A települést érintő jelentősebb kisvízfolyás a Tésai-patak, mely az utóbbi években okozott kisebb-nagyobb árvizeket Tésán.

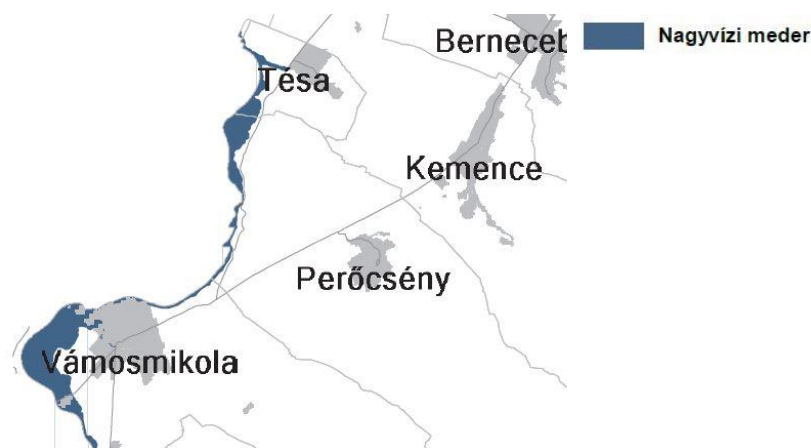
17.2./2 Belvízveszélyes területek

Tésa belterülete dombvidéki jellegű, a csapadékvíz lefolyása megoldott, a vízvezető hálózat ki van építve, így belvízveszély normál csapadékvízviszonyok mellett nem jellemző. A belterület csapadékvíz elvezetése az utak mentén kiásott vízvezető árkokban történik. A meglévő árkok többnyire földmedrűek, kisebb arányban burkoltak. Főbefogadó az Ipoly folyó és az Tésai-patak, illetve a Vince-árok.

17.2./3 Mély fekvésű területek

Tésán nincsenek olyan mély fekvésű lakott területek, amelyeknél az összegyűlő csapadékvíz, illetve a megemelkedett talajvíz lakóépületeket önthetne el.

17.2./4 Árvíz és belvízvédelem

KAT1. ábra: PMTrT rendelettervezet 4.sz. melléklete: Nagyvízi meder övezete
 Forrás: Lechner Tudásközpont, 2019.ápr

Árvízveszéllyel érintett Tésa egész nyugati határvonala, az Ipoly mente és az Ipoly betorkolló bal parti mellékága a Tésai-patak partvonala. A község árvízi kitettséget döntően az Ipoly folyó szlovák oldali vízgyűjtőjéről, az ott keletkező csapadékokból, illetve a hóolvadásból és felhőszakadásokból gyorsan

megérkező árhullámok okozzák, mivel a teljes vízgyűjtő terület kétharmada Szlovákiában található. Az Ipoly áradása a védő körtöltés megépítése óta nem okozott közvetlenül kárt.

A települések előírt feladata az ár- és belvizek kártételei elleni védelem érdekében szükséges feladatok ellátása. Ezek: a védművek építése, fejlesztése, üzemeltetése, illetve vízkár-elhárítási-, védelmi terv elkészítése és annak évenkénti aktualizálása. Tésa Községnek nincsen vízkár-elhárítási terve.

17.3.1.18.3. Egyéb korlátozó tényezők

Tésa területén morfológiai adottságokból, mélységi vagy magassági adottságokból vagy különleges tevékenységből adódó korlátozó tényező nem áll fenn.

18. ÁSVÁNYI NYERSANYAG LELŐHELY

A Pest Megyei Kormányhivatal Bányafelügyeleti Főosztályának adatszolgáltatása szerint Tésa közigazgatási területén nincs megkutatott, nyilvántartott ásványi nyersanyaggal érintett terület. A községet a Pest Megyei Területrendezési Terv tervezetében lehatárolt „Ásványi nyersanyag-vagyon” övezete nem érinti.

19. KLÍMA

Tésa klimatikus adottságai közül legjelentősebb befolyásoló tényező, annak földrajzi fekvése és morfológiai adottságai. A Börzsönyi peremhegység kistáj éghajlata mérsékeltén hűvös és mérsékeltén nedves. Az évi napsütéses órák száma 1900 körüli, az éves középhőmérséklet 8–10 °C körül alakul. A csapadék évente 600–750 mm. A hótakaró a legmagasabb részeken általában 60–70, a peremeken 40 napig marad meg, átlagos maximális vastagsága rendre 30–40, illetve 20 cm.

(Forrás: wikipédia)

II. HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ

1. A VIZSGÁLT TÉNYEZŐK ELEMZÉSE, EGYMÁSRA GYAKOROLT HATÁSUK ÖSSZEVETÉSE

1.1. Társadalom, humáninfrastruktúra

Tésa lakónépesség száma 1990-2011 között gyakorlatilag megfeleződött, ami komoly demográfiai és gazdasági problémákról árulkodik. A határ menti település kedvezőtlen földrajzi fekvését a határ megnyitása társadalmi értelemben nem tudta visszajára fordítani. A lakosság képzettsége alacsony, az elvándorlás egyes években (2017) jelentős. A település humán infrastruktúrával lényegében nem rendelkezik.

1.2. Gazdaság

A vállalkozások számát és összetételét vizsgálva elmondható, hogy Tésán 2014-től jelentős változás állt be. 2012-ről 2014-re a vállalkozások számában 660%-os növekedés tapasztalható, ahol a növekmény jelentős részét társas vállalkozások jelentik. Ezen vállalkozások többsége csak székhelyként jelelte meg a települést, a tényleges tevékenységet nem helyben végzi. A regisztrált vállalkozások összetételében kiemelkedő az építőipari, szállítmányozási és kereskedelmi cégek száma. A helyi lakosság körében az egyéni vállalkozások száma alacsony, bár a népességszámhoz viszonyítva így is közel 50% arányú. Az önkormányzat költségvetése a vizsgált időszakban nem volt deficitese.

1.3. Épített környezet, régészet

Tésa teljes közigazgatási területén három különböző arculati karakterű területet (falusias karakterű terület, történeti településrész és külterület) különböztet meg a település arculati kézikönyve. Külterületén nagy kiterjedésű erdőség mellett mezőgazdasági szántók és vízgazdálkodási területek, valamint egy gazdasági terület található.

A község közigazgatási területén a 700 m² és 1300 m² közötti telkek jellemzőek. Belterületen a 2000 m² alatti, telkek vannak többségben, míg a külterület nagy részét az 50 000 m² feletti telkek teszik ki. Tésán általánosan nézve viszonylag alacsony a beépítettség, a legtöbb telek 0-5%-os beépítettségű, a lakóterületek beépítettsége jellemzően 25% alatt vannak. Míg a lakóterületeken az oldalhatáron álló beépítési mód, addig a többi beépítésre szánt területen (településközpont vegyes, különleges, gazdasági területek) a szabadonálló beépítési mód jellemző. A község közigazgatási területén a lakóépületek magastetősek, tetőterük csak elvétve került beépítésre. Lapostetős kialakítással a melléképületek, valamint a vízmű területén lévő épületek kerültek megépítésre. A történeti településrészen lévő épületek a népi építészet jegyében épültek: tornácosak és az utcára merőlegesen helyezkednek el. A falusias karakterű területen szinte csak kockaházak, vagy ezek átépített változata a jellemzőek, sáttortetős kialakítással, két főhomlokzattal és háromszatú ablakkal. A polgármesteri hivatalon kívül intézmény funkció nem található a településen.

A településen a magántulajdon túlsúlya jellemző (89%). Az önkormányzati tulajdonú területek jellemzően a belterületen, míg az állami tulajdonú területek a település nyugati felén találhatóak.

A Tésán nyilvántartott régészeti lelőhelyek mennyisége átlagosnak mondható, mely megfelel a település morfológiai helyzetének.

A lelőhelyek között nincsenek védettek, vagy kiemelten védettek, minden lelőhely általános jogszabályi védelemben részesült.

A település belterületén régészeti lelőhely mindössze kettő ismert. A lelőhelyek épségét veszélyeztető építési munkák elsősorban itt várhatók, de a jogszabályi védelem megfelelő biztosítékot nyújt az épségük megőrzésére. Ugyanez érvényes a külterületi lelőhelyekre is, ahol a jelenleg hatályos örökségvédelmi jogszabályok megfelelő védelmet biztosítanak a régészeti lelőhelyek épségére.

1.4. Táj- és természetvédelem

A község erdőssültsége 35% körüli. Az erdők elszórtan kisebb nagyobb foltokat alkotnak, minőségüket és összetételüket tekintve átlagos, vagy átlagosnál rosszabb minőségű lomblevelű erdők. A szántók a település 46%-át teszik ki. Ez a két művelési ág együtt a település összterületének 80%-át adják.

Tésa térségének természeti adottságai elsősorban a gabonafélék és bogyósgyümölcsösök és almatermesztésnek kedveznek. A múlt század közepéig jelentős volt az állattenyésztés is és az ahhoz kapcsolódó legeltetés. A külsőségeket az Ipoly menti árterek, a szántók, gyümölcsösök, szőlők, legelők és rétek jellemezték néhány majorsággal. Az Ipoly szabályozásával az egykori vizenyős, nádas, sásos, mocsaras ártéri területek csökkentek és növekedett a művelésbe vonható területek nagysága, ugyanakkor a magas talajvízállás továbbra is jellemző maradt az Ipolyhoz közelebb fekvő területeken és a kisebb vízfolyások környezetében, ezért a település nagy része a folyóvíz általi árvízre, belvízre, talajszennyeződésre hajlamos maradt.

Az ember tájalakító tevékenysége a természetes élőhelyek visszaszorulásához vezetett. A fennmaradt értékes területekről az országos és nemzetközi természetvédelem gondoskodik. Tésa Község területét érinti az európai közösségi jelentőségű természet-megőrzési Natura 2000 terület, és az Országos Területrendezési Terv által kijelölt Országos ökológiai hálózat ökológiai folyosójának övezete és a Tájékvédelmi terület övezete.

Az Ipoly menti ártéri élőhelyeken jelentős természetvédelmi problémát okoznak az agresszíven terjedő, őshonos fajokat kiszorító özönnövények, melyek előzönlük a védett területeket. A Duna-Ipoly Nemzeti Park aktívan küzd az invazív fajok ellen a Ipoly-völgyben irtással, hazai fajok telepítésével.

1.5. Zöldfelületi rendszer

A község összterületének erdőssültsége 35%. Az erdőkön kívül értékesek a természet közeli művelési ágak, mint a rétek és a legelők, gyümölcsösök. Ökológiai szempontból szintén lényegesek a település összterületének majdnem felét kitevő szántók. Tésa falusias lakóterületén az alacsony beépítettség és magas zöldfelületi borítottság jellemző. A község belterületén a zöldterületi ellátottság kielégítő, a közösségi területek felszereltsége, gondozottsága azonban fejlesztésre szorul. Szembeötlő a köztéri és utcafásítások reprezentatív zöldfelületek hiánya, továbbá problémás a meglévő fa- és cserjeállomány tekintetében a heterogenitás, a tájidegen fajták térnyerése.

1.6. Környezet-és katasztrófavédelem

Tésa területének jó része az Ipolynak köszönhetően magas talajvízállású, belvízveszélyes terület. A talajvíz a talajszinttől legfeljebb 10m mélységben található, a vízfolyások mentén közvetlen a talajfelszín alatti 2m-es sávban húzódik. A település Ipolytól távolabbi, keleti része már talajvízmentes terület. Az Ipolyhoz közel fekszik a Perőcsény-Tésa ivóvízbázis, mely az Ipoly kavicsos, homokos

teraszüledékében tárolt talajvizet termeli ki, mely fokozottan érzékeny a felszíni szennyezésekre. A legfőbb talajszennyező forrás Tésa csatornázatlansága, a szennyvíz elégtelen kezelése, mely veszélyezteti a talaj, valamint a felszíni-, és felszín alatti vizek minőségét. A település talajviszonyait az Ipoly folyó és mellékágaiba jutó szennyvizek befolyásolják, illetve a mezőgazdasági művelés által a talajba jutó szerves trágyák, műtrágyák. Az Ipoly vízminősége kielégítő, a mederüledékben cink és kadmium illetve tóul koncentrációja néhol kismértékben meghaladja a szennyezettségi határértéket.

A település kis vízhozamú, de állandó vízfolyása a Tésai-patak, mely a településen keresztül folyik. Kisebb árvízveszélyt jelent az Ipoly Tésai-patakot visszaduzzasztó hatása és a környező hegyvidéki területekről érkező csapadékvíz.

A településen a közlekedésből származó levegő-, zaj- és rezgésterhelés nem számottevő, a község lakóterületét egyedül a települést átszelő főút forgalma terheli kis mértékben. A településen üzemi tevékenységből származó zaj- és rezgésterhelés sem jellemző.

Tésa területén a kommunális hulladék rendszeres gyűjtése és elszállítása biztosított. Tésa és Perőcsény határán található egy nagyobb kiterjedésű potenciális hulladéklerakó, melyet további illegális hulladék lerakások szegélyeznek. A hulladéklerakó potenciális veszélyt jelent a talaj- és talajvízre. Számottevő környezeti probléma ezen kívül a folyó- és patakmedrekben elhelyezett illegális hulladék. Az elhagyott hulladék szennyező hatása nem csak vizuális-esztétikai értelemben, de ökológiailag is káros.

Légvonalban körülbelül 70 km távolságban található a szlovákiai mohi atomerőmű, melynek működése biztonságos, az esetleges sugárzásveszély ellenőrzött, de mégis környezetet veszélyeztető tényezőként van jelen.

A globális klímaváltozással összefüggésben Tésa térségében is számolni kell az átlaghőmérséklet emelkedésével, valamint a szélsőséges időjárási események megszaporodásával. A helyi klímaviszonyok szempontjából kedvező, hogy a községet alacsony beépítettség jellemzi, zöldfelületekben gazdag, a környező erdőterületek javítják a terület átszellőzését és mikroklímáját.

1.7. Közlekedés

Tésa megközelítését két egymáshoz kapcsolódó bekötőút biztosítja, amik ráadásul csak egy összekötőúthoz csatlakoznak, vagyis a település nem rendelkezik kimondottan jó közúthálózati kapcsolatokkal. Viszont az egyik bekötőúton keresztül át lehet jutni a szlovák oldalra, Ipolyviskire (Viskovce nad Iplom). A forgalom, és ennek következtében az utak kapacitás-kihasználtsága alacsony, a nehéz forgalom aránya kicsi. Az alig néhány helyi utca viszonylag széles. Tésa tömegközlekedési szempontból az egyik legelzártabb település, a közúti tömegközlekedést az országos utakon közlekedő helyközi autóbuszok biztosítják, alacsony járatsűrűséggel. A gyalogos és kerékpáros közlekedésnek nincsenek jelentősebb önálló létesítményei. A parkolás, gépkocsi tárolás nem jelent gondot.

1.8. Közművek és elektronikus hírközlés

Tésa területén a vízi közművek közül az ivóvízellátás a háztartások többségében megoldott, azonban vannak még ellátatlan ingatlanok. Ezek ellátására maradtak fenn az utcai közkutak. A családok szociális helyzetétől is nagyban függ a szolgáltatások igénybevétele. A tűzvíz ellátás biztosított többségében föld alatti tűzcsapokkal. A szennyvízelvezetés nem megoldott a településen és a közeli

jövőben nincs is tervben a község csatornázása. Jelenleg közműpótló megoldásként helyi szennyvízgyűjtők, szikkasztók üzemelnek az ingatlanokon, melyek jelentős talajterhelést jelentenek.

A csapadékvíz elvezetés az utcai árok rendszereken megoldott. Az árkok folyamatos karbantartása, tisztítása szükséges.

A község energia közművel ellátott. A villamosenergia ellátás mindenhol rendelkezésre áll és a közvilágítás is biztosított a település több utcájában is, amely azonban fejleszthető lenne.

A gázellátás is biztosított Tésán, amely a többlet igényeknek megfelelően a szolgáltató által fejleszthető.

A megújuló energiaforrások alkalmazása nem jellemző a település lakossági, gazdasági és közösségi épületeinél sem. Ezek alkalmazása javasolt a jövőben, pl. napelemes rendszerek kiépítése. A környezettudatos energiagazdálkodás a Faluház mintáján elkezdődött, itt megvalósult az épület hőszigetelése és a nyílászárók cseréje.

Tésa területén az elektronikus hírközlési létesítmények rendelkezésre állnak, igény esetén biztosítható a televízió, telefon, szélessávú internet szolgáltatás. A mobilszolgáltatók hálózatának lefedettsége a vizsgálatok alapján hiányosnak mondható.

A táv- és hírközlési technológiák fejlődése folyamatos hálózatfejlesztéseket tesz szükségessé. A fejlesztéseket a szolgáltatók saját beruházásban végzik a piaci igényeknek megfelelően. Az új vezeték nélküli telekommunikációs technológiák megjelenése kapcsán a cellaméreték csökkenésével lehet számolni, a hálózati lefedettség biztosításához további antennák elhelyezése válhat szükségessé.

III. HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ

1. A FOLYAMATOK ÉRTÉKELÉSE

Erősségek - Belső tényezők

Pozitív dolgok egy helyzetről, vagy tevékenységről, ami jól működik, és lehet rá befolyásom, hogy még jobban működjön.

Gyengeségek - Belső tényezők

Olyan dolgok, amik nem jól működnek, de lehet rá befolyásom, hogy jobb legyen a helyzet.

Lehetőségek - Külső tényezők

Olyan adottságok, amelyeket nem tudunk befolyásolni, de rájuk építve kihasználhatjuk az erősségeinket.

Veszélyek - Külső tényezők

Olyan korlátok, amelyeket nem tudunk befolyásolni és csökkentik a növekedés esélyeit.

SWOT Társadalom, Humáninfrastruktúra

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> • Nincs a KSH által lehatárolt szegregátum • Az elmúlt években beköltözések következtében a népességfogyás mérséklődött • A beköltözők átlagéletkora alacsony, mely demográfiaiilag kedvező • Természeti környezetéből adódóan kedvező életfeltételek • Erős, tettekész civil jelenlét • Sikeres pályázati tevékenység • 	<ul style="list-style-type: none"> • Természetes fogyás határozza meg a népesedési folyamatokat • A fiatal lakosság aránya járási és országos átlag alatti • A lakosság képzettségi szintje alacsony
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> • Helyi vezetés elkötelezettsége a fejlesztések mellett, amelybe a lakosság is bevonható • Hatékony kommunikáció megteremtése a helyi vezetés, a lakosság, a gazdasági szereplők között • Identitás erősítése a hagyományápolással, kulturális és sportélet bővítésével • Turisztikai fejlesztésekben való hatékony részvétel 	<ul style="list-style-type: none"> • A helyi kötődés gyengesége és a kevésbé előnyös életkezdesi feltételek miatt a fiatalok elköltözhetnek • A település elöregedése a népességszám jelentős arányú csökkenését vetíti előre

SWOT Gazdaság

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> Lakosságszámhoz képest magas regisztrált vállalkozások száma Önkormányzati költségvetés nem deficitese Térségi szinten jelentős turisztikai programkínálat 	<ul style="list-style-type: none"> Vállalkozásokra kivetett adó mértéke alacsony Ténylegesen a településen működő vállalkozások száma alacsony Lakosság képzettségi szintje alacsony Térségi szinten magas munkanélküliségi ráta Szállás férőhelyek száma minimális
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> Turizmus lehetőségei: a határon túli és a hazai szomszédos településekkel összefogva megjelenés a regionális turisztikai kínálatban Falusi állattartás és feldolgozott termékek előállítására és kínálatára szélesebb körben 	<ul style="list-style-type: none"> Fiatalok településről történő elvándorlása Hagyományos (mezőgazdaság) ágazatok leépülése Fejlesztési források elmaradása

SWOT Táj- és természetvédelem

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> értékes természetvédelmi oltalom alatt álló Natura 2000 természet-megőrzési területek kisvízfolyások mentén fennmaradt vizes élőhely maradványok - országos ökológiai hálózat ökológiai folyosó által védett területek országos átlagot meghaladó (35%) erdőborítottság; kedvező termőhelyi adottságok, átlagosnál jobb termőföldek, bogyós gyümölcs és szőlő termesztésre, alkalmas domboldalak 	<ul style="list-style-type: none"> érzékeny természet közeli területek intenzív mezőgazdasági művelés vizes élőhelyek visszaszorulása az erdőterületek felhígulása idegenhonos fajokkal (ökológiai degradáció) invazív fajok térnyerése
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> természetvédelmi, élőhely-védelmi célú pályázati források természetvédelmi területek, mint kutatási-, oktatási potenciál kihasználása társadalom természetvédelem iránti érzékenységének erősödése ökologikus mező- és erdőgazdálkodás elterjedése 	<ul style="list-style-type: none"> árvíz és belvíz veszélyes területek; invazív növény és állatfajok további térnyerése természet közeli területek degradációja a klímaváltozás kedvezőtlen tájalkító hatásai: termőhelyi adottságok megváltozása

SWOT Zöldfelületi rendszer

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> • jelentős, ökológiai szempontból értékes területek • 35%-os erdő • 46% szántó • 4% legelő • belterületen alacsony beépítettség, magas zöldfelületi arány • kedvező zöldfelületi borítottság a lakóterületeken 	<ul style="list-style-type: none"> • utcafásítások, egységes fasorok hiánya • reprezentatív közterek és zöldfelületek hiánya • köztéri növényzet heterogenitása, tájidegen fajok jelenléte • külterületi zöldsávok, zöldfolyosók hiánya • tájidegen, invazív növényfajok terjedése

LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> • meglévő zöldfelületek, fasorok megőrzése, védelme • a meglévő út menti faállomány pótlása, útszakaszonkénti egységesítése • közterületek és közcélú zöldfelületek fejlesztése • városkép szempontjából értékes fogadóterek és útvonalak zöldfelületekkel és fasorokkal történő reprezentatív kialakítása • a társadalmi egészségtudatosság, ezzel együtt a lakosság szabadterületi rekreációs igényének növelése 	<ul style="list-style-type: none"> • meglévő közcélú zöldfelületek és fasorok tovább romlása • forráshiányos zöldfelület-gazdálkodás a zöldfelületek állapotromlásához vezethet • közmű és közlekedési infrastruktúra elemek előnyben részesítése a zöldfelületek életterével-igényével szemben

SWOT Környezet-és katasztrófavédelem

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> • kedvező természeti-, környezeti adottságok (Ipoly és Börzsöny) • erdőben és aktív zöldfelületekben gazdag környék • alacsony beépítettség, magas zöldfelületi arány • elenyésző közlekedésből származó levegő-, zaj- és rezgésterhelés • kommunális és szelektív hulladék rendszeres gyűjtése 	<ul style="list-style-type: none"> • érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület • közművesítettség hiánya • vízfolyások mentén illegális hulladéklerakások • igényes közterületi zöldfelületek és fasorok hiánya • mezőgazdasági területeken a szél okozta defláció és a növény védőszerkeztalajba és folyóvizekbe mosódása • elektromos vezetékek településkép romboló hatása
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> • a csatornahálózat kiépítése • víz és talajszennyezés megállítása • a társadalom környezetvédelem iránti érzékenységének erősödése 	<ul style="list-style-type: none"> • árvíz- és belvíz veszélyes területek • a mohi atomerőmű viszonylagos közelsége, sugárzásveszély lehetősége • mezőgazdasági művelés további

- környezetvédelmi célú pályázati források
- megújuló energiaforrások térnyerése
- ökológus mező- és erdőgazdálkodás elterjedése
- talajszennyező hatásai
- további illegális hulladék lerakások, víz, és talajvíz szennyezések,
- Ipoly-mente degradációja
- a klímaváltozás kedvezőtlen hatásai, termőhelyi adottságok megváltozása

SWOT Épített környezet

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> • a település rendelkezik hatályos településrendezési tervvel • csekély átmenő forgalom, nyugodt lakókörnyezet • törvény által védett régészeti lelőhelyek • helyi szinten jelentős értéket képviselő épületállomány (kastély, templom) • felújított közösségi épületek (faluház, főzőház) • kedvező ingatlanpiaci folyamatok 	<ul style="list-style-type: none"> • hiányzó intézményi, kereskedelmi szolgáltató funkciók • csatornázatlanság • használaton kívüli épületek állapota leromlott (kastély, pincesor) • feltáratlan régészeti lelőhelyek • Tésai-patakon átvezető hidak műszaki állapota

LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> • rendezési tervben biztosított rekreációs fejlesztési területek • régészeti lelőhelyek feltárásával értékes leletek felbukkanása • hagyományörző tulajdonosi körbe került az értékes épületállomány • leromlott közcélú épületek új funkcióval való ellátása 	<ul style="list-style-type: none"> • folyamatosan romló ingatlanállomány műszaki állapota • lelőhelyek épségét veszélyeztető építési munkák

SWOT Közmű

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> • gáz- villamosenergia és telekommunikációs ellátottság biztosított • szélessávú vezetékes internetszolgáltatás, és KTV hálózati ellátottság 	<ul style="list-style-type: none"> • részleges ivóvíz hálózat kiépítettség • a szennyvízcsatornázottság teljes hiánya • csapadékvíz elvezetések megoldásának hiánya • hiányos mobilhálózati lefedettség (szolgáltatói szinten)

LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> • megújuló energiaforrások alkalmazása, (napelemek kiépítése) • szennyvízcsatorna hálózat kiépítése • zárt csapadékvíz elvezetés megoldása az indokolt helyeken, hogy ne akadályozza a közlekedést 	<ul style="list-style-type: none"> • talajszennyezés

- közvilágítás korszerűsítése

SWOT Közlekedés

ERŐSSÉGEK

- Alacsony forgalom
- Útkapcsolat Felvidékre

GYENGESÉGEK

- Csak egy rossz minőségű útvonalon közelíthető meg
- Tömegközlekedési szempontból az egyik legelzártabb település
- Településre vezető bekötőút, történelmi falurész útjainak minősége

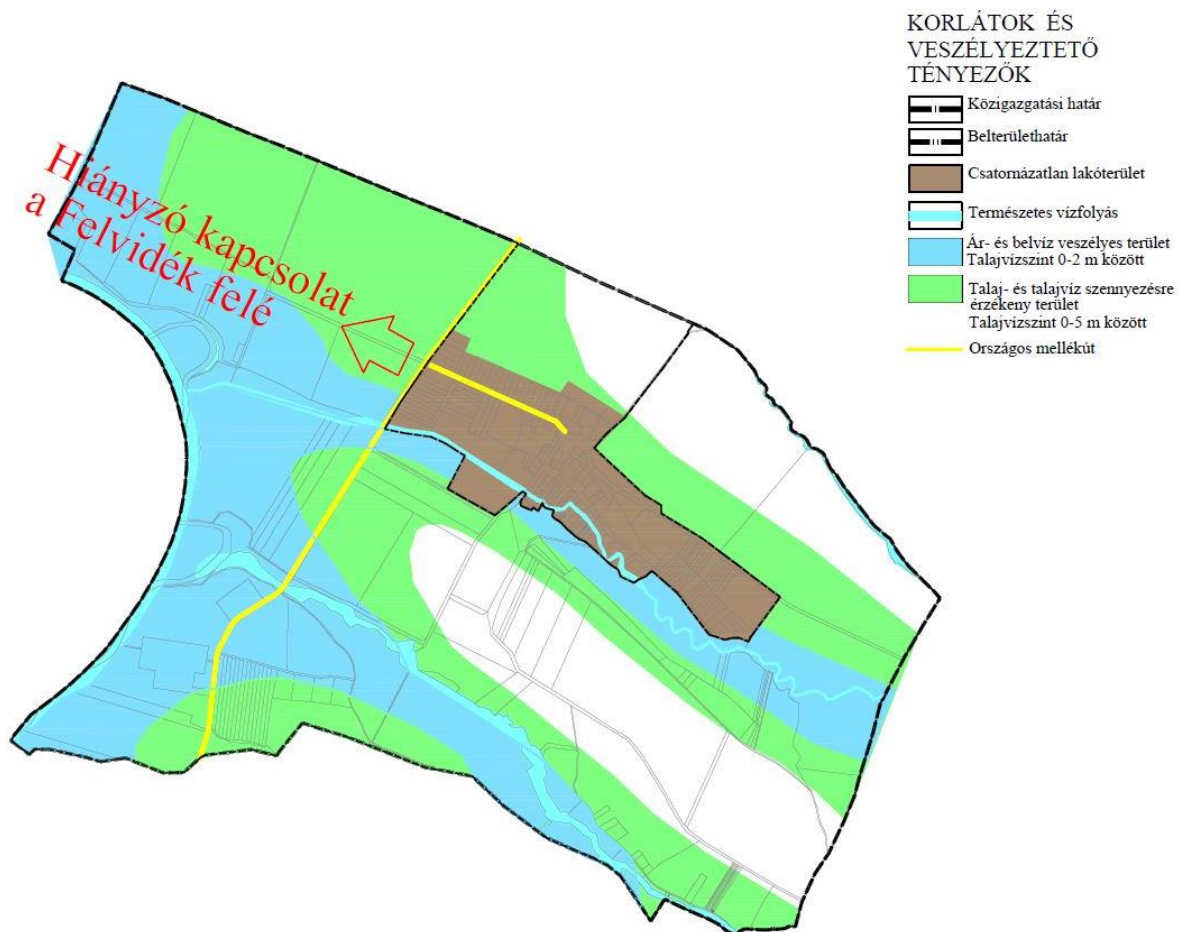
LEHETŐSÉGEK

- Környezetbarát közlekedés (bicikli, hajózás) fejlesztése
- Felvidék irányú útkapcsolatok kialakítása
- M2 továbbépítése a határig

VESZÉLYEK

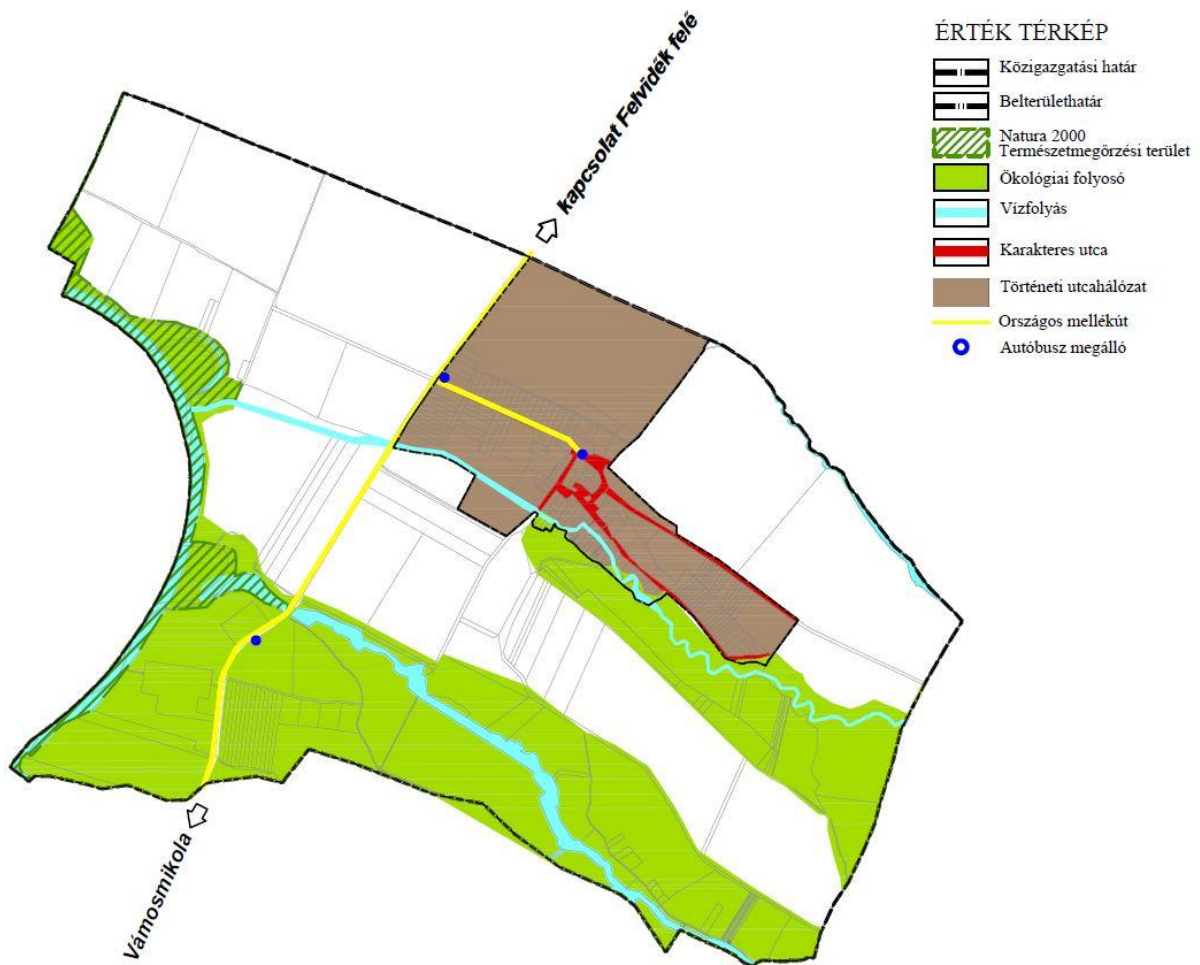
- Elszigeteltség konzerválódása

2. PROBLÉMA- ÉS ÉRTÉKTÉRKÉP

PÉ1 ábra: Problématérkép

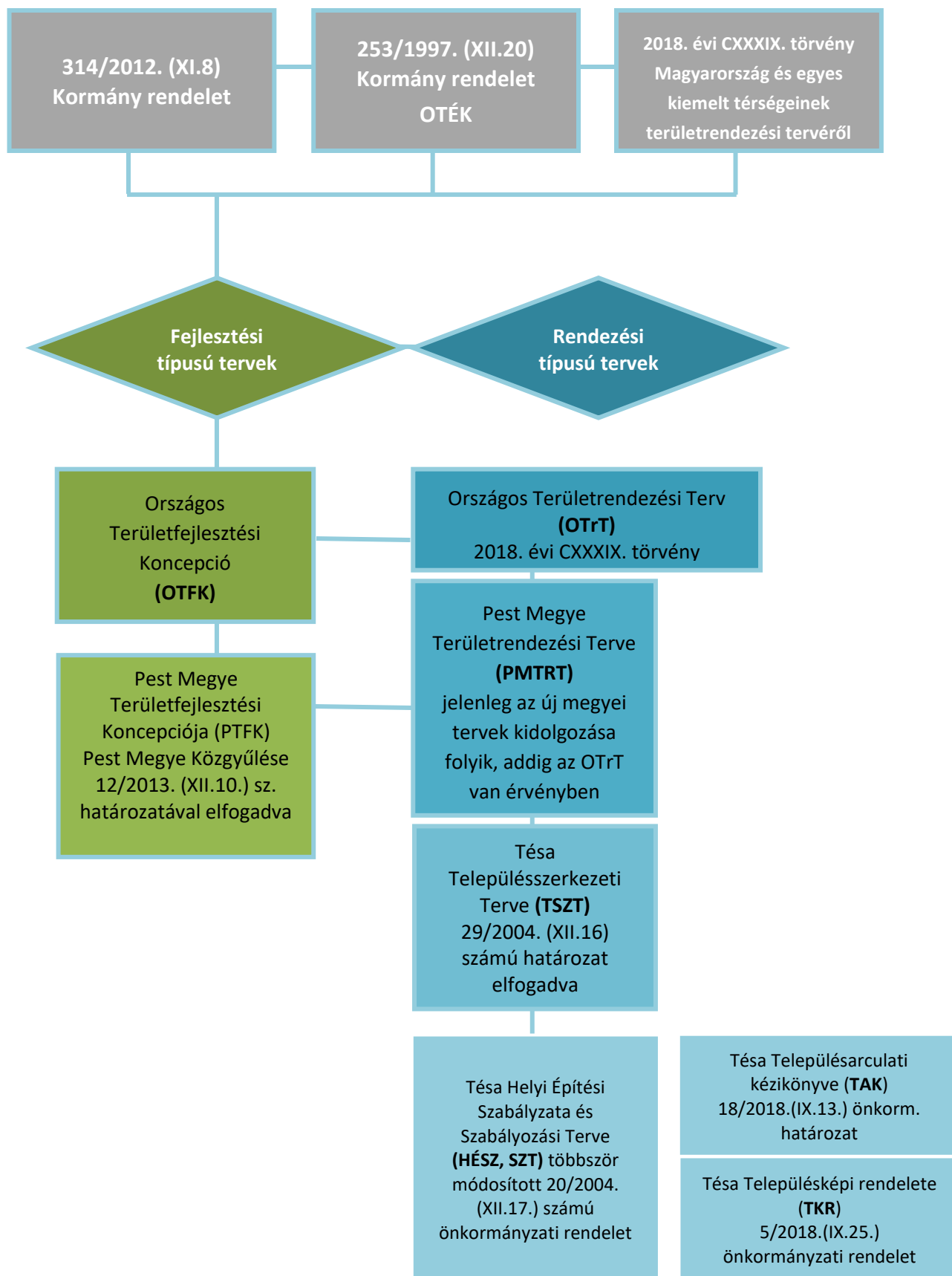
Szerk.: Pro Régió Nonprofit Kft. (készült az állami-alapadatok felhasználásával)

PÉ2 ábra: Értéktérkép

Szerk.: Pro Régió Nonprofit Kft. (készült az állami-alapadatok felhasználásával)

3. A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS ÉS RENDEZÉS KAPCSOLATA

4. ELTÉRŐ JELLEMZŐKKEL RENDELKEZŐ TELEPÜLÉSRESZEK

4.1. Településrészek kijelölése, pontos lehatárolása, lehatárolás indoklása, térképi ábrázolása, a lehatárolt településrészek rövid bemutatása

4.2. A településrészek lehatárolása, jellemzői

A település részeinek épített környezettel kapcsolatos ismertetését az 1.14.5.4 Településkarakter, helyi sajátosságok: utcakép, térarány, jellegzetes épülettípusok című fejezet tartalmazza.

5. SZEGREGÁLT ÉS SZEGREGÁCIÓVAL VESZÉLYEZTETETT TERÜLETEK LEHATÁROLÁSA, TÉRKÉPI ÁBRÁZOLÁSA ÉS HELYZETELEMZÉSE

KSH adatszolgáltatása szerint Tésa községnek nincs sem szegregátuma, sem szegregációval veszélyeztetett területe.